ADOLFO BIOY CASARES

Güneşte Uyumak

ROMAN

§

ADOLFO BIOY CASARES

Güneşte Uyumak

TÜRKÇESİ BENGİ KIRAÇOĞLU PAIXAO

§

ROMAN

ADOLFO BIOY CASARES

1914'te Buenos Aires'te dünyaya geldi. On bir yaşında ilk öyküsü *Iris y Margarita*'yı yazdı. 1932'de Jorge Luis Borges'le tanıştı. 1940 yılından itibaren birlikte yazmaya başladılar ve ilk olarak 1942 yılında H. Bustos Domecq mahlasıyla polisiye öykülerden oluşan *Don Isidro Parodi'ye Altı Bilmece*'yi yayımladılar. Bu kitabı 1945'te *Un Modelo Para Muerte* isimli bir öykü, ardından *Bustos Domecq Vakayinameleri* (1967) takip etti. Sonra sırasıyla *Plan de Evasión* (1945), *Sueño de Heroes* (1954), *Diario de la guerra del cerdo* (1969), *Güneşte Uyumak* (1973) romanlarıyla tüm hikâyelerinin yer aldığı *Historias de amor* (1972) ve *Olağanüstü Masallar* (1972) adlı iki antoloji yayımlandı. 1985 yılında *Bir Fotoğrafçının La Plata Maceraları* adlı romanını yazdı. 1999'da yaşama veda etti.

BENGİ KIRAÇOĞLU PAIXAO

1991 yılında Ankara'da doğdu. Lisans eğitimini Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde tamamladı. Portekizce, İspanyolca ve İngilizce dillerinden çeviriler yapıyor. Alberto Barrera Tyszka, Fernando Pessoa, Miguel de Unamuno gibi yazarların eserlerini dilimize aktardı. Edebiyatın farklı dallarındaki eserleri Türkçeye kazandırmaya devam ediyor.

ADOLFO BIOY CASARES

GÜNEŞTE UYUMAK

Türkçesi: Bengi Kıraçoğlu Paixao

§

Yayın No **2108**
Çağdaş Dünya Edebiyatı **292**

Güneşte Uyumak
Adolfo Bioy Casares

Kitabın Özgün Adı: *Dormir al sol*

Editör: Sena Akalın
İspanyolca Aslından Çeviren: Bengi Kıraçoğlu Paixao
Kapak Tasarımı: Adnan Elmasoğlu
Sayfa Tasarımı: Gelengül Erkara
Düzeltmen: Beyza Ertem

© 1973, Adolfo Bioy Casares
© 2021, bu kitabın Türkçe yayın hakları
Agencia Literaria Carmen Balcells S.A. aracılığıyla
Everest Yayınlarına aittir.

1. Basım: Kasım 2021

ISBN 978-605-185-685-8
Sertifika No: 43949

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 45099
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 513 34 20-21 Faks: (0212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap
www.facebook.com/everestyayinlari
www.instagram.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınlarının tescilli markasıdır.

GÜNEŞTE UYUMAK

Bir keresinde, "Eğer kitaplar ev olsaydı, *Güneşte Uyumak*'ta yaşamak isterdim," demiştim. Belki de beni en özgün şekilde temsil eden kitap olduğu içindir, çünkü trajediden ya da daha doğrusu acıdan yoksundur. Karamsar bir zekâya, ama iyimser bir mizaca sahibimdir. Hem *Morel'in Buluşu* hem de *Kahramanların Rüyası*, ölümün son derece mevcut olduğu hikâyelerdir; *Güneşte Uyumak*'ta ise hayatın tadını hissedebilirsiniz. Bu kitabı yazarken ben bunları hissettim. İçinde bulundukları şartlarda ellerinden gelenin en iyisini yapmaya çalışan bu mütevazı, ama biraz saf karakterlerle, romanın o küçük dünyasının içinde kendimi rahat hissettim.

Konusu, hayatım boyunca sahip olduğum farklı fikir ve deneyimlerden ortaya çıktı. Sevdiğimiz kişiyi sonsuza kadar tanıdığımız haliyle tutmanın imkânsızlığı herkes gibi beni de üzen bir konudur. Yılların getirdiği değişimlerden bahseden ünlü bir tango vardır... Muhtemelen bu roman, bu belirsizlik duygusundan ortaya çıktı.

Kitaplarım arasında okuması en keyifli olanın *Güneşte Uyumak* olduğunu düşünüyorum. Romanların bütünlüğünü sağlayan başlangıç ve sonun bu kitapta birbiriyle pek de örtüşmediğini düşünüyorum, ama bu durum onu daha keyifli okunur hale getiriyor. Bir yazarın, kitaplarından daha fazlasını isteyebileceğini düşünmüyorum. Bazen tüm çalışmalarımı yadırgadığım olur, ama bunun nedeni belki de onu haklı çıkaran *Güneşte Uyumak*'ı unutuyor olmamdır.

A.B.C.

BİRİNCİ BÖLÜM

Yazan
LUCIO BORDENAVE

I

Bu size üçüncü yazışım. Olur da tamamlamama izin vermezseniz diye ilk müsveddeyi bildiğim bir yere koydum. Yarın, istersem, oradan geri alabilirim. O kadar kısa ve öyle hızlı yazdım ki kendim dahi anlamadım. İlk yazdığımdan daha iyi olmayan ikinci mektubu ise Paula adında bir elçiyle göndermiştim. Herhangi bir hayat belirtisi göstermediğiniz için sizi rahatsız edecek gereksiz mektuplar göndermekte ısrar etmeyeceğim. Size hikâyemi ta başından anlatacağım ve açık olmaya çalışacağım, çünkü beni anlamanıza ve bana inanmanıza ihtiyacım var. Mektuptaki karalamaların nedeni içimdeki huzursuzluk. İkide bir ayağa kalkıp kulağımı kapıya dayıyorum.

Belki de kendinize soruyorsunuz: "Neden Bordenave mektubunu bir avukata göndermiyor?" Avukat Rivaroli'yle sadece

bir kez karşılaştım ama şişko Picardo'yu (kime söylüyorum!) ezelden beri tanırım. Bence bahis oynamak ve bunu ikiye katlamak için Şişko'yu kullanan bir avukata güvenilmemeli ya da belki kendinize şunu soruyorsunuzdur: "Neden bu mektubu bana gönderiyor?" Arkadaş olmadığımızı iddia edecek olursanız, haklısınız, ancak rica ediyorum, lütfen kendinizi benim yerime koyun ve başka kime gönderebilirdim söyleyin. Kafamda arkadaşlarımı tarttıktan sonra –Aldini'yi eledim çünkü romatizma onu uyuşturuyor– arkadaşım olmayan birini seçtim. Yaşlı Ceferina şöyle der: "Aynı sokakta yaşayanlar olarak evlerimiz, daha büyük bir evin parçaları." Demek istediğim o ki hepimiz birbirimizi tanıyoruz. Belki bu anlaşmazlığın nasıl başladığını siz bile hatırlamıyorsunuzdur.

1951 ya da 1952 senesinde sokağımıza döşenen asfalt sanki etrafımızı çevreleyen çiti yıkıp geçmiş ve bizi dışarıdaki insanlara açmıştı. Bu değişimi kabul etmekte bu kadar geç kalmış olmamız hayret verici. Bir pazar günü, ayin vaktinde, bakkalın kızının gayet sakin bir şekilde, sanki kendi evinin avlusundaymış gibi sokakta bisikletiyle yaptığı numaraları alkışlıyordunuz ve ufaklığa bağırdığım için bana öfkelenmiştiniz. Bir arabanın kıza çarpmasına ramak kaldığını görmenize rağmen bana sinirlenmekte ve hakaret etmekte bu kadar aceleci davrandığınız için sizi suçlamıyorum. Sizden bir açıklama beklerken orada aptal gibi kalakalmıştım. Belki de durup açıklama yapmayı canınız istemedi ya da belki de defalarca tekrarlandığı için neredeyse yazgımız haline gelen yanlış anlaşılmalardan birine daha teslim olmanın bizim için en mantıklısı olduğunu düşündünüz; çünkü aslında bakkalın kızıyla olan durum aramızdaki ilk olay değildi. Daha önce de benzerleri olmuştu.

Çocukluğumuzdan beri siz ve diğerleri beni hep kovalardınız. Grubun en büyüğü olan Şişko Picardo (çoğu pazar, bizi amigo olarak çalıştığı Atlanta tribününe götüren Topal Aldini'yi saymazsak eğer) bir öğleden sonra amcam Miguel'in düğününden dönerken beni kravatla görmüş ve düğümümü düzeltmek için öyle bir sıkmıştı ki neredeyse boğuluyordum. Bir keresinde bana burnu havada demiştiniz. Sizi affettim çünkü bunun bir yalan olduğunu bildiğiniz halde, sırf diğerlerine uyum sağlamak için söylediğinizi düşündüm. Yıllar sonra eşimi tedavi eden bir doktor sizin ve diğerlerinin beni, hem bahçesi kırmızı çakıl taşlarla döşeli bir evde yaşadığım hem de dadım yaşlı Ceferina beni Picardo'ya karşı koruduğu için asla affetmediğinizi söyledi. Bu tür karmaşık açıklamalar hiç ikna edici değil.

Bakkalın kızıyla ilgili anlaşmazlığımızın belki de en tuhaf neticesi, o sırada sizinle mesafemizi korumak hususunda bir anlaşmaya vardığımızı düşünmeye başlamam ve kısa sürede bu fikre iyice ikna olmam oldu.

Şimdi Diana'yla evlendiğim güne geliyorum. Davetiyeyi aldığınızda ne düşündüğünüzü merak ediyorum. Bunu belki centilmenlik anlaşmasını bozan bir hamle olarak gördünüz. Aksine, benim niyetim aramızdaki geçimsizliğe duyduğum büyük saygıyı ve nezaketi ifade etmekti.

Bir süre önce, bir öğleden sonra vaktiydi, kapımın önünde o sırada kaldırımı yıkayan Ceferina'yla konuşuyordum. Sokağın tam ortasından geçip gittiğinizi ve bize hiç bakmadığınızı öyle iyi hatırlıyorum ki.

"Bu husumeti kıyamete kadar devam mı ettirecekler?" diye sormuştu Ceferina damağında çınlayan sesiyle.

"Kader."

"Burası bir sokak," diye yanıtlamıştı ve o sözleri aklımdan hiç silinmedi. "Bir sokak mahallenin içinde bir mahalledir. Yalnızlığımızda mahalle bize eşlik eder fakat nefretleri kışkırtan ya da canlandıran fikir ayrılıklarına da sebep olur."

Onu düzeltmeye cüret etmiştim.

"Nefret denmez," demiştim. "Anlaşmazlıklar."

Ceferina Hanım, Orellana'lar tarafından akrabamız olur. Daha annemler hayattayken köyünden çıkıp bize gelmiş. Annem öldükten sonra bizi hiç bırakmadı; o evin hanımı, dadımız, evimizi ayakta tutan direkti. Mahallede ona Reis derler. Bu kadınla ilgili bilmedikleri şey, onu küçümseyenlerden aşağı kalmamak için Saavedra Parkı'ndaki gazete bayiinde satılan tüm kitapları ve Chas Parkı'nın oradaki Basilio Okulu'nda bulunan kitaplarının da neredeyse tamamını okuduğudur.

II

Bazı insanların evlilikte hiç şansım olmadığını söylediklerini biliyorum. Genelde yanlış olduğu için yabancı kişilerin özel meseleler hakkında görüş bildirmelerini doğru bulmam ama mahalledekilere ve akrabalara bunun onları ilgilendirmediğini açıklamak zor.

Eşimin oldukça zorlu bir karakteri var. Diana herhangi bir unutkanlığı affetmez, hatta kabul de etmez. Eve olağanüstü bir hediyeyle gelirsem bana: "Bu hediye neyi affetmem için?" diye sorar. Epey zor beğenen ve güvensiz biridir. İyi bir haber duysa üzülür çünkü ardından onu hemen unutturacak kötü bir haberin geleceğini varsayar.

Eşimle birçok kez sorun yaşadığımızı inkâr edecek değilim. Bir gece –korkarım tüm sokak curcunayı duymuştu– ciddi bir

ayrılma niyetiyle Los Incas'a gidip otobüs beklemeye başladım. Şükürler olsun ki otobüsün gelmesi vakit aldı ve bu da bana düşünmek için süre kazandırdı. Muhtemelen birçok evlilikte çiftler anlaşmazlığa düşüyordur. Modern hayat ve onun hızı işte. Demek istediğim, tatsızlıklar ve farklılıklar aramızı açamadı.

İnsanların merhametten bu kadar tiksinmeleri beni hayrete düşürüyor. Konuşma biçimlerine bakıp onların taş kalpli olduğunu düşünebilirsiniz. Eşimin kendinde değilken yaptığı şeyler için üzüldüğünü gördüğümde ona karşı gerçek bir merhamet duyarım; aynı şekilde, ben onun yüzünden kötü hissettiğimde de o bana merhametle yaklaşır. İnanın bana, insanlar demir gibi sert olduklarını sanırlar ama canları acıdığında da incinirler. Bu noktada Ceferina da aynı diğer insanlar gibi. Ona göre merhamet beslemek, güçsüzlük ve küçümsemeden ibaret.

Beni oğlu gibi seven Ceferina, eşimi asla tam anlamıyla kabullenemedi. Bu husumeti anlamaya çalışırken Ceferina'nın birlikte olacağım her kadına aynı hisleri besleyeceğinden şüphelenmeye başladım. Bunu dile getirdiğimde Diana şöyle cevap vermişti:

"Al benden de o kadar."

İnsanlar nefretlerine sıkı sıkıya sarılırlar. İtiraf edeyim ki, aslında ikisi de özünde iyi olan bu iki kadının arasında kendimi birçok kez terk edilmiş ve yalnız hissettiğim oldu. Neyse ki her zaman sığınabileceğim saat atölyem var.

Size Ceferina'nın Diana'ya olan garezinin, aile genelinde açık ve bilinen bir gerçek olduğunu kanıtlamak isterim. Bir sabah Ceferina elinde bir gazeteyle çıkageldi ve aşağı yukarı şunları söyleyen bir haberi bize aktardı: *Paso del Molino'daki maskeli balo trajik sonla bitti. Yanında duran domino kostümlü kişiden hiç şüphelenmedi çünkü karısı sandı. Oysa yanındaki katildi.* Hepimiz o kadar diken üstün-

deydik ki bu haberi okumasıyla kavgaya girişmeleri bir oldu. İnanmayacaksınız ama Diana, Ceferina'nın bize bu haberi göstererek kendisine bir şeyler ima etmek istediğini düşündü, ben de eşimin tarafını tuttum. Yaşlı kadın akıl almaz biçimde sanki eşimi ya dünyanın tüm eşlerini ilgilendiren bir şey okumuş gibi, "Al işte," diyen bir tavır takındı. Dans eden adamın eşi tarafından öldürülmediğini anlamam on dört saatten fazla sürdü. Tartışmayı alevlendirmekten korktuğum için hiçbir şeyi açıklığa kavuşturmak istemedim.

Şunu öğrendim: Konuşarak anlaşamazsın. Size bir örnek vereyim, bu milyon kez başıma geldi. Eşimi canı sıkkın ya da huzursuz gördüm, doğal olarak da kaygılandım diyelim. Bir süre sonra şöyle der:

"Neden üzgünsün?"

"Çünkü senin mutlu olmadığını sanıyordum."

"Geçti gitti."

Aslında ona, onun kadar değişken olmadığımı, üzüntülü bir ruh halinden neşeye bu kadar hızlı bir şekilde geçemeyeceğimi söylemeyi çok isterim. Belki şefkatli davrandığımı düşünerek şöyle derim:

"Beni üzmek istemiyorsan hiçbir zaman üzgün olma."

Bunu söylediğimde nasıl sinirlendiğini bir görseniz.

"Öyleyse senin için endişeleniyorum diye maval anlatma bana," diye bağırır, sanki sağırmışım gibi. "Ne hissettiğim senin umurunda değil. Bir koca, karısının iyi olmasını onu rahat bırakması için ister. Sadece kendini önemser ve rahatsız edilmemek ister. Üstüne üstlük bu çok kibirli bir davranış."

Ona, "Çok sinirlenme sonra dudağında uçuk çıkıyor," derim çünkü onu rahatsız eden ve sinirlendiren bu tür küçük yaralara bünyesi oldukça yatkındır.

Şöyle cevap verir:

"Sana geçer diye mi korkuyorsun?"

Bu hadiseye değinirken amacım, eşimi kötülemek değil. Belki de size bunları anlatmam kendi aleyhimedir. Diana'yı dinlerken bazen şüpheye düşsem de ona hak veririm. Ve eğer şans eseri, o en tipik duruşlarından birine geçerse –koltuğa kıvrılıp bir bacağına sarılarak bakışları boşlukta kaybolmuş bir şekilde yüzünü de dizine dayarsa– artık hiç şüphe etmem, bu hali beni büyüler ve ondan özür dilerim. Boyu posu, pembe cildi, sarı saçları, ince elleri, kokusu ve hepsinden önemlisi o eşsiz gözleri beni benden alıyor. Belki de onun kölesi olduğumu düşünüyorsunuz; aynen öyleyim.

Mahalledekiler, bir kadının tembel, kötü huylu ya da gezmeye düşkün olduğunu iddia edecek kadar aptal olmasalar da yine de onun nesi olduğunu bulmaya çalışmaktan asla vazgeçmezler. Diana çocuk sahibi olamama sorunundan mustarip. Bir doktor durumu bana açıklamıştı; neşeli başka bir doktor hanım da bunu onaylamıştı. Katlanılmaz bir velet olan, baldızımın oğlu Küçük Martín ne zaman bizimle birkaç gün geçirmeye gelse eşim kendi olmaktan çıkar, onu tanıyamazsınız, mutlu bir kadın oluverir.

Çocuğu olmayan çoğu kadın gibi o da hayvanlara epey düşkündür. Bir süre önce bu dediklerimi haklı çıkaran bir olay yaşadık.

III

Bankadaki işimi kaybettiğimden beri geçimimi saat tamiri atölyesinden sağlıyorum. Sırf keyif için bu mesleği öğrendim, tıpkı bazılarının radyo, fotoğrafçılık veya birtakım sporları öğrenmesi gibi. İşler az diye şikâyet edemem. Martín Bey'in dediği gibi, insanlar şehir merkezine gitmektense mahalledeki saatçiye giderek risk alırlar.

Size her şeyi olduğu gibi anlatacağım. Banka çalışanları grevdeyken Diana'nın asabı iyice bozulmuş, genel bir hoşnutsuzluk hali onu ele geçirmişti. İlk günlerde ailemin yanı sıra komşuların ve yabancıların da önünde beni cesaret ve dayanışma hissinden yoksun olmakla suçluyordu; ancak merkez karakolunda bir gün ve gece boyunca -ki bana bir yıl gibi gelmişti- gözaltında tutulduğumda ve özellikle de bankadan kovulduğumda, sendika

başkanlarının kestaneleri ateşten almak için her zaman aptalları seçtiklerini söylemeye başladı. Zavallı kadın kötü bir dönemden geçiyordu, o sıralarda onu sakinleştirmenin bir yolu olduğunu sanmıyorum. Ona bozuk saatleri tamir ederek de geçinebileceğimi söylediğimde benden Lacarra Bulvarı'nın ortasında ikinci el araba satan büyük bir galeride çalışmamı istedi. Müdürle konuşmam için bana eşlik etti. Müdür yorgun görünen bir adamdı ve orayı birkaç delikanlının yönettiği açıkça belliydi. Diana gerçekten çok kızdı çünkü bu insanlarla çalışmayı reddettim. Tartışmamız bir hafta sürdü, ardından polis Lacarra'daki mağazaya baskın düzenledi. Gazeteler, ünlü bir çeteye mensup oldukları ortaya çıkan müdürün ve gençlerin fotoğraflarını yayımladı.

Her neyse, eşimin saat tamirciliğine karşı muhalefeti devam etti. Onun önünde büyüteçle uğraşmamam en iyisiydi çünkü bu hareket onu anlayamadığım nedenlerden ötürü rahatsız ediyor. Bir öğleden sonra bana şöyle söylediğini anımsıyorum:

"Kendimi engelleyemiyorum. Saatlere gıcık oluyorum!"

"Nedenini söyle bana."

"Çünkü küçükler ve içlerinde bir sürü çark ve girinti var. Şehrin diğer tarafına taşınmak zorunda kalsak da, göreceksin, bir gün yaptığımdan büyük bir zevk alarak atölyende yüzyılın karmaşasını yaratacağım."

İlgisini çekebilmek için şöyle dedim:

"Bari guguklu saatleri sevdiğini itiraf et."

Gülümsedi çünkü muhtemelen küçük evi ve içinden çıkan küçük kuşu hayal etti, daha iyi bir ruh haliyle cevap verdi:

"Sana neredeyse hiç guguklu saat getiren olmadı. Onun yerine hep bu sarkaçlı devasa şeyler geliyor. O çanlar beni tedirgin ediyor."

Ceferina'nın da belirttiği gibi, herkesin kendine has değerlendirme ölçütleri ve zevkleri vardır. Onları her zaman anlamasak da kabullenmeliyiz.

"Sarkaçlı saatlerin ustası olduğum etrafta duyuldu. Barrio Norte'den bile getiriyorlar."

"Haydi Barrio Norte'ye taşınalım."

Onu caydırmaya çalıştım.

"Sarkaçlı saatlerin en çok orada olduğunu bilmiyor musun?" dedim.

"Evet, biliyorum ama nihayetinde orası Barrio Norte," dedi düşünceli bir havayla.

Irala kanı taşıdığını inkâr edemem. "Kraliyet ailesindekiler" için, Ceferina onlara öyle diyordu, gösteriş ve çevre çok önemlidir.

Taşınma fikri bana her zaman rahatsız edici gelmiştir. Eve, sokağa, mahalleye bağlı hissederim kendimi. Hayat bana, bir şeylere duyulan sevginin bedelinin tüm karşılıksız sevgiler gibi, günü gelince ödeneceğini öğretti. Neden eşimin ricasını dinlememiştim? Eğer zamanında oradan uzaklaşsaydım şimdi özgür olurduk. Dargınlık ve güvensizlikle mahalleyi düşünüyorum, avucumun içi gibi bildiğim bu sıra sıra evler, eşim ve benim için ölümden daha kötü bir kadere mahkûm olduğumuz bir hapishanenin duvarlarına dönüşmüştü. Çok yakın zamana dek burada mutlulukla yaşamıştık; kalmak için çok uğraştım ve sizin de gördüğünüz gibi, artık kaçmak için çok geç.

IV

Geçen ağustos ayında Estomba Sokağı'ndaki köpek okulunda ders veren Bay Standle'la tanıştık. Onu mahallede birçok kez gördüğüme bahse girerim. Yanında her zaman, emirlerini beklermiş gibi yürüyen ve onu kızdırmamak için, korkusundan asla havlamayan farklı bir köpek olurdu. Hatırlarsınız: Yağmurluk giymiş, sarışın, bir süpürge sapı gibi dimdik, geniş omuzlarından dolayı vücudu kareye benzeyen, tıraşlı bir yüzü ve sizi temin ederim ki bir başkası acı içinde ağlıyor olsa dahi asla kırpmadığı küçük gri gözleri olan devasa bir adam. Sokağımızda bu adamla ilgili çeşitli söylentiler dolaşır: Sarrasani'nin[1] terbiyecisi olarak buraya geldiği, son savaşta bir kahraman olduğu, hayvansal yağdan

1 1912 yılında Almanya'nın Dresden şehrinde kurulmuş sirk. (ed.n.)

–Tanrı bilir hangi hayvanın kemiğinden çıkan yağdan– sabunlar ürettiği ve Ramos'taki bir çiftlikten ülkeyi işgal etmek için bir denizaltı filosuna radyo aracılığıyla talimatlar veren birinci sınıf bir casus olduğu. Tüm bunlara lütfen şunu da ekleyin: Bir gün, bir akşamüstü Aldini, onun kadar yaşlı ve romatizmalı görünen köpeğiyle temiz hava almak için oturduğu küçük banktan zar zor ayağa kalktı, beni kolumdan yakaladı ve sonra sanki etrafta birileri varmış gibi kenara çekti; ne var ki kaldırımda sadece ikimiz ve köpek vardık. Ardından kulağıma şöyle fısıldadı:

"O bir Töton şövalyesi."

V

Bir başka öğleden sonra, Diana mate içerken Ceferina'ya şöyle dedi:

"Bahse girerim hatırlamıyordur bile."

Kafasını bana çevirdi. Ağzım açık ona baktım çünkü ilk başta pazar gününün doğum günüm olduğunu hatırlamamıştım.

Diana her türlü aziz gününü, yıldönümünü, anneler gününü, dedeler, nineler gününü ve takvimlerde ve diğer tüm mecralarda yer alan bütün önemli günleri her an takip eder. Bu yüzden unutkanlığa tahammülü yoktur. Eğer bu unutulan tarih onun ya da kayınpederim Martín Irala'nın isim günü veya bizim evlilik yıldönümümüz ise sokaktan uzaklaşmam en iyisidir, çünkü beni affetmeyecektir.

"Aileden başkasını davet etme," diye ona yalvardım.

Evde "aile" dediğimizde eşimin ailesinden bahsederiz.

Doğum günüm olduğu için sonunda pes etti ve aile arasında kutladık. İnanın onu ikna etmem oldukça zor oldu. Partilere bayılır.

Doğum günümün akşamı geldi çattı. Martín Bey, baldızım Adriana María, oğlu Küçük Martín ve –hangi sıfatla teşrif ettiğini merak ettiğim– Alman Standle geldiler.

Martín Bey'e gelecek olursak, onu evin bahçesinde çapa ve sulama hortumuyla görmüş olabilirsiniz. Çiçeklerle ve her türlü sebzeyle yakından ilgilidir. Onun kesin günlük yevmiyeyle çalışan bahçıvanlardan biri olduğunu zannederdiniz. Eğer öyleyse kayınpederimin bunu duymaması daha iyi. Ailedeki herkeste soyuyla övünme huyu vardır; La Rural tarım fuarındaki stantlardan birinde gördükleri bir uzman onlara, zamanında yerlilerle bir sorun yaşamış olan Irala'ların soyundan geldiklerini söylemişti. Martín Bey kuvvetli, bir hayli kısa, kel, mavi gözlü, öfke patlamalarıyla bilinen bir adam. Gelir gelmez yün terliklerimi giydi. Ondan bunu esirgeyemem çünkü inanın bana bunu huy edinmiş; fakat yine de ne zaman onu terliklerimle görsem çok sinirleniyorum. Başkasının terliklerini giyen birinin bunu bir süreliğine bile olsa size yakınlık duyduğu için yaptığını düşünebilirsiniz. Martín Bey bu fikri paylaşmıyor ve benimle konuşursa bunu sadece havlamak için yapıyor. Doğum günümün olduğu akşam itiraf etmeliyim ki neşesi yerindeydi (benden başka herkes gibi). Bunun nedeni elma şarabı ve elbette o akşamki menüde yer alan yemeklerdi: Bol, taze, en iyi kalitede, Tanrı'nın emrettiği gibi hazırlanmışlardı. Evde birçok eksik olabilirdi ama yediklerimizde asla.

Şu noktayı açıkça belirtmeme izin verin: Diana mutfakta beceriklidir. Bu, evde önemi herkes tarafından kabul görmüş bir

değer. Onun mısırlı turtaları, çekirdek aile arasında hatta diğer akrabalarımız arasında da meşhurdur.

Spor haberleri bittiğinde Martín Bey televizyonu kapattı. Küçük Martín bağıran bir çocuğu taklit eder gibi bağırdı ve dedesinden televizyonu tekrar açmasını istedi. Martín Bey hayret edilesi bir sakinlikle sağ ayağındaki terliği çıkarıp çocuğa fırlattı. Küçük Martín çığlık attı. Diana onu korumaya alıp şımartmaya koyuldu: O çocuk için her şeyi yapar. Martín Bey gürledi:

"Haydi sofraya dedik."

"Size sürpriz bir şey pişirdim, bilin bakalım ne?" diye sordu Diana.

Anında bir yaygara kopardılar. Kavgacı ve oldukça inatçı olan Ceferina bile gelip bu küçük temsile katıldı, üstelik rol yapmadan. Diana işini büyük bir iyi niyetle yapmakla beraber onunla övünür de, işte bu yüzden hamur işlerinin kötü olabileceğini veya ağır gelebileceğini kabul etmez.

Evde incelemek için tuttuğum duvar saatlerinin çanlarından arada bir ses gelir. Bildiğim kadarıyla hiç kimse çanların sık sık ama uyumlu bir şekilde değişen bu sesinden rahatsızlık duymaz, Diana ve Martín Bey dışında kimse. Guguklu saatlerden biri çaldığında Martín Bey karşıma geçip bağırdı:

"O kuş sessiz olmazsa gidip boynunu kıracağım."

Diana karşı çıktı:

"Ah, baba. Saatlere ben de tahammül edemiyorum ama guguklu olanı güzel. Onun o küçücük evinde yaşamak istemez miydin? Ben isterdim."

"Beni en çok kızdıran da guguklu saatler," dedi Martín Bey, Diana bir şekilde onu biraz sakinleştirmişti.

Benim gibi o da kızını deliler gibi sever.

Küçük Martín olabilecek en iğrenç şekilde yemek yiyordu. Evin her yerinde yapışkan ellerinin izleri vardı.

"Yakınlarımızın çocukları melek kılığına girmiş şeytanlar," dedi Ceferina o gürleyen sesiyle. "Tanrı onları sabrımızı sınamak için göndermiş."

İtiraf etmeliyim ki gecenin hiçbir anında neşelenmedim. Gerçek neşeden bahsediyorum. Belki de başından içime doğan kötü bir histen ötürü bu geceyle ilgili isteksizdim çünkü kendimi bildim bileli doğum günlerine, Noel ve yılbaşı partilerine şüpheyle yaklaşmışımdır. Eşimin o çok çaba sarf ettiği kutlamaları mahvolmasın diye bu hissimi hep gizlemeye çalışırım ama elbette endişeli ve isteksiz olurum. Ve bununla ilgili gerekçem de hazır; tüm kötü şeyler o günlerde başıma gelmiştir.

Son zamanlarda başıma gelen en kötü şeylerin Diana'yla olan kavgalarımız ve yine sadece hayal gücümde yaşanan kaçamakları yüzünden geçirdiğim kıskançlık nöbetleri olduğunu belirtmeliyim.

Eşime siz de hak vereceksiniz; bana hep kendime çok odaklandığımı, hissettiklerimi irdelemekten asla yorulmadığımı söyler.

Paula Hanım'ın size getirdiği mektupta hiçbir şey detaylandırılmamıştı. Onu okuduktan sonra ben bile ikna olmadım. Bana cevap vermemiş olmanız bu yüzden çok mantıklı gelmişti; fakat o mektubun aksine, şimdi bu anlattıklarımla nasıl biri olduğumu görüp beni tanımanız için deliliklerime varıncaya dek her şeyi size açıklıyorum. Anlattıklarımın doğruluğu konusunda, nihayet, bana itimat edeceğinize inanmak istiyorum.

VI

Doğum günümün olduğu o gece, köpeklerden bahseden Profesör Standle evdekilerin oldukça dikkatini çekti. Misafirlerin sadece köpeklerle ilgili konulara değil, aynı zamanda okulun işleyişine dair merakları da dikkat çekiciydi. Verdiği eğitimin sonuçlarını da ilk gören bendim –tabii profesör yalan söylemiyorsa– ve anlattığı hayvan hikâyelerinin iki dakikada beni şaşkına çevirmeyi başardığını inkâr etmeyeceğim. Diğerleri eğitim tasmasının avantajlarından ve dezavantajlarından bahsederken ben hayal dünyama dalmıştım ve içimde, ta derinlerde, köpeklerin ruhu olmadığını söyleyenlerin haklı olup olmadığını düşünmeye başlamıştım. Profesörün dediği gibi bizlerin ve onların zekâları arasında sadece seviye farkı var fakat ben bu farkın da her zaman var olduğundan emin değilim. Okuldaki bazı köpekler

–Alman'ın hikâyesine güvenmek mümkünse– enikonu bir insan gibi yetişiyorlarmış.

İşitebileceğiniz en tekdüze ve ciddi ses tonuna sahip olan Standle Bey'in vızıltısı beni düşümden uyandırdı. Nedenini bilmiyorum ama bu sesi sevmiyorum. Şunu belirtti:

"Biz onları eğitiyoruz, satıyoruz, banyo yaptırıyoruz, tüylerini kesiyoruz, hatta özel köpeklerimiz için çok güzel bir güzellik salonu bile kurduk."

Eşim sordu:

"İnsanların çocuklarını okula götürdüğü gibi köpeklerini de götürenler var mı? Zavallılar. İlk günlerinde ağlıyorlar mı?"

"Okulumda bekçi köpekleri yetiştiriyoruz," diye cevapladı Standle ciddi bir şekilde.

"Yavaş yavaş üzerinden geçelim," dedi Martín Bey. "Bunu yapmak için bilime ihtiyaç yok. Bir tasma ve zincirle ben de sizi bir bekçi köpeğine dönüştürebilirim."

"Okul bundan daha fazlasını yapıyor," diye cevapladı Standle.

Genelde çok suratsız olan kayınpederim bu konuya dair otoritesini sürdürmeye çalışsa da kendinden çok emin değildi. Aslında büyülenmiş bir şekilde Standle'ı dinliyordu ve bu sırada guguklu saatin çaldığını fark etmemişti bile. İnkâr etmeye ne lüzum var? Herkes profesörün sözlerine takılıp kalmıştı, yaşlı Ceferina hariç. O, eşime ve ailesine duyduğu inatçı nefretinden ötürü yüzünde küçümseyici bir gülümsemeyle konuya olan ilgisini gizleyerek uzakta durmaya devam etti.

Neden yalnız ve üzgün hissettiğimi anlıyor olmalısınız. Neyse ki baldızım Adriana María –kendisi aynı eşime benzer ama esmerdir– bana acımıştı ve zaman zaman bir kadeh elma şarabı daha isteyip istemediğimi soruyordu. Profesör açıkladı:

"Biz sahibine sadece eğitilmiş bir hayvan vermiyoruz. Onlara son derece vefalı bir arkadaş veriyoruz."

Bu sıkıcı şeyleri duyduğumda ileride ne gibi felaketlere yol açacakları bir an olsun aklıma gelmedi. Sizi temin ederim ki tüm bunlar eşimin akıl sağlığını etkilemişti. Yaygaracı biri gibi görünmek istemem ama şunu bilmelisiniz –çünkü bizim sokaktaki herkesin haberi var– Diana biz evlenmeden önce en az iki kere akıl hastanesine kaldırılmıştı. Konuşmanın başında, köpek meselesine kendini kontrol eden biri gibi, oldukça sakin yaklaştı, alçak sesle konuştu.

"Bahçeli bir evde," dedi düşünceli bir şekilde, "köpek olması uygundur."

"Aynen öyle," dedi Alman.

Onaylamadım ama karşı çıkmadım da. Ilımlılığımın eşimi cesaretlendireceğinden çok korktum. Elbette yanlış bir yönde.

Aynı konunun farklı yönleri (köpekler, okul) sohbeti çok geç saatlere kadar besledi.

Birdenbire kayınpederim şöyle dedi:

"Eğer geç kalırsam ki kalacağım, bir türlü uyku tutmayacak. Tabii bu sizin umurunuzda değil fakat benim umurumda."

Kayınpederimin uyuyup uyumaması elbette umurumda değildi ama olağanüstü bir coşkuyla kendimi bu kayıtsızlık suçlamasına karşı savundum, ona defalarca haksızlık ettiğini söyledim. Adriana María'nın itirazlarımı yorumlama şekli beni güldürdü.

"Zavallı doğum günü çocuğu!" dedi nazikçe. "Uykusu geldi ve onu rahat bırakmamızı istiyor."

Uykum yoktu (sadece gitmelerini istiyordum) ama açıklamada bulunmamak daha iyi olur gibi geldi.

Sohbet devam etmesine rağmen yakında gideceklerini düşünüyordum çünkü hepimiz ayağa kalkmıştık. Son dakikada gecikmeler yaşandı. Martín Bey banyoya gitmek zorunda kaldı ve sonrasında atkısını bulmak için tüm evin altını üstüne getirdi. Adriana María'nın çok acelesi vardı ve parmağıyla beni işaret ederken gülerek şunu tekrarlıyordu: "Zavallı adam daha fazla dayanamayacak." Sonra ona yukarıdan bakan Ceferina'ya uzun bir açıklamaya girişti. Eğer zamanında fark etmeseydim Martín Bey terliklerimi alıp götürecekti. Çocuğun, dedesinin çizmelerini getirmediğini söylememe gerek bile yok. Aile gittikten sonra profesörün benim için hiç de hoş olmayan bir sürprizi vardı. Bizimle birlikte tekrar eve girdi.

VII

Sizi temin ederim, hâlâ yaşamakta olduğumuz kâbus işte o gece başladı. Profesör Standle benim ne düşündüğümü hiç umursamadan eşimin aklına köpek fikrini soktu. Karşı çıkamamıştım, eşimin bana cephe alıp onun tarafına geçeceğinden korkmuştum.

Gerçek şu ki profesörün, hiçbir kadının ilgisini çekmeyecek o tatsız açıklamalarına yeniden başlamasıyla durum daha da katlanılmaz bir hale geldi.

"Bekçi köpekleri için son sözü dişi köpek söyler," diye ilan etti sanki saklı bir gerçeği açığa çıkarmış gibi. "Haydutlar en iyi köpeğinizin yanına azgın bir dişi köpek koyarlar. Böylece bekçi köpeğinin işi biter. Halbuki dişi bir köpek sahibine her zaman daha sadıktır."

Profesörün bu sözleri, neden eşimin o korkunç ve bir türlü sonu gelmeyen rahatsız edici kahkahayı atmasına sebep oldu bilmiyorum.

Köpekler hakkında konuşmaya devam ettik, ta ki adam –insanın hâlâ uyanık olduğu için kendini suçlu hissedeceği bir vakitte– gideceğini söyleyene dek. Eğer kararlı durmasaydım, ona okula kadar eşlik etmemiz gerekecekti. Yine de ona sokak kapısına kadar eşlik etmek zorunda kaldık.

İçeri girdiğimizde evi darmadağın buldum, havada tütün kokusu ve üzüntü vardı. Diana kendini bir koltuğa attı, kıvrıldı, bir bacağına sarıldı, yüzünü dizine yasladı ve bakışlarını boşluğa devirdi. Onu böyle görünce, ne yalan söyleyeyim, onsuz yaşayamam dedim içimden. Ayrıca bu coşkuyla kendimden geçince aklıma gerçekten olağanüstü düşünceler üşüştü ve kendime şunları sordum: "Diana benim için ne ifade ediyor? Ruhu? Bedeni? Gözlerini, yüzünü, ellerini ve elleriyle saçlarının kokusunu seviyorum. Ceferina'ya göre bu tarz düşüncelerle insan Tanrı'nın cezasını üzerine çeker. Gözleri bu kadar güzel olan başka bir kadının bu dünya üzerinde yürüdüğüne inanmıyorum ve o gözlere hayranlığım hiç bitmiyor. Onlara baktığımda su mağaralarına giren ışık gibi, ağaran günleri hayal ediyorum ve derinliklerinde Diana'nın gerçek ruhunu keşfedeceğimi sanıyorum, tıpkı gözleri gibi harika bir ruh."

Aynı Diana, hayal kurmaya başlayıp bize eşlik edecek ve bizi aileden biri gibi görecek bir köpeğe sahip olabileceğimizi söylediğinde, beni bu düşüncelerden uzaklaştırdı. Orada olsaydınız küçük bir çocuğu dinlediğinizi sanırdınız. Daha da kötüsü o kadar hızlı konuşuyordu ki eğer hemen onu durdurmasaydım söyledikleri arada kaynayacaktı, bu yüzden geri dönüp cümle-

lerinin izini sürmesi için onu ikna ettim. Böylelikle tüm bunları tartışabilecektik. Ayrıca o kadar heyecanlıydı ki (ve bu hali o kadar hoşuma gidiyordu ki) sık sık onunla çelişmemeye, onu hayal kırıklığına uğratmamaya çalıştım. Onu üzmüş olsaydım vay halime. Sinirlendiğinde çok serttir, bir solucan gibi sürünüp yorgunluktan düşüp bayılana dek özür dilemediğiniz sürece sizinle asla barışmayacağını ve huzurun sağlanmayacağını temin edebilirim. Sadece şunu söylemeye cesaret edebildim:

"Ceferina, hayvanlarda canavarca ve hüzünlü bir şey olduğunu söyler."

"Çocukken hayvanat bahçem olsun istiyordum," diye cevapladı Diana.

"Ceferina, belki de hayvanlar konuşamama lanetiyle cezalandırılmış insanlardır, der."

Eşimin nasıl biri olduğuna dikkatinizi çekerim. Delirdiğinde bile çok cevval ve hazırcevaptır. Bana şöyle sordu:

"Profesör Standle'ın dediklerini duymadın mı?"

"Yeterince duydum."

İstifini bozmadan ısrarla devam etti:

"Konuşan köpeklerle ilgili."

"Açıkçası o saçmalığı gözden kaçırmış olmalıyım."

"Elma şarabının mantarını açmakla meşguldün. Dediğine göre hemşerisi olan bir öğretmen, bir köpeğe üç Almanca sözcüğü mükemmel bir şekilde telaffuz etmeyi öğretmiş."

"Köpeğin cinsi neymiş?" diye sordum salak gibi.

"Eberfeld dediğini hatırlıyorum ama bu ırkın adı mı, yaşadıkları şehir mi, yoksa bahsettiği öğretmenin adı mı bilmiyorum."

O gece birçok zayıflık gösterdim ve bugün hâlâ, hepsinin bedelini ödüyorum.

VIII

Istırap bana gece boyunca eşlik etti. Dertlerimi düşündükçe bir türlü uyuyamadım. Aldini'nin arka bahçedeki horozunun sesini duyduğumda üzüntü içinde ertesi gün yorgun olacağımı ve saatleri tamir ederken elimin titreyeceğini düşündüm. Sonunda uyuyakaldığımda rüyamda Diana'yı kaybettiğimi gördüm. Sanırım Mayo Caddesi'nde Aldini'yle buluşuyorduk ve o bana şöyle diyordu: "Sana çok da önemli olmayan bir sır vermek için ikinizi bir anlığına ayırıyorum." Gülümseyerek bizi ayırdığını ima eden bir hareket yapıp hemen ardından parmağıyla beni işaret ediyordu. Sonra karnaval alayı bulvara iniyor ve Diana'yı kalabalığın içine sürüklüyordu. Onu, zebra veya engerek yılanları gibi vücutları renkli şeritlerle bezeli ve olabilecek en tepkisiz yüze sahip, boyalı kartondan yapılma köpek kafalarıyla, durmaksızın

önümden geçen, hayvan kılığına girmiş maskelilerin arasında kaybolurken görüyordum. Bana inanmayacaksınız ama uyumaya devam ederken kendime, bu rüyamın olup bitenlerin bir etkisi mi, yoksa ne olacağına dair bir öngörü mü olduğunu sordum. İnanmazsınız, uyandığımda kâbus devam ediyordu.

Eşim o zamanlar artık evde durmaz olmuştu, her gününü hangi hayvancığı alacağına karar veremeden okulda geçiriyordu. Standle'ın da bir öğleden sonra söylediği gibi, kararsızlık bizi düşünmeye iter. Ben de sabırsızca onun gelmesini bekler, saçma sapan düşüncelere dalardım: Ona bir şey olduğunu, bir daha geri dönmeyeceğini düşünürdüm. Bazı günler akşam yemeklerini geç saatlerde yerdik çünkü eşim henüz eve dönmemiş olurdu ve geri kalanlarımız yani Ceferina ile ben yemekten sonra zaman geçirmek için ya *brisca* ya da *escoba*[1] oynardık. Gecenin sesleri benim ikide bir bahçeye çıkmam için yeterli bir sebepti. Ceferina gergin yüzündeki öfke ve küçümsemeyi –ki bunlar onun en alışıldık yüz ifadeleridir– ağzının içinde geveledeği ama gayet iyi duyulabilen sözcüklerle birleştirirdi:

"Çocukcağız çok endişeli. Karıcığı daha dönmedi. Belki de onu kaybedecek."

Genel niyeti ve ses tonu her zaman aynıydı. Bazen buna tahammül edemezdim ve ilgisizmişim gibi görünmemi sağlayacak bir sesle onla cevap verirdim:

"Ben yürüyüşe çıkıyorum."

İzin alma yaşımın geçtiğini düşünüyorsanız haklısınız. Yanınızdaki insana hayatını nasıl yaşaması gerektiğini söylemek çok kolay; ancak önünde sonunda herkes bu hayatı elinden

1 İskambil oyunları. (ed.n.)

geldiğince yaşar. Ne yapmamı önerirsiniz? Ceferina'yı evden mi kovayım? Aynı şey olmadığını biliyorum ama ölen annemi evden kovuyormuş gibi hissederim. Ona bağırmalı mıyım? Hayatımı bağırarak geçirmek istemiyorum. Ceferina öfkeli yüzü ve parlayan gözleriyle bunu onaylamadığını açıkça gösterir. Benim için bu onaylamama, size nasıl söylesem, gerçek, somut bir şey. Bir masanın ucu gibi yolumda duran bir engel. Önünden her geçtiğimde onunla yüzleşmemi istemeyin çünkü ben sakince yaşamayı ve kavga etmemeyi tercih ederim. Sakince diyorum ama elbette bu lafın gelişi.

Size anlattığım gibi eğer içimi bir sıkıntı kaplarsa nefes alma bahanesiyle sokağa çıkardım. Sokakta en az aydınlanan yeri seçerdim ve çitlere yaslanıp beklerdim. İçimi kaplayan endişeyle beklerdim çünkü Diana'nın gelmesi düşündüğümden daha da uzun sürerdi, bir de sürekli olarak karşıma komşular çıkıverirdi. Bunlar sokakta dedikodularını yayabilmek için insanları gafil avlayarak hayatlarını geçirirler.

Bir gece beni nerede bulacağını biliyormuş gibi, Picardo doğruca yanıma geldi. Giriş konuşmasına ya da herhangi bir özre ihtiyaç duymadan bana şöyle dedi:

"Bence ona bir şey verdi. Bana bunu avukat Rivaroli açıkladı, seninle tanıştıracağım bir arkadaşım. Bana sütlü kahvenin içine bir iki damla damlatmanın yeterli olduğunu söyledi. Onları köle olarak kullanmaktan bıktığı zaman da Orta Amerika'daki insan tacirlerine satıyor."

Bir başka gece Aldini'nin kendisi –görme yetisini kaybetmeye başlayan Ceferina'ya göre– köpeği yürüyüşe çıkarma bahanesiyle (aslında onu sürüklüyordu çünkü zavallı Malandrín dışarı çıkmak söz konusu olunca sarsılıyor ve kendini yere bırakıyordu),

dediğim gibi köpeği yürüyüşe çıkarma bahanesiyle, benim olduğum yere kadar geldi –sizi temin ederim, durduğum yer sokağın en karanlık köşesiydi– ve benden şunu istedi:

"Lütfen Picardo'yu dinleme. Bugünlerde her şeyi ilaçlara bağlayıp açıklıyorlar. İnan bana, bu konu çok abartılıyor."

Sütlü kahvenin içine bir şeyler damlatma hikâyesine siz de ben de inanmayız. Buna rağmen, itiraf etmeliyim ki, Diana nihayet eve döndüğünde elbisesinde köpek kılları vardı. Dahası da var: Köpek gibi kokuyordu. Köpeklerden ve Alman adamdan bahsediyordu –ben ne zaman hangisinden bahsettiğini anlayamıyordum–, hızlı hızlı konuşuyordu, sanki bir kaşıntı onu deli ediyormuş gibi ve av köpeklerinin, çoban köpeklerinin ve bekçi köpeklerinin meziyetlerini ve kusurlarını konuşmak için gece yeterli gelmediğinden ertesi sabah da bu tartışmaya devam ettik, ta ki eşim dolaşmak için evden çıkana ve ben de saatlerin başında uyuyakalana dek.

IX

O profesör, ki Yahuda bile onun yanında masum kalır, bir öğleden sonra beni telefonla aradı ve Carbajal'ın önündeki Bichito'da buluşmak istedi.

"Nedenini öğrenebilir miyim?" diye sordum ona.

Anında cevap verdi:

"Hanımefendi hakkında konuşmak için."

Ne olduğunu anlamıştım ama açıklamasını istedim:

"Hangi hanımefendi?"

"Sizinki."

Sizin de tahmin edebileceğiniz üzere duyduklarıma inanamadım ama kendimi toparladım ve nefretle cevap verdim:

"Siz kimsiniz ki bu işe karışıyorsunuz?"

Bu sözleri söylerken korku kanımı dondurdu. Diana'ya bir şey olmuş olabilir miydi? Zaman kaybetmemek en iyisiydi.

Profesör Standle tuhaf bir şekilde incelen sesiyle şöyle söyledi:

"Yani, biliyorsunuz..."

Lafını hiç düşünmeden böldüm:

"Oraya geliyorum."

Sokak boyunca koştum. Bichito'da girişi görebildiğim bir masa buldum. İçecek bir şeyler sipariş ettim. Fakat garson siparişimi masaya getirene dek çoktan "Acaba köpek okuluna mı gitseydim?" diye düşünmeye başlamıştım. Acaba "Oraya geliyorum," diyerek telefonu kapatmama ne sebep olmuştu? Belki profesör okula gideceğimi sanmıştı ama oraya varmakta gecikirsem de "oraya" derken Bichito'yu kastetmiş olma ihtimalimi düşünecekti ve bir ihtimal yolda karşılaşacaktık ya da karşılaşmayacaktık.

"Neden bana bu soytarılıkları anlatıyor?" diye düşünüyor olabilirsiniz. Huzurlu olduğum kısa aralıkları saymazsak eğer, doğum günü gecemden bu ana dek bitmeyen bir karmaşanın içinde yaşıyorum. Diğerlerine göre bir soytarı gibi davranan sersem herifin tekiyim. Geçmek bilmeyen bir yarım saatin ardından –çünkü sonunda o barda kalmaya karar vermiştim– profesör geldi. Masaya yanaştı ve bira istedi, paltosunu çıkarıp dikkatlice katladı ve bir sandalyenin üzerine koydu, oturdu ve size yemin ederim birasını içip ağzındaki köpüğü temizleyene dek tek bir kelime dahi etmedi. O konuşurken suratı sanki bir anlığına bilinç kaybı yaşamışım gibi gözümün önünde bulanıklaştı. Duyduğum ilk şey şuydu:

"Eşinizin çok hasta olduğunu biliyorsunuz."

"Diana mı?" dedim mırıldanarak.

"Diana Hanım," dedi beni düzelterek.

"Ne oldu ona? Rahatsızlandı mı?"

Küçümseyerek cevap verdi:

"Anlamamış gibi davranmayın. O çok hasta. Eğer harekete geçmezsek geri dönüşü olmayan bir noktaya gelebilir."

"Onun iyi olmasını istiyorum."

"Sizin istediğiniz gerçekleri görmemek için gözlerinizi yummak," diye cevapladı, "ama aslında ne söylediğimi gayet iyi anladınız."

"Neler olduğunu tam olarak anlayamadım bile," dedim dürüst olmaya çalışarak. "Bir şeyler olduğunu anlıyorum ama ne olduğunu bir türlü çıkaramıyorum."

"Ya bir şey yaparız ya da eşinizi kaybedeceksiniz."

"Bir şey yapalım," dedim ve ondan tam olarak ne yapacağımızı açıklamasını istedim.

Sonra o ciddi ses tonuyla benimle konuşmaya başladı:

"Çözüm," dedi, "onu hastaneye kapatmak. Kapatmak."

Ona karşı çıktım:

"O olmaz..."

Tiz sesine geri döndü ve sanki bu onu tatmin etmiş gibi konuştu:

"Diana Hanım'ın bu karar alamama hali, bir türlü kendine bir köpek seçememesi, onun konumundaki aklıselim insanlarda rastlanır bir şey değil."

Bence profesör kapatmak sözcüğünü bilerek kullandı. Her halükârda yumruk yemiş gibi hissetmiştim. İyi bir nedenim vardı, zavallı Diana hastaneye kapatıldığı zamanları hatırladığında ürkek bir hayvan gibi titrerdi. Sanki tüm dikkatimi ona vermemi ve tüm gerçekleri söylememi istercesine ellerime yapışarak sorardı: "Şimdi evli olduğuma göre beni hastaneye kapatamazlar değil mi?" Ona, "Hayır bunu yapamazlar," diye cevap verirdim ve bu söylediklerime inanırdım.

Standle devam etti:

"Hanımefendinin her gününü dışarıda geçiriyor olması size doğru geliyor mu?"

"Keşke yalnızca gün olsaydı..." diyerek iç geçirdim.

"Ve gecenin bir bölümünü de. Onu sakince, hiç endişelenmeden mi bekliyorsunuz?"

"Hayır, sakince beklemiyorum."

"Hastaneye kapatıldığında sizin de artık başınız ağrımaz."

Tanrı beni affetsin, ona şöyle cevap verdim:

"Öyle mi düşünüyorsunuz?"

"Elbette," diye cevapladı. "Eğer bana müsaade ederseniz, Dr. Reger Samaniego'yla iletişime geçerim."

"Zavallı Diana çok gergin," diye mırıldandım ve sanki ikiyüzlülük yapmışım gibi kendimi kötü hissettim.

"Bilmez miyim," diye cevapladı. "Kısa sürede içinde Dr. Samaniego onu kendine getirir. Biliyor musunuz, ara sıra bir şeyler danışmak için onu şehir merkezinden bile ararlar! Ama beklenti içine girmeseniz iyi olur. Bir sorun çıkabilir."

"Bir sorun mu?" diye sordum telaşla.

"Belki onu kabul etmezler. Reger Samaniego'nun akıl hastanesine herkes giremez.

"Bir yolu var mı?"

"Buraya talep çok. Ücreti ne kadar onu da bilmiyorum."

"Orası önemli değil," dedim.

Zengin olduğumdan değil ama konu Diana olunca parayı düşünecek değildim.

"Endişelenmeyin," dedi profesör.

"Demesi kolay," dedim sinirle.

"Psikiyatri hastanesi Baigorria Sokağı'nda, hemen köşeyi dönünce. Canınız ne zaman isterse onu ziyaret edebilirsiniz. Yarın erken saatlerde onu almak için uğrayacağım."

Ona şaşırmış bir şekilde baktım, aslında profesörün doktorla ahbap olduğunu gayet iyi biliyordum çünkü cuma geceleri Álvarez Thomas ve Donado caddelerinin kesiştiği yerdeki La Curva'da herkesin gözü önünde (ayrıca insanlar onları büyük bir sabırla izler) satranç oynarlar. Tüm bunları etrafta dolaşan söylentilerden biliyordum: Kaderin cilvesi işte, o ana dek muşmula suratlı Dr. Reger Samaniego'yla yollarımız hiç kesişmemişti.

X

Ben aceleyle hesabı ödemeye çalışırken Profesör Standle ayağa kalktı. Kaba bir adam gibi orada öylece oturmak istemediğimden sanırım yağmurluğunu giyerken ona yardımcı oldum; ancak bunun için epey çaba sarf etmem gerekti çünkü bu iri kıyım hayvan en az iki metre boyundaydı. Buna inanmak zor ama birkaç kez "Teşekkürler," dedim çünkü onu hâlâ bir dost ve koruyucu olarak görüyordum. Ve sırf doğru sözcükleri bulmakta zorlandığım için "Omuzlarımdan nasıl bir yük aldığınızı bilmiyorsunuz," diyemedim.

Bu ruh halim ancak o gidene dek sürdü. Daha sonra, kendimi düzgün ifade edebiliyor muyum bilmiyorum ama hiçbir dayanağımın olmadığını hissettim. Aldığım karardan hiç memnun değildim. Kim bilir belki de Standle bana bir koruyucu gibi gelmişti çünkü endişelerimi dile getirmem için ağzımı açmama

izin vermemişti. Sanırım büyük bir felaketin başlamasına sebep olmuşum gibi hissedip korkmuştum. Eve çok erken gitmemek için mahallede gezerek oyalandım. Hepsinden öte, eve üzgün bir suratla ve ağzımı açıp konuşmamı engelleyecek kadar sertleşmiş bir çeneyle gitmek istemedim. Bu halim keyifli gözükmeme ya da en azından umursamıyormuş gibi davranmama engel oluyordu. Ayrıca her şeyi boylu boyunca düşünmek istiyordum çünkü Diana'ya ne söyleyeceğimi bilmiyordum.

Aniden bağırdım: "Bunu ona yapamam." Onu bir yere kapatmak için bir yabancıyla birlikte arkasından iş çeviremezdim. Böyle bir şey yaparsam kendimi asla affedemezdim ve emin olun o da beni affetmezdi. Aklıma saçma sapan planlar geldi. Ona bu gece, bir haftalığına Tigre'de bir otele (hava durumu buna uygun değildi) veya Mar del Plata'ya ya da kumarhanede şansımızı denemek için Montevideo'ya gitmeyi teklif etmeyi düşündüm.

Tabii ki eğer Diana, "Neden yarın sabahı beklemiyoruz, neden kaçıyormuşuz gibi gece yarısı gidiyoruz?" diye sorarsa ne cevap vereceğimi bilemiyordum.

Size eşimin son derece cesur biri olduğundan söz ettim mi hatırlamıyorum. Elbette benimle evlenmeden önce kapatıldığı psikiyatri kliniğiyle ilgili kötü anıları var, zavallı evin yakınında belirebilecek doktor ve pratisyenlere karşı onu savunmam için bana güveniyor. Ancak ona kaçmayı teklif ettiğimden şüphelenirse eğer, hayal kırıklığına uğrayıp beni hor görecek. Ayrıca ertesi sabah onu alıp hastaneye götüreceklerini anlasa bile asla benim yolumdan gitmez. İnsanlar birbirlerinden ne kadar da farklı düşünüyor: O ana dek birilerinin yaptığım bu planları bir kaçış planı olarak yorumlayabileceğini durup düşünmemiştim bile. Tek endişem eşimin kurtuluşuydu.

Eğer üzerime gelip beni birazcık zorlarsanız eşimi hastaneye kapatma fikrini sadece konuşma sırasında kötü görünmemek için kabul ettiğimi anlayacaksınız. Size daha da kötüsünü söyleyebilirim, profesör gittikten sonra artık iyi ya da kötü görünmek umurumda değildi ve anlaşmaya vardığım şeyin çirkinliği karşısında afallamıştım. Zavallı Diana, Lucho'suna öyle çok güveniyordu ki: Gördüğünüz gibi Lucho'su onu ilk fırsatta nasıl da savunmuştu! Onu sevdiğim kadar beni sevmese de kimsenin Diana'yı, benim onu terk ettiğim gibi, beni terk etmeye ikna edemeyeceğinden eminim... Eşimin o hayran olduğum dürüstlüğü ve cesareti özellikle şu an içinde bulunduğum gibi durumlarda, benim için bir örnek teşkil ediyor.

Şanssız bir evliliğim olduğunu söyleyenlerin ne kadar haksız olduklarını anlayacaksınız.

Evde beni bir sürpriz bekliyordu. Yatak odasının ışıklarını açtığım esnada yatakta olan Diana uyuyormuş gibi yaptı. Bunu size söylüyorum çünkü onu tek gözü açık bana bakarken yakaladım. O anki şaşkınlıkla aklımı toparlamak için Ceferina'nın temizlemekte olduğu mutfağa gittim. Aslında Diana'yla bir münakaşanın ortasındaysam ona olan nefreti yüzünden Ceferina'yla karşılaşmamayı tercih ederim.

"Yine neyi var?" dedi ve yeni demlediği mateyle beni kandırmaya çalıştı.

Anlamıyormuş gibi sordum:

"Kimin?"

"Kim olacak? Karının. Bir garip. Beni kandıramaz, bir şeyler karıştırıyor."

XI

Profesörün geldiği sabah Diana uyuyordu ya da uyuyormuş gibi yapıyordu. Adamın gelişi benim için bile sürpriz olmuştu ama aslına bakarsanız gece boyu gözümü bile kırpmamıştım. Profesör o kadar erken gelmişti ki Aldini'nin horozu bile daha ötmemişti.

O anda beklenenden daha az tepki göstermiştim çünkü aklım yerinde değildi. Eskiden erkeklerin daha erkekçe davrandıklarını düşünüyorum. Ne kadar utanç verici: Dışarıda bekleyen hastane görevlisine şunu sordum:

"Ne yapmalıyım?"

Değişmeyen sakinliğiyle cevap verdi:

"Ona, onu almak için geldiğimi söyleyin."

Ben de dediğini yaptım, eşim de benden hiçbir açıklama beklemeden duş alıp giyinmek için koşturdu. Uzun süreceğini san-

dım çünkü kadınlar bu tarz önemsiz şeylere beklenenden daha fazla zaman harcar. Yanılmıştım: Birkaç dakika içerisinde ışıldayan bir güzellikte, elinde tuttuğu küçük valiziyle geldi. Bence bir önceki gece uyumadan evvel eşyalarını hazırlamıştı.

Şimdi düşününce, evvelki gün öğleden sonra, profesörün onunla okulda konuşmuş olabileceğini fark ediyorum. Kim bilir ona ne yalanlar söyledi. Eşimin bu şekilde kandırıldığını görmek hem onun için üzülmeme hem de profesörden nefret etmeme sebep oldu. Bu son kısımda haksızdım çünkü en büyük suçlu asıl bendim. Eşimin yanında olmaya söz vermiştim ama kendimi bu kötülüğün içine sokmuştum. Diana beni öptü ve küçük bir çocuk gibi, daha doğrusu bir köpek yavrusu gibi Standle'ı takip etti.

Ceferina, "Ev sanki biri tüm mobilyaları almış gibi bomboş kaldı," dedi.

Her zaman damağında çınlayan sesi şimdi odada da çınlamıştı. Yaşlı kadın bunu belki de kötü bir niyetle söylemişti ama benim hislerimi de dile getirmişti.

Bir süre sonra Ceferina beni rahatsız etmeye başladı. Çok kibar ve sevecen davranıyordu. İyi ruh halini alışılmadık bir aşırılığa taşımıştı, hatta Victoria adlı bir tango mırıldanıyordu. Bizi seven bir insanın hissettiğimiz üzüntüyü daha ağır bir hale getirebilmesinin ne kadar da tuhaf olduğunu düşündüm. Saat tamir etmek için atölyeye gittim.

XII

Telefon çaldığında masaya daha yeni oturmuştuk, yaşlı Ceferina çok mutluydu ve iştahı yerindeydi, benim ise boğazımdan su bile geçmiyordu. Telefonu ışık hızıyla açtım çünkü gelip onu almam için Diana'nın aradığını sandım. Arayan kayınpederim Martín Bey'di.

Zavallı adam iyi duyamadığı için ilk başta kızı evde yok sandı. Onu hastaneye kapattığımızı duyunca yemin ederim telefonda olmasına rağmen ondan korktum. Kayınpederim kolayca sinirlenebilen ve böyle durumlarda öfkesiyle herkesi korkutabilen biri olmasına karşın o an Diana'nın hastanede olması bana bile çok gaddarca gelmişti. Martín Bey Diana'yı kolundan tutup getirmemi yoksa eve geleceğini söyledi.

"Gidiyorum," dedim.

"Yemek yemeden mi?" diye sordu Ceferina telaşla.

"Şimdi çıkıyorum."

"Eğer yemezsen hasta olursun," diye karşı çıktı, "neden yaşlı adamın başının etini yemesine izin veriyorsun?"

Hiddetle cevap verdim:

"Peki ya sen? Neden seni ilgilendirmeyen konuşmaları dinliyorsun?"

"Demek başının etini yedi. Sana küçük kızını gidip getirmeni mi emretti? En azından eve döndükten sonra yemeğini keyifle yersin çünkü onları sana karın hazırlar."

Yaşlı kadınla ettiğimiz bu kavgaları sevmiyorum. Tek bir kelime dahi etmeden dışarı çıktım.

Şişko Picardo'yla karşılaştığımda daha köşeyi bile dönmemiştim. Şu da kanıtı: Çok endişeli olduğunuz zamanlarda Picardo gibi bir şaklabanla karşılaşırsınız ve sonra olup bitenler size artık gerçek değilmiş gibi gelir. Sanki bir rüyanın parçasıymış gibi. Buna rağmen hiçbir şey düzelmez. Endişeli olmaya devam edersiniz, sadece gerçeklikle ilişkiniz zayıflamıştır.

"Nereye gidiyorsun?" diye sordu.

Picardo ne zaman konuşsa âdemelmasının oynaması dikkat çekiciydi.

"Yapacak işlerim var," dedim.

Merakını neredeyse hiç gizleyemeden beni dikkatle süzüyordu. Onu bir zamanlar bir tür kabadayı gibi görmüş olmamız hayret verici çünkü o artık mahallenin en zavallısı olmakla kalmayıp ayrıca en cılız adamıydı.

"Senin karını gördük bu sabah," dedi, "erkenden evden çıktı."

"Ne olmuş yani?" diye sordum.

Neden bilmiyorum ama tam o an bir detayı hatırladım. İstemeden âdemelmasındaki kötü tıraş edilmiş kıllara baktım.

"Onu almaya mı gidiyorsun?" diye sordu.

"Bundan sana ne?" dedim düşünmeden.

Cevap verdi:

"Bahiste şansını denemelisin."

"Beni rahat bırak."

"Bahis oynadım ve paramı ikiye katladım. Bazen La Curva'ya gelen bir doktor var, beni kendi adına bahis oynamam için seçti çünkü barda bizi arayabileceği bir telefonumuz olduğunu öğrenmiş. Ertesi hafta çalışmaya başlıyorum." Bir an duraksadı ve beklenmedik bir özgüvenle şunu ekledi: "Seni de müşterilerimden biri olarak görmek isterim."

O tarz işlerin onun gibi zavallılar için uygun olmadığını söyleyecektim ama ondan kurtulmak istediğim için söz verdim:

"Eğer şimdi susarsan müşterin olurum."

Picardo'yla olan karşılaşmamın en küçük detayını bile hatırlıyorum. Aslına bakarsanız doğum günümün olduğu o korkunç geceden sonra gerçekleşen her şeyi hatırlıyorum. İnsan bir rüyayı unutabilir, böylesi bir kâbusu ise asla!

XIII

Köpek okulu biz küçükken Galache'nin kümesinin ve bahçesinin yer aldığı büyük ama pek de düzgün olmayan bir araziye kurulu. Bina, Alman'ın da dediği gibi eski bir ev. Fakat şimdi, Galache'den beri kimsenin bir kat bile boya sürmediği kurumuş tahtalarıyla ve sağda solda duran çürümüş, çivisiz döşemeleriyle daha da eski gözüküyor. Bu bahçede bir zamanlar lezzetli şeftalilerin yetişmesi beni hep şaşırtmıştır çünkü her taraf tavuk kokusuyla kaplıydı. Bugünlerde ise o kokunun yerini köpek kokusu almış.

Kulübeye yaklaştıkça neden içimin bu denli kuşkuyla dolduğunu bilmiyorum. Diyeceksiniz ki, "Köpeklerden korktuğun için." Sizi temin ederim, bununla alakası yok.

Bu bir kuruntuydu. İçeri aniden, haber vermeden girersem eğer, bana büyük bir üzüntü yaşatacak bir sırrı ortaya çıkaraca-

ğımı sanmıştım. "Dürüst ve hilesiz oynamalıyım," diye düşündüm. Size bu detaydan bahsediyorum çünkü zihnimin o sırada nasıl çalıştığını gösteriyor. Daha hiçbir şeyin farkına varmadan evvel sanki başıma saracakları belaları sezermiş gibi biraz aklımı yitirmiştim. "Dürüst ve hilesiz oynamalıyım," diye düşündüm ve burada olduğumu anlamaları için kapıyı tıklattım. Bir süre sonra profesör ortaya çıktı. Ziyaretimden memnun olmuş gibi görünmüyordu.

Ofisine geçtiğimde bana sordu:

"Kahve ister misiniz?"

Şikâyetimi hemen dile getirebilmek için "Hayır," diyecektim ama kendimi tanıyorum, gergin olduğumda hiçbir işe yaramam. Bu yüzden zaman kazanmak ve sakinleşmek için "Evet," dedim. Alman odadan çıktı.

Olacakları önceden sezdiğimi söyleyerek böbürlenecek biri değilim ama başlangıçtan itibaren olan bitenlerden neden bu kadar rahatsız olduğumu düşündüm. Elbette insanın eşini, ona ihanet ederek bir akıl hastanesine teslim etmesi herkesi rahatsız etmeye yeter. Kendime, "Yapmış olduğum şeyden korkuyorum," dedim ama sizi temin ederim ki tüm bu olanların ardında çok daha kötü şeylerin döndüğünden şüpheleniyordum.

Küçük odada yeterince hava yoktu. Duvarlarda sanki insanmış gibi çerçevelenmiş köpek portreleri ve pruvasında Tirpitz yazısı zar zor görülen, sulu boyayla yapılmış bir savaş gemisi resmi asılıydı. Profesörün ofisindeki, panjur gibi uzun ve dalgalı bir kapağı olan yazı masası, sarımsı kâğıtlarla dolup taşıyordu.

Profesör, kahve fincanını, çorba kaşığını ve emaye şekerliği koymak için masadaki kâğıtları biraz kenara itti. Yerde, döner sandalyenin yanında mavi ve beyaz renkte, ağzı açık bir Bay

Biscuits kutusu vardı. Marketlerde görebileceğiniz büyük bir kutuydu.

Şimdi düşündüğümde, o şeylere canlılarmış gibi baktığımı fark ediyorum.

Bana porselen bir fincanda kahve getirdi.

"Kusura bakmayın. Burada fincan takımım ve kaşıklarım yok. Ve ayrıca kahve sever misiniz bilmiyorum," dedi.

Ona şaşkınlıkla baktım.

"Çünkü kahve değil," dedi. "Kahve kötüdür, çarpıntı yapar. Yulaf lapası iyidir. Şeker alır mısınız?"

XIV

Şu olana bakın, ikram ettiği yulaf lapası beni kendime getirdi.

"Tadı kötü ama önemli değil." Fincanı koydum. "Hiç önemli değil."

"Anlamadım," dedi ciddi bir ses tonuyla.

"Tamamen farklı bir şey düşünüyordum."

"Siz eşinizi düşünüyorsunuz."

O an şaşıran ben olmuştum.

"Nereden bildiniz?" diye sordum.

Acaba çok zeki olduğu için mi tahmin etmişti, yoksa o kadar gergindim ki istemeden aklımı okumasına mı izin vermiştim? Verdiği cevap durumu hiç de açıklığa kavuşturmadı.

"Çünkü pişman oldunuz."

"Memnun olmak için bir sebep yok," diye uyardım onu. "Yanlış bir şey yaptınız. Yanlış yapan her kimse, onu düzeltir."

Makul bir tavırla konuşmaya başladı fakat genelde kalın ve ciddi olan sesi birden tizleşince konuşması kibirli hatta gülünç bir hal aldı. Özetle Diana'nın hastalığının risklerinden ve akıl hastanesinin sağladığı konfordan söz etti.

"Sizi duyan da onu lüks bir otele yerleştirdiniz sanır. Bir saraya."

"Bir saraydan farkı yok."

Kulağa *eslós* gibi gelen bir şey söyledi. Ne dediğini anlamadım, bu da beni sinirlendirmeye yetti.

"Karımı oradan çıkaracaksınız," dedim bağırarak. "Siz çıkaracaksınız."

Uzun bir sessizlik oldu.

Sonunda işaret parmağının bir çelik kadar sert ucuyla alnıma vurarak, "Çıkaracakmışım, çıkaracakmışım," dedi. "Çıkaracağım tek şey sizin aklınızdaki bu düşünce."

Ona baktım. Kocamandı, insan gibi giyinmiş bir gardıroba benziyordu.

"Eğer karım gelince bir şikâyeti olursa bundan sizi sorumlu tutacağım."

Tehditkâr olmaya çalışmıştım fakat cümle ağzımdan uzlaşmacı bir şekilde çıkmıştı. Dahası, "Karım gelince," derken umutlanmaktan korktum, bu yüzden de sesim çok çaresiz çıktı.

"Eğer onu çıkarırsanız bu sizin sorumluluğunuzda. Ben bu kötülüğü Diana Hanım'a yapamam. Bunu yapmam," diye cevap verdi.

Neden bilmiyorum ama *yapmam* deme şekli yüzünden daha da sinirlenmiştim. Bir süre tartıştık. Sonunda, ağlamak üzere olan bir çocuk gibi:

"Bu sefer onu sonsuza dek kaybettiğimi hissediyorum," dedim ona güvenerek.

Bu kadar zayıflık gösterdiğim için kendimden nefret etmiştim. Standle bana öğüt verdi:

"Madem bu kadar ısrarcısınız neden doğrudan Doktor Reger Samaniego'yla konuşmuyorsunuz?"

"Hayır, hayır," dedim kendimi savunarak.

"Yapabileceğiniz en akıllıca şey eve dönmek. Derhal."

Oradan bir uyurgezer gibi ayrıldım. Kafamda beliren bir düşünce beni paniğe soktuğunda henüz tel örgülü çitin kapısına bile varmamıştım. "Belki de adamın kafası karıştı," dedim kendime ve hızlıca düşündüm. "Bilmiyor ki konuşurken beni alt ediyor oluşunun sebebi sadece daha hazırcevap oluşu. Belki de korktuğumu düşünüyor, eğer öyle düşünüyorsa karım tamamıyla korumasız durumda demektir." Kulübeye geri döndüm, kapıyı araladım ve içeri girdim. Profesör yine mutsuz görünüyordu.

"Umarım karım döndüğünde şikâyet etmez çünkü öyle bir durumda siz ve o doktor sonuçlarına katlanırsınız." Ağzını açıp cevap vermediği için ben de ona bağırdım: "Eğer söyleyecek bir şeyiniz varsa, söyleyin."

"Hayır, hayır," dedi kekeleyerek, "şikâyeti olmayacak."

Bir dikişte artık ılınmış olan kahveyi yani yulaf lapasını bitirdi. Ardımdan kapıyı kapattım. Kazanmış gibi oradan ayrıldım ama bu tatmin duygusu uzun sürmedi. Şöyle düşündüm: "Zavallı Diana'ya hak veriyorum. Ben sefilce kendimi beğenmekten başka hiçbir şey yapmayan biriyim. Kim bilir belki bu küstahlıklarımla onun özgürlüğünü elde etmesini geciktiriyorumdur."

XV

Eve döndüğümde Adriana María çoktan oradaydı. Demek istediğim çocuğuyla kalmaya gelmişti. Kayınpederimden farklı olarak o daha sıcakkanlıydı ve "cesur ve zamanında" hareketimden dolayı beni kutladı. Şöyle açıkladı:

"Babacığım her zaman akıl hastanelerine karşı olmuştur. Anneciğim vefat ettiğinde ona Diana'yı bir yere kapatmaya kimsenin gücünün yetmeyeceğine dair söz vermişti. Babacığım Diana'nın kocacığının o güce sahip olacağını düşünemedi."

Sanırım memnuniyetle gülümsemiştim çünkü edilen her türlü iltifat buna çok alışkın olmayan insanlara moral verir. Ancak beni kutlama nedeninin zavallı Diana'yı akıl hastanesine kapatmak olduğunu anlar anlamaz ruh halim değişti. Ona karşı çıktım.

"Olan şu," dedi Adriana María olayları tüm detaylarıyla açıklamaya başlayan birinin ses tonuyla, "babamın kaprisi yüzünden ne kadar ağladım bilemezsin."

"Babanın kaprisi mi?"

"Evet, tam da duyduğun gibi. Diana'yı gözü kara bir şekilde seviyor."

Cevap verdim:

"Seviliyor olması Diana'nın suçu değil."

"Katılıyorum. Çok haklısın ama sen de takdir edersin ki ailemi tanıyorum. Nasıl söylesem, ben de bu ailenin bir parçasıyım."

Ona şaşkın bir suratla baktım ve şöyle düşündüm: "Anlayamıyorum, tam da eşimle ilgili bunca sorun yaşarken baldızımın aslında komik biri olduğunu keşfediyorum." Bu düşüncelerden, Adriana María'nın gayet net bir şekilde duyduğum kısa bir cümlesi sayesinde ayıldım:

"Ben anneciğime benziyorum, Diana ise yaşlı babamızın yaşayan bir portresi gibi."

Psikanalistlerin bile açıklayamayacağı bir sinirle anında cevap verdim:

"Ailedeki herkes birbirine benziyor ama ben Diana'yı seviyorum."

"Çocukluğumdan beri hayatım zorluklarla geçti. Arkadaşlarım bebeklerle oynarlarken ben gözyaşı dökerek mücadele ederdim. Her zaman mücadele ettim," dedi.

"Ne kadar üzücü."

"Gerçekten üzücü mü geliyor sana?" diye sordu sabırsızlıkla. "Dul, genç ve özgür olmama rağmen evli bir kadından daha edepli davranıyorum. Hiç benim hayatım nasıl diye düşündün mü?"

Ona samimi bir şekilde cevap verdim:

"Asla."

"Benim hayatım eşim Rodolfo vefat ettiğinden beri kocaman bir boşluk. Annem üzerine yemin ederim ki şimdiye kadar hiçbir şey o boşluğu dolduramadı."

Rahatsız oldum. Çok fazla düşünmeme gerek kalmadan fark ettim ki Adriana María istenmediği halde olan biten her şeye burnunu sokmaya hevesli, dışarıdan biriydi ve tek istediğim biraz anlayış ve huzurken benden müthiş bir ilgi bekliyordu. Bu rahatsızlığımı elimden geldiğince saklamaya çalıştım ve bir tangoda da denildiği gibi, kafamı yaslayabileceğim dostça bir göğüs bulmak için Ceferina'nın koridorun sonundaki odasına gittim. Ceferina'yla kapıda çarpıştık ama bu çok sert bir çarpışma olmamıştı; çünkü eli kolu yastıklarla ve battaniyelerle doluydu. Ancak yine de sarsıldım.

Bizi seven insanların zaman zaman bizden nefret etmeye hakları var. Bana çarpmış olmak onu mutlu etmiş gibi konuştu:

"Çok da bir kazancımız yok, sence de öyle değil mi?"

Yapılacak en akıllıca şeyin susmak olduğunu biliyordum ama yine de sordum:

"Neden böyle söyledin?"

"Beni bu evde her zaman utanmaz kadınların yatağını yapmak için tuttular."

Sesi öfkeyle uğuldadı.

"Ben saatlerimle ilgilenmeye gidiyorum," dedim.

Banyonun önünden geçerken aynada Adriana María'yı yarı çıplak gördüğümü sandım. Neyse ki onu gören Ceferina değildi çünkü uzun süre konuşacak bir konumuz olurdu.

XVI

Beni bu saatlere gizemli bir şey itmişti, belki de işimin düşüncelerimi bastıracağını umuyordum. Akşam yemeği yaklaşırken, "Eğer bu hızla devam edersem ay sonu teslim edilmek üzere söz verdiğim tüm tamir işleri hafta sonuna kadar biter," diye düşündüm.

Şimdi sıra eczacının Systeme Roskopf'una gelmişti. Sohbetimizin konusu ne olursa olsun Francisco Bey kurulmuş bir saat gibi cümleler kurardı: "Buna güveniyorum," ya da "Artık kimse böyle makineler yapmıyor," ya da tüm büyük cümlelerinin özeti olarak: "Bu bana vefat eden babamdan kaldı." Saati açarken şöyle düşündüm: "Standle'a karşı çıkmamak için eşimin akıl hastanesine kapatılmasına izin verdim. Diana boş yere, kocalar ilk gelen yabancıya iyi görünmek için her zaman eşlerini kurban ederler, demezdi." Systeme Roskopf'ta neyin bozuk olduğunu düşünmedim, o makine üzerinde çalışırken aklım çok uzaklardaydı.

Bir süre sonra düşüncelerim ve saatler katlanılamaz hale gelmeye başladı. Sanırım yeniden Diana'ya hak verdim ve hatta bir meslek olarak saat tamirciliğinden tiksindim. Bu kadar küçük detaylara neden bu kadar yakından bakılır ki? Oturduğum tabureden kalktım, odanın içinde kafese kapatılmış hayvanlar gibi dolandım, ta ki saatlerin zilleri çalmaya başlayıncaya dek. Ardından ışıkları söndürdüm ve oradan ayrıldım.

Televizyonun açık olduğu yarı karanlık yemek odasına girdim. İnanın bir anlığına hissettiğim mutluluk bana fazla geldi: Arkası dönük bir şekilde ekrana bakan kimdi dersiniz? Doğru tahmin ettiniz: Diana. Sarılmak için ona doğru koşmaya başladığımda beni duymuş ya da varlığımı hissetmiş olmalı çünkü arkasını döndü. Karşımdaki Adriana María'ydı. Eşime benzediğini kabul etmeliyim; onun esmeri ve daha önce söylediğim gibi kişiliklerinde de dikkat çekici farklar var. Ekrana bakan kişinin Diana olmadığını gördüğümde içimi ona karşı öyle güçlü bir iğrenme hissi kapladı ki istemeden kısık sesle, "Onun yerini kimse alamaz," dedim. Adriana María sessizce arkasını dönüp televizyon izlemeye devam etti. Ardından çok garip bir şey oldu. İçimdeki hınç kayboldu, yerini yeniden iyi hisler aldı. Bunu açıklamak zor. O kadının karım olmadığını biliyordum ama yüzünü göremediğim için o görüntüyle kendimi kandırıyordum. Muhtemelen tüm bu anlattıklarımdan Diana'nın benim için ne ifade ettiğine dair korkunç sonuçlar çıkarabilirsiniz. Acaba o benim için sadece saçları mı, yoksa daha bile basiti, saçlarının omuzlarına düşüşü mü? Vücudunun şekli mi, yoksa oturuşu mu? Böyle olmadığını size söyleyebilmek isterdim fakat karman çorman bir fikri sözcüklere dökmek zahmetli bir iş.

Diana'nın haklı olduğunu, saat tamirciliğinin benim doğamda olduğunu, detayları çok yakından incelemeye meyilli olduğumu

söyleyeceksiniz. Yine de tek başına hatırlandığında hiçbir anlamı olmayan, size az önce bahsettiğim sahne, anlatacağım diğer olaylarla birlikte bir anlam kazanacak ve geri kalan olayların da anlaşılmasına yardım edecek.

XVII

Yine tam bir saat boyunca saatlere sığındım. Eve döndüğümde Adriana María, Ceferina'ya Irala'ların soyağacını gösteriyordu. Soyağacı Rural tarım fuarındaki o beş para etmez uydurukçu herif tarafından oldukça pahalı bir fiyata hazırlanmıştı. Adam, aileye sömürge zamanında yaşamış olan Irala'lardan geldiklerini söylemişti.

Aldini'nin de söylediği gibi, bugünlerde görmeye alışık olduğunuzdan bu kadar farklı bir aile ancak benim gibi birinin şansına denk gelir. Baldızımın omzunun üzerinden soyağacına baktım ve en sondaki dallardan birinde Diana'nın ismini gördüğümde –benim ismim de hemen onunkinin yanındaydı ve bir tire işaretiyle birleşmişti– bir hayli etkilendim. Zavallı, benim gibi bir ahmağın yanında muhteşem görünüyordu. Bir anlığına gözle-

rimi kaldırdım ve Ceferina'nın güldüğünü gördüm. Muhtemelen soyağacına bakan baldızımın kendini beğenmişliğine gülüyordu ya da belki de ellerimi gözlerime götürdüğümü fark ettiği için. Diğer insanların gülünç anlarını yakalamakta yaşlı kadının üstüne yoktur.

Bir şey açıktı: Etrafımdaki kadınların sorunlarıma karşı anlayış göstermelerini beklememek en iyisiydi. Ceferina, "Sana söylememiş miydim?" der gibi uzun bir iç çekti. Yaşlı kadının beni neyle suçladığını bilmek isterim. Ben baldızımla evlenmedim, karımla evlendim. Bana diyeceksiniz ki: "Herkesin de bildiği gibi insan bir kadınla evlendiğini sanır ama aslında o kadının tüm ailesiyle evlenmiş olur." Size şunu belirtmek isterim ki gerekirse yine Diana'yla evlenirim, Adriana María'yı, Martín Bey'i ve Küçük Martín'i sırtımda taşımam gerekse bile. Elbette o günlerde baldızımın eşime bu kadar benziyor olmasından ötürü gerçekten çok üzgündüm. Sürekli olarak onu Diana'yla karıştırıyordum; bu durum bana Diana'nın eve döndüğünü düşündürtüyor, her defasında irkilmeme neden oluyordu. Kendime şöyle diyordum: "Bir daha beni kandırmaması için elimden geleni yapacağım." İnanın benim durumumdayken evde ona benzeyen birinin olması hiç iyi değildi çünkü bu her an gerçek olanının yokluğunu hatırlatıyordu.

Sanırım size daha önce biraz takıntılı olduğumdan bahsetmiştim. Mesela kıyafetlerde ve saçta yemek kokusuna tahammül edemem. Diana benimle hep dalga geçer, soyumu umursamıyor olmama rağmen bir züppenin hassasiyetlerine sahip olduğumu söyler. Ceferina o öğleden sonra ne pişiriyordu kim bilir fakat şurası kesin, ev sanki Ceferina sarımsak buharıyla kaplı bir hamamda yıkanmış gibi kokuyordu. Şikâyet ediyor olmalıydım ki Adriana María bana sordu:

"Koku seni rahatsız mı ediyor? Benim iştahımı açıyor! Eğer istersen benim odama gel."

Gitmeden önce arkama baktım. Ceferina bana göz kırptı, halbuki insanların aklında saçma fikirler olmasından hoşlanmadığımı bilir. Rahatsızlığım yüzümden belli olmuş olmalı ki Adriana María bana büyük bir endişeyle sordu:

"Zavallıcığın nesi var?" Ellerini omuzlarıma koydu, gözlerini bana dikti, hiç tereddüt etmeden tek seferde kapıyı kapattı ve nazik bir ses tonuyla ısrarla sordu: "Neyin var?"

Kollarından kurtulup odadan çıkmak istedim çünkü ona ne söyleyeceğimi bilmiyordum. İki kadın arasındaki anlaşmazlığı yeniden canlandırmadan, belki de kapıyı kapatmak gibi oldukça masum olan eylemini bir tür patavatsızlık olarak görüp onaylamadığımı da anlatmadan, Ceferina'nın göz kırpmasına değinemezdim. Bu yüzden o an olanlar için bir açıklama yapmadım, sadece her zamanki şeyi söyledim. Baldızımın bana olan sempatisinin devam etmesi için bu şekilde davrandım.

"Bu yaptığım çok gaddarca değil mi?" dedim mırıldanarak.

Büyük ihtimalle solgundum çünkü kan dolaşımımı hızlandırmaya çalışıyormuş gibi tüm vücudumu ovmaya başladı.

"Gaddarlık bunun neresinde?" diye sordu büyük bir mutlulukla.

"Bunu yapmam sence şart mıydı?"

"Şart olan ne?"

Her sözcüğü aralarında boşluk bırakarak söyledi. Aptal gibiydi.

"Onu akıl hastanesine kapatmak," dedim.

Kadınları anlamıyorum. Görünürde hiçbir neden yoktu ama Adriana María keyfi yerindeyken birden yorgun gözükmeye başladı. Eşime bakan bir doktor, bu durumun genellikle kan basın-

cının birden düşmesiyle yaşandığını söylemişti. Şimdi baldızım, enerjisi düşmüş, sıkılmış, konuşmaya ya da yaşamaya mecali yokmuş gibi görünüyordu. Tam ona tansiyonunu kontrol etmesini söyleyecektim ki kendini zorlayarak mırıldandı:

"Bu onun kendi iyiliği için."

"Emin değilim," dedim. "Kim bilir zavallıcık ne kadar acı çekiyor, biz ise burada canımız ne isterse onu yapıyoruz."

Garip bir şekilde güldü ve sordu:

"Canımız ne isterse mi?"

"Aman işte hastaneye yatırma olayını diyorum."

"Geçecek."

"Kendimizi kandırmamalıyız," dedim ısrarla. "Zavallıcık akıl hastanesinde."

Beni oldukça rahatsız eden bir tonda cevap verdi:

"Yine zavallıcık diyorsun. Diğerleri böylesine lüks bir akıl hastanesini karşılayacak güçte değil."

"Akıl hastanesi, akıl hastanesidir," dedim karşı çıkarak.

"Lüks de lükstür," diye cevap verdi.

Onunla anlaşabileceğimizi umut etmiştim, üzüntüme gerçek bir kız kardeş gibi ortak olacağını umuyordum ama söylediği zalimce şeyleri siz de görüyorsunuz. Ve benim için bir sürprizi daha vardı. Guguklu saat sekizi gösterdiğinde sanki bir şeyler onu delirtmişçesine kıvranıp çılgınlar gibi bağırmaya başladı:

"O kadından bahsetme artık."

Duyduğunuz gibi: Kendi kız kardeşi ona, "o kadın" diye hitap ediyordu.

Tek kelime bile etmeden odadan ayrıldım. Adriana María çok sinirlenmiş olmalı çünkü sesini oldukça sert bir şekilde yükselte-

rek, "Rezil", "Ne zamana kadar" ve "Onda ne buluyor" gibi şeyler söyledi. Kulak asmadım ve oradan uzaklaştım.

Koridorda Ceferina ile karşılaştım, hemen sordu:

"Demek tadına bakmasına izin vermedin."

Bir öfke patlamasıyla cevap verdim:

"Bu akşam evde yemek yemeyeceğim."

XVIII

Amacım olayları abartmak değil; ancak sizi temin ederim ki, benim gibi onu dinleyip akıl veren bir sırdaşı olmayan bir insana yalnızlık ağır geliyor. Söyleyin bana içimi boşaltmak için kime gidebilirdim? Anlaşılmayan nedenlerden dolayı baldızım, Diana'dan hoşlanmamaya başlamıştı. Neden kendimizi kandıralım ki, Ceferina da eşimi hiçbir zaman sevmedi. Kızcağız ise sadece bir çocuktu. Bu durumdan en az benim kadar rahatsız olan kayınpederim ise Diana'yı akıl hastanesine kapattığım için beni suçluyor, benden nefret ediyordu. Şöyle düşündüğümü hatırlıyorum: "En azından Topal Aldini'ninki gibi bir köpeğim olsaydı onunla üzüntülerimi paylaşıp kendimi teselli edebilirdim. Eğer Diana bir tane almamız için bana yalvarırken ona kulak vermiş olsaydım bütün bu talihsizlikler başıma gelmemiş olurdu."

O gece, dışarı çıkar çıkmaz, yaşadığım öfke patlamasından pişman oldum ve kendimle ne yapacağımı düşünmeye başladım. Yaşadığım bunca talihsizliğin ortasında en azından iştahımı tamamen kaybetmemiştim çünkü şehrin herhangi bir barında bir masaya oturunca insan sokakta dolaşmaya nazaran daha iyi vakit geçiriyordu.

Belki de Aldini'yi aklımdan geçirmiş olduğum için onunla La Curva'da karşılaştım. Başka bir açıklama düşünemiyorum. Bir seferinde Diana bu tür şeylerin çok sık yaşandığını söylemişti.

"Sen burada ne arıyorsun?" diye sordum.

Aldini önünde bir kadeh şarapla yalnızdı. "Eşim hasta," diye cevap verdi.

"Benimki de."

"Bir de tesadüf diye bir şey yok derler, evde kalırsam Elvira saçmalıyor ve bana yemek hazırlamaya kalkışıyor. Kendine iş çıkarmaması için ona yalan söyledim."

"Yapma ya."

"Ona arkadaşlarımın beni akşam yemeğine davet ettiğini uydurdum. Ona yalan söylemeyi sevmiyorum."

"Ben seni davet ettim işte, böylelikle yalan söylememiş oluyorsun," dedim.

"Birlikte yemek yeriz. Davete gerek yok."

Eğer onu davet etmezsem eşine yalan söylemiş olacağını açıklamaya çalıştım ancak açıklamanın tam ortasında kafam karıştı. Güveç söyledik.

"Seni La Curva'da bulacağım hiç aklıma gelmezdi," dedim samimiyetle.

"Bir de tesadüf diye bir şey yok derler," diye cevap verdi.

"Tesadüf?" diye sordum. "Tesadüfle ne ilgisi var?"

"İkimiz de La Curva'dayız. İkimizin de eşi hasta."

"Haklısın," dedim kabul ederek.

Aldini zeki adam. Birçok kez tekrar etti:

"İkimizin de eşi hasta."

"Dengemiz bozuldu," dedim.

Güveç bir türlü gelmediği için sepetteki ekmekleri bitirmiştim. Ensemde biri konuştu:

"Bu ikiyüzlüyü dikkate almayın." Arkamı döndüm. Şişko Picardo beni parmağıyla gösterip söyle diyordu: "Evine gizlice eşinin kopyası olan baldızını aldı."

Göz kırptı, (Ceferina'nın bir süre önce yaptığı gibi) izin istemeden oturdu ve kendine bir porsiyon güveç sipariş etti. Sonra Aldini'nin küllükte bıraktığı yarı ezilmiş sigarasını alıp çok önemli biriymiş gibi bir iki fırt çekti.

Bilardo masasından bizim masaya doğru sarışın, koca kafalı, normalden kısa, üzerine tam oturan takım elbisesiyle tıknaz bir adam geliyordu. Briyantinli saç modeliyle aşırı temiz gözükmüştü gözüme, hatta parıl parıl parlıyordu. Uzak bir mesafeden bakınca şehir merkezindeki o büyük kuaförlerden birinde manikür yaptıran adamlardan biri olduğunu anlayabilirdiniz. Şişko Picardo aceleyle onu bizimle tanıştırdı:

"Avukat."

Adam ise, "Avukat Jorge Rivaroli," diyerek kendini tanıttı ve "eğer sizin için sorun olmayacaksa ben de size katılmak isterim," dedi.

Picardo ona bir sandalye çekti. Sanki konuşacak hiçbir konumuz yokmuş gibi masada uzun bir sessizlik oldu. Ben ekmek yemeye devam ettim.

"Havalar da çok değişken," dedi avukat.

"En kötüsü de nem," dedi Aldini.

"Bahis oynamakla ilgileneceğine söz vermiştin," dedi bana Picardo.

"Ben bahis oynamam," dedim.

"Aferin," dedi avukat onaylayarak. "Bu dünyada o kadar çok belirsizlik var ki buna bir de bizim bir şans oyunu eklememize gerek yok."

Picardo sabırsızlıkla bana bakıyordu.

"Söz verdin," diye ısrar etti.

Avukat onu vazgeçirdi.

"İnsanları sıkboğaz etmeye gerek yok Picardo'cuğum."

"Peki ne içersiniz beyler?" diye sordu, Rivaroli'yi görür görmez bizzat masaya gelen La Curva'nın patronu Pepino.

Avukat, "Herkese şarap, tabii ki kırmızı," diyerek sipariş verdi.

Ben beyaz şarabı tercih ederdim ama bir şey söylemedim.

"Yarım sürahi de soda," diye ekledi Aldini.

Bütün zavallılığına rağmen Picardo hâlâ fesatlık peşindeydi.

"Beyefendinin eşi hasta," diye açıkladı beni göstererek, "ama şikâyet etmemeli çünkü evine eşinin aynısı gibi görünen baldızını aldı."

"Aynısı değil," diye karşı çıktım.

Herkes güldü. Bu cevapla birlikte özel hayatımın tartışılması için onlara izin vermiş oldum. Bu benim için oldukça rahatsız ediciydi. Picardo şöyle dedi:

"Eminim karanlıkta onu eşinle karıştırıyorsundur."

Hakikati deli insanların ağzından duyarsın diye boşuna dememişler.

"Öğleden sonranın ışığında bana çok garip şeyler oluyor. Eğer söylersem gülersiniz," dedi Aldini bir gözlemini paylaşarak. Dikkatleri benim üzerimden aldığı için ona minnettardım.

Sadık bir arkadaş olduğum için ona şu tavsiyeyi verdim:

"Söyleme."

"Neden söylemeyecekmiş?" diye sordu avukat bir yandan da herkesin kadehine şarap koyarken. "Arkadaşlar arasındayız sanıyordum."

Aldini itiraf etti:

"Belki de az ışıkta gözlerim buğulandığı içindir ama karımı daha güzel buluyorum, nasıl anlatsam bilemiyorum, bana sanki daha gençmiş gibi geliyor. Çok tuhaf bir şey: O anlarda onun, benim onu gördüğüm gibi olduğuna inanıyorum, gençken olduğu kadınmış gibi ve onu daha çok seviyorum."

"Peki ya gözlüklerini taktığında?" diye sordu Picardo.

"Ne söylememi istiyorsun, öyle detaylar görüyorum ki en iyisi şimdi onları es geçmek."

"Seni tanıyamıyorum," dedim, "sen böyle patavatsızlıklar yapmazsın."

"Eh yani," diye karşı çıktı, "bir gün de ben çakırkeyif olayım."

Avukat sesini kalınlaştırarak şöyle dedi:

"Siz beyefendi, güzelliğe aşıksınız."

Picardo beni işaret etti.

"Bu da öyle. Eğer bana inanmıyorsanız üstat, eşini ve baldızını sorun ona. Taş gibiler."

"Rahatsız etme Picardo'cuğum," dedi avukat.

"Rahatsız etmiyorum," dedi Picardo karşı çıkarak. "Bu zavallı adama neler olduğunu bilmeyen mi var üstadım? Köpekleri eğiten Alman'la birlik olup eşini tımarhaneye koydu, şimdi de pişman."

Avukat samimi bir şekilde bana nasihat verdi:

"Lütfen dikkate almayın. Üstelik siz de Picardo'cuğumun niyetinin kötü olmadığını biliyorsunuz."

"Bakın, dikkate almıyorum çünkü Picardo'yu tanıyorum ama onun niyetinin kötü olduğundan da şüphem yok," dedim.

"Kötülük onun ruhundan geliyor," dedi garson bana arka çıkarak, bir yandan da tabaklara bir porsiyon daha güveç servis ediyordu.

Picardo ısrar etti:

"Şimdi ruhu acı çekiyor çünkü pişman oldu ve onu tımarhaneden çıkarmak istiyor."

Bunu nerden öğrenmişti? Her zaman söylerim, sokakta tüm haberler bir şekilde duyulur.

"Karıştığım için affedin," dedi Rivaroli, "bir şey sorabilir miyim?"

Açıkçası bu insanın benim meselelerime karışmasını istemedim ancak hayır demenin bir yolunu bulamadığım için evet dedim.

"Eğer gerçekten eşini tımarhaneden çıkarmak istiyorsan kimse sana avukattan daha çok yardımcı olamaz," dedi Picardo.

Çok gergin olmalıydım çünkü o gece yediğim güvecin ve ekmeğin haddi hesabı yoktu. İçtiğim onlarca kadeh şaraptan bahsetmiyorum bile.

"Mesleki etik nedenler beni size bir soru sormaya mecbur bırakıyor," diye açıkladı avukat. "Geçerli izin kâğıdını doldurup doldurmadığınızı hatırlıyor musunuz?"

"Geçerli?"

"Eşinizin hastaneye yatırılmasıyla ilgili."

"Hiçbir şey imzalamadım," dedim.

"Doğru olanı yapmışsınız," dedi. "Hiçbir şey imzalamayın. Eşinizin izin verip vermediğini biliyor musunuz?"

"Hayır, bilmiyorum."

"Eğer vermediyse bir dayanağımız var ve ona göre harekete geçebiliriz."

Hesabı getirmişlerdi.

"Ben ödüyorum," dedi avukat.

"Hayır ben ödeyeceğim," dedim, "Aldini'nin ve benim hesabımı."

Ardından Picardo hevesle, "Avukatın onları nasıl ip üstünde dans ettireceğini göreceksin," dedi ama onların kim olduğunu söylemedi.

La Curva'dan çıkarken, "Hizmetinizdeyim, zamanı geldiğinde bana bilgi vermesi için Picardo'cuğumu gönderirsiniz. Sizi temin ederim ki size hastaneden daha ucuza gelirim, hem eşiniz de evde olur," dedi avukat.

Yağmur ince ince yağmaya başladığı için avukat bizi arabasıyla götürmeyi önerdi. Aldini ve ben onu rahatsız etmek istemedik çünkü bunca sosyalleşmenin ardından arkadaşlarla birlikte olmak daha rahatlatıcıydı. Sokak boyunca yürüdük. Yağmur biraz daha hızlanmaya başlamıştı. Aldini bir hayli yavaş yürüyordu. Üzerimizdeki kıyafetler suyu emdikleri için ağırlaşıyorlardı, "Acaba Rivaroli'nin davetini kabul mu etseydik?" diye düşünmeye başladım. Bir pervazın altında yağmurun dinmesini bekledik. Aldini birdenbire şöyle dedi:

"Avukatlara bulaşma. Seni soyup soğana çevirirler."

"Hakkını vermeliyim," dedim, "Picardo bir noktada doğru söylüyor. Eğer Diana'nın bana dönmesini istiyorsam riske girmeliyim."

"Kendi kendime bu geceki sohbet seni bir şeylere mecbur bırakmayacak mı diye düşünüyorum. Bu elbette bir soru."

"Fakat avukata evet demedim."

"Hayır da demedin. Onun gibi bir kodamanı düşman edinmemek gerek. Tımarhanedekileri de öyle."

"Eh, yani seçmek gerek. Eğer onu çıkarmak istiyorsam birileriyle aram bozulacak."

"Eşinin Alman'a izni verdiğini düşünüyor musun?"

"Neden vermiş olsun ki?"

"Bilmem, soruyorum."

"Bir şey için soruyorsun."

Yağmur biraz azalmıştı, biz de yürümeye devam ettik. Aldini yavaş yürümeye devam etti, ben de onu kolundan tutuyordum ve bu da inanılmaz yorucuydu. Karşıdan karşıya geçerken topal herif suyun üzerinden atlamayı reddetti ya da yapamadı ve neredeyse baldırlarına dek ıslandı. Düşünceli bir şekilde gözlemini paylaştı:

"Eğer sonradan eşinin izin kâğıdını imzaladığı ortaya çıkarsa, kim bilir bu avukat sana ne zorluklar çıkarır."

"Öyle mi dersin?"

"İftira suçu ya da öyle bir şey." Kısa bir sessizliğin ardından ekledi: "Ben senin yerinde olsam tımarhanedekilerin düşmanım olmasını istemezdim."

Mahalleye vardık. Aldini'nin endişeleri beni sıkmıştı.

"Yani sonuçta birileriyle aram kötü olacak," dedim. "Şimdi yatağa gidiyorum çünkü çok uykum geldi."

"Ne mutlu sana. Ben daha Malandrín'i yürüyüşe çıkarmak zorundayım, ayrıca Elvira için çay hazırlamam gerek."

Evde herkesin ışıkları kapalıydı. Güveç yüzünden gece boyunca kâbuslar gördüm.

XIX

Size eğer ertesi sabah Ceferina'nın bana hatırı sayılır bir nezaketle davrandığını söylersem inanmazsınız. Ancak doğruyu söylüyorum. Martín Bey boş yere, bir kadının ruh hali Buenos Aires'in havası kadar değişkendir, diye tekrar etmiyor.

Ceferina'yla mate içerken ona şöyle dedim:

"Eğer müşteri gelirse söylersin, öğleden sonraya kadar atölyede olmayacağım."

Ceferina, baldızıma, "Duyduğun gibi artık sabahları da dışarıda," dedi.

Orada değilmişim gibi davranıyordu ama küçümseyici konuştuğunu sanmayınız. Belirli bir mesafeden bile ses tonundaki hayranlığını ve hayretini fark edebilirdiniz. Dahası, iki kadının birbirlerine karşı her zaman olduğu gibi düşmanca bir tavır takınmadıklarına yemin edebilirim. Onları kim anlayabilir?

"Nereye gidiyorsun?" diye sordu Adriana María.

"Öğle yemeğine geleceğim," dedim.

Birbirlerine baktılar. Neredeyse onlar için üzülmüştüm.

Hava değişip güzelleştiği için şevkle yürüdüm ve akıl hastanesinin bulunduğu mahalleye oldukça erken vardım. İtiraf etmeliyim, hastane karşımda belirince cesaretim kırılmaya başladı. O yüzden kendimi hastaneye yakın Küçük Hayvanlar Kliniği'nin kapısına yaslanırken buldum. Kendim için korkmuyordum, fikirlerimi ifade etme ve ikna etme kabiliyetime güvenmiyordum ve müdüre yapacağım bu ziyaretin Diana için işleri daha da kötü bir hale getirip getirmeyeceğini düşündüm. Zavallı kadın beceriksizliğimin ve sağı soğu belli olmayan halimin bedelini ödemek zorunda kalmayacak mıydı?

Tabii ki Diana için endişelenirken kendim için de endişeleniyordum çünkü onsuz yaşayamam. Bir keresinde sanırım Diana'nın kendisi tüm aşkların bencil olduğunu söylemişti, özellikle de benimkinin. Öte yandan eğer Samaniego'yla konuşamazsam ertesi gün Diana'nın, "Benim için çabalamadın," diyerek beni azarlama ihtimali vardı.

Kendimi elimden geldiğince sakinleştirdim. Baigorria Sokağı'ndan karşıya geçtim ve hastanenin kapısını çaldım. Bir hemşire beni Doktor Reger Samaniego'nun ofisine götürdü, bir süre bekledikten sonra yardımcısı Doktor Campolongo tarafından karşılandım. Tıraşlı, oldukça solgun ve yuvarlak bir yüzü vardı. Saç modeli o kadar kusursuzdu ki cetvel ve pergel yardımıyla kestiğini sanırdınız.

Beğenmediğim ilk detay şu oldu: Beni odaya alır almaz kapıyı kilitledi. Odanın içinde başka bir odaya açılan bir kapı daha vardı.

Yaşadığım süre boyunca asla unutmayacağım o ofisin envanterini size çıkarabilirim: Sağ tarafta koyu renk ahşaptan yapılmış, T. Derême marka ayaklı saatlerden birini fark ettim. Eğer gereken özeni gösterirseniz genellikle dakik makinelerdir. Hastanedeki saat biri on üç geçede durmuştu, kim bilir ne zamandan beri öyleydi. Sol tarafta metal bir dosya dolabı ve rafında birtakım şırıngalar gördüğüm bir lavabo vardı. Ortada çalışma masası duruyordu ve üzerinde reçete defteri, birkaç kitap, telefon ve bronz kabuklu, kaplumbağa şeklinde bir zil vardı. Çalışma masası siyah ahşaptandı, iyi bir işçiliği vardı, suratlarında ifadeler olan insan kafalarından oymalarla süslenmişti; tam bir usta işiydi ancak beni biraz tiksindirmişti çünkü kötü şans getiriyor olmalıydı. Odada ayrıca sırtı ve oturağı kabartmalı deriden koltuklar vardı. Epey koyu renklilerdi, üzerleri de masadaki gibi o kötü şans getiren küçük kafalarla bezeliydi. Arka duvarda, diplomaların arasında, miğferli ve pelerinli insanların olduğu bir resim asılıydı.

Campolongo, bana: "Doktor Reger Samaniego'yu bağışlayın sizi göremeyecek. Kendisi beşincide," dedi.

"Beşincide mi?"

"Evet, beşinci katta ameliyatta."

"Sizin ameliyat yaptığınızı bilmiyordum," dedim hayal kırıklığımı saklamak için.

"Ameliyat," diye açıkladı gururla, "bugünlerde ileri psikiyatrik terapiye eklendi. Size nasıl yardımcı olabilirim Bordenave Bey?"

"Eşim hakkında bilgi almaya gelmiştim."

Campolongo bir çekmeceyi açtı ve dosyalara bakmaya başladı. Bu o kadar uzun sürdü ki bana sonsuz gibi geldi. Nihayet:

"Haberler, genel olarak iyi. Eşinizin tedavilere cevap verdiğini söyleyebilirim."

Bir sonraki adım oldukça önemliydi, bu yüzden aceleye getirmek istemedim ve zaman kazanmak için ona başka bir soru sordum:

"O resmin anlamı nedir?"

"Bir Roma sahnesi. Doktor Reger Samaniego size açıklayacaktır. Sanıyorum bir kral ile eşi."

Cesaretimi topladım ve bu rastlantıyı fırsat bilip sordum:

"Sizce ben de eşimi görebilecek miyim doktor?"

Campolongo acele etmeden dosyaları yerine koydu ve çekmeceyi kapatıp bana:

"Özellikle bu vakada herhangi bir yakınının hastayı ziyaretini pek tavsiye etmem. Elbette Doktor Reger Samaniego'nun başka bir fikri varsa ve sizin bu nazik isteğinizi kabul ederse onu bilemem sayın Bordenave Bey," dedi.

"Sizin için uygunsa doktoru bekleyeceğim."

"Korkarım bugün sizinle görüşemeyecek."

Özetle bu dostane yaklaşımıyla bana önce hayır, hemen ardından beni kandırmak için belki, fakat en sonunda hayır demişti. Özlediği birini göreceğini hayal eden insana, onunla görüşemeyeceği söylendiğinde oluşan üzüntü epey büyüktür. Kendimi toparlayarak doktora: "Bana eşimin eve dönüşüyle ilgili kesin bir tarih verebilmeniz mümkün mü?" diye sordum.

Campolongo, "Bu sorunuza cevap veremem, sizin de hak vereceğiniz üzere bu tamamıyla hastanın tedavilere nasıl cevap vereceğine bağlı," dedi.

"Bunu kabullenmeli ve eve elim boş mu dönmeliyim?" diye yeniden sordum.

Campolongo aşırıya kaçan bir nezaketle gülümsedi ve eğildi:

"Doğrudur," dedi.

Belki de bunu kabulleneceğimi düşünmüştü.

"Durum şu ki ben bunu kabul etmeyeceğim," diye onu uyardım.

Bana şaşkınlıkla baktı.

"Doktor Reger Samaniego'yla konuşmanız gerek."

"Ne zaman?" diye sordum.

"Doktor sizi ne zaman kabul ederse."

"Bu süre içinde eşim burada kapalı olacak ve ben onu göremeyeceğim."

"Sinirlenmeyin."

"Nasıl sinirlenmem? Eşimin hapsedildiğini bilmiyordum."

"O hasta."

"Hastanenin bir hapis olduğunu bilmiyordum."

"Sinirlenmeyin."

"Eğer sinirlenirsem beni içeri mi atarsınız?"

En azından Diana'ya yakın olurum, diye düşündüm.

Campolongo sandalyesinden kalktı, sanki ben uyuyormuşum da beni uyandırmak istemiyormuş gibi yavaşça masanın etrafında döndü ve lavabonun yanına gitti. Bunu yaparken mekanik bir şekilde şöyle tekrar ediyordu:

"Sinirlenmeyin."

Hasta bir çocuğu ya da köpeği sakinleştirip oyalamaya çalışır gibi konuşuyordu.

"Eğer sinirlenirsem bana iğne mi yapacaksınız? Bir yatıştırıcı? Yazık size. Hastaneyi kapattırırım."

Campolongo bana bakmak için durdu. Sözlerimin onu kızdırdığını sandım ama o esnada bana şöyle dedi:

"Tehdit etmeyin."

"Siz ne sanmıştınız? Bana ne demem ve ne yapmam gerektiğini söyleyebileceğinizi mi? Bilin ki avukatım bu ziyaretimden haberdar. Eğer onu öğlene kadar aramazsam harekete geçecek."

"Avukat mı? Kim?"

"Doğru zaman geldiğinde kim olduğunu öğreneceksiniz."

"Böyle yapmayın."

"Ne yapmamı istersiniz?"

"Doktor Reger Samaniego'yla bir görüşme ayarlamanızı tavsiye ederim, bugün ya da yarın için. Belki de hastayı görmenize izin verir."

Hiçbir beklentim olmadığı için bu gönül alıcı sözcükleri bir tür teslim oluş gibi görmüştüm. Emin olmak için sordum:

"Doğruyu mu söylüyorsunuz?"

"Size nasıl doğruyu söylemem?"

"Samaniego'nun bana izin vereceğine inanıyor musunuz?"

Bu soru bana bile çok zavallıca gelmişti. Campolongo üstünlük taslayan tonunu geri kazanmıştı.

"Sayın Beyefendi bunu göreceğiz," dedi. "Size dürüstçe profesyonel fikrimi sundum. Eğer Doktor Reger Samaniego başka bir şeye karar verirse ona karşı çıkacak değilim. Doktor ne yaptığını bilir!"

"Size saati tamir ettirmenizi öneririm," dedim T. Derême'yi işaret ederek. "Çalışmayan bir saat kötü bir izlenim uyandırıyor. İnsan, burada her şeyin bu saat gibi olduğunu düşünüyor."

İnsanların anlamadığı bu küstahça şeyleri söyleyerek ne kazanıyordum? Campolongo beni gözünü kırpmadan dinledi. Belki de kızgındı fakat beni Diana'dan mahrum bırakmanın bir de üstüne üstlük bana "Sayın Beyefendi" demenin keyfini çıkarmıştı. Moralim bozuk bir şekilde eve döndüm.

XX

Eve vardığımda Adriana María temizlikle uğraşıyordu, henüz Küçük Martín okuldan, Ceferina da alışverişten dönmemişti. Odama girdim, Ceferina'nın bana düğünümde hediye ettiği mavili siyahlı pançoyla vücudumu sarıp sarmaladım ve kendimi yatağa attım. Sıcaklık iyice düşüyordu ya da akıl hastanesinde yaşadığım hayal kırıklığı beni böyle yapmıştı, kim bilir.

Bir süre sonra Adriana María kapıyı çalmadan içeri girdi. Beni şaşırtmıştı çünkü üzerinde iç çamaşırları vardı, daha doğrusu bir kombinezon giymişti, ki sabahın o vakti için pek de anlaşılır bir durum değildi.

"Söylesene, üşümüyor musun?" diye sordum.

"Ev sıcak, ne yaparsın, benim de kanım kaynıyor."

"Ne sıcağı," diye cevap verdim, "böyle dolaşmak pek de mantıklı değil."

Adriana María ofladı, kendini pencereyle yatağın arasındaki bir sandalyeye attı ve meraklı gözlerle bana baktı.

"Senin neyin var?" diye sordu.

"Hiçbir şey," dedim.

"Hasta mısın?"

"Bunu nerden çıkardın? Gayet iyiyim."

"Yorgun musun?"

"Biraz. Ama eğer söylememe izin verirsen morali bozuk ve üzgün görünen sensin," dedim. "Bir şey mi oldu?"

"Endişeliyim çünkü çocuk hâlâ okuldan dönmedi," dedi. Gülümsedi ve bana farklı bir ses tonuyla: "Sıkıcı mıyım? Seni sıkıyor muyum?" diye sordu.

"Seni temin ederim ki hayır."

Bana inanması için ona baktım. Kendimi boğucu bir tabloyla karşı karşıya buldum. Saçı başı dağınık, göğüsleri yarı ortada, bacakları açık bir şekilde sandalyede oturuyordu. O kadar tuhaftı ki, oldukça normal bir sesle: "Şu an, bu dünyada en az arzuladığın şey bir kadın mı?" diye sorduğunda beni çok şaşırttı.

"Neden böyle söylüyorsun?"

"Bak, seni suçlamıyorum. Biliyor musun? Bende boğa güreşçisi kanı var.[1]"

Kendimi kötü hissediyordum, çok üzgündüm, kim bilir ne zaman görebileceğim eşimi düşünüyordum ve bu kadın bu haliyle bana gereksiz, çok alakasız şeyler söylüyordu.

Ona kendimden emin bir şekilde:

"Bende boğa güreşçisi kanı yok," dedim.

Karşı çıkmak anlamsızdı, Adriana María sordu:

---

1 "Tener sangre de torero", İspanyolca içi kıpır kıpır olmak, heyecanlı ve hatta ateşli olmak anlamlarına gelen bir deyim. (ed.n.)

"Evindeki daha iyi değil mi?"

Gözlerimi merakla ya da korkuyla açtığımda ona gerçekten anlamadığımı söylemek üzereydim. Gördüğüm şey hiç de rahatlatıcı değildi. Kesik kesik nefes alarak odada volta atan baldızım bana Gaucho Asadurián'ın lunapark arenasında, saldırıya geçmeden birkaç saniye evvelki halini hatırlatmıştı. Sanki nefes alamıyormuş gibi kafasını çevirirken pencerede gördüğü şey onu şaşırtmış olmalıydı çünkü aniden ayağa kalktı. İçgüdüsel olarak kıvrıldım ama Adriana María odadan çoktan çıkmıştı ve bana bağırıyordu:

"Küçük Martín! Küçük Martín!"

Odanın sessizliğinde kalbimin atışını duyabildiğimi söylersem bana gülersiniz. Sonunda, Escasany Kronometresi'ni kontrol etmeye karar verdim. Çocuk okuldan tam zamanında dönmüştü. Geç kaldığı diye koparılan bu yaygaranın dayanağı yoktu.

Bu kaygılarımı kafamda bir düzene sokmaya zamanım olmadı çünkü beni çileden çıkarmak için bir ziyaretçi daha odada belirdi. Gelen çocuktu. Tıpkı annesi gibi o da girmeden önce izin istemedi. Tüm Irala'lar birbirine benziyor ama Diana ailenin kraliçesi.

Çocuk odanın ortasında kollarını birleştirmiş dikiliyordu, gergindi, kızgındı ve aşırı derecede sessizdi. Üzerine büyük gelen okul üniformasıyla öylece duruyordu. Annesi hemen boy atacağını sanmıştı ama böyle bir şey olmamıştı. Adını hatırlamadığım bir generalin o sürgündeyken denize bakan fotoğrafını anımsatıyordu.. Küçük Martín bana ciddiyetle, neredeyse tehdit eder gibi üstten bakıyordu, bu zor bir işti çünkü yanılmıyorsam o ayakta, ben yatakta dururken boylarımız aynıydı. Kendini kontrol edemediği için arada sırada bir adım atar gibi oluyordu ama hemen

eski pozisyonuna geri dönüyordu. Bu da sanırım bir çeşit vızıltı sesi çıkarmasına sebep oluyordu. Onun gözümün önünde öylece durmasından yorulmuştum, sabrım tükeniyordu. Bu yüzden şöyle dedim:

"Pişt, heykel gibi dikildin."

Gerçekte ise kızgın bir maymuna benziyordu, yatağın yanına geldiğinde sanki bana saldırmak istermişçesine küçük bir hareketle pançomu kaldırdı. Panço mavi bir kuş misali havada süzüldü ardından üzerime düşerek beni karanlıkta bıraktı. Kendimi kurtarmak için ne kadar çaba gösterdiğimi bilemezsiniz. En sonunda kafamı çıkardığımda Küçük Martín'in tamamen değiştiğini, tehditkâr olmadığını, omuzlarının düştüğünü fark ettim. Ağzını açtı ve şaşkınlıkla bana baktı:

"Yetti bu numaraların," dedim.

Yataktan fırladım, onu kolundan tuttum ve dışarı çıkardım. Onu bırakır bırakmaz ağzı açık bir halde bana döndü.

Her ihtimale karşı ben de kendime baktım çünkü insanın kendini giyinik zannederken aslında tamamen çıplak olduğunu fark ettiği kâbusları hatırladım. Uyanıktım, kıyafetlerim kırışıktı ama uygundu.

XXI

Karnım aç olduğu için mutfaktan bir parça ekmek almaya gittim. Yalnız kalmak için dışarı çıktım ve kaldırımda topal Aldini'yle karşılaştım, köpeğiyle öylece duruyordu. Bundan tiksindiğimi düşünmeyin; beni asıl yoran o iki kadın. Güneş insanı rahatlatıyordu.

"Bana bir parça ekmek versene," dedi Aldini.

Ekmeklerimizi çıt çıkarmadan kemirdik. Bir süre sonra kendimi tutamadım ve Doktor Campolongo'yla aramızda geçen konuşmayı tüm detaylarıyla anlattım.

"Doktor benim ziyaretimin Diana'ya zarar verebileceğini söyledi. Bu saçmalığa inanabiliyor musun?"

"Yakınların ziyaretinin bu tarz hastalar için kötü olduğunu duymuştum."

"Eh, sadece yakını olduğumu sanmıyorum," diye cevap verdim kendimden emin bir şekilde.

"Senin yerinde olsaydım Rivaroli'nin bu işe karışmasına izin vermezdim."

"Peki ya Reger? Onu aramalı mıyım?"

"Biraz daha ekmek," dedi Aldini ve avucunu açtı.

Düşünceli bir şekilde yedi. Israr ettim:

"Onu arayayım mı?"

"Hayır," dedi, "ben beklerdim."

"Demesi kolay, beklermiş. Kapatılan Elvira değil."

"Haklısın," dedi kabullenerek, "ama Reger'i aramanın bir yararı yok."

"Neden?"

"Çünkü onu ararsan kartlar masaya serilmiş olacak ve belki sen de atağa geçmek zorunda kalacaksın."

"Nasıl?"

"İşte orasını bilmiyoruz. Bu yüzden en iyisi onu aramamak."

"Onu aramak istiyorum."

"Eğer onunla görüşmeyi başaramazsan ya da sana kesin bir şekilde olmaz derse doktorlar seni ezmesin diye ne yazık ki bir avukata başvurmak zorunda hissedeceksin."

"Eğer hiçbir şey yapmazsam sence Diana'yı korumuş olur muyum?"

"Tabii ki. Eğer aramazsan nasıl bir planın olduğunu bilemezler ve kendilerini korumak için onun sana dönüşünü hızlandırırlar."

Aldini, zekâsıyla her zaman göze çarpmıştı.

Kadınlar bağırarak öğle yemeğinin soğuduğunu söylediler.

XXII

Öğleden sonra atölyeme sığındım, bir sürü işim vardı çünkü o sıralar insanlar atölyeye tamir etmem için çok fazla bozuk saat getirmişlerdi. Nihayet kazandığım parayla Diana'ya istemekten bir türlü bıkıp usanmadığı o lüks hayatı sunabilirdim ama lanet olası para eşim ondan faydalanamayacak bir haldeyken bana geliyordu.

Her zamanki gibi, ben matenin suyunu kaynatana kadar biri kapıyı çalmıştı bile. Kapıda yaşlıca bir beyefendi belirdi. Çubuklardan yapılma bir tür sedyede Lorenzutti fabrikası yapımı bir saat taşıyan iki işçi ona eşlik ediyordu. Beyefendi bana ustabaşı olduğunu açıkladı, saatin yıllardır çalışmadığını ve pazar günü verecekleri bir parti için onu tamir etmemi istediğini söyledi. Ona saati başka bir tamirciye götürmesini söyledim çünkü elim-

de gereğinden fazla iş vardı (bir zamanlar söylendiği gibi insana kötü şans getirebilecek bir kibirle). Ustabaşı vazgeçmedi ve hoş karşılamadığım bir şekilde şöyle sordu:

"Cumartesi gününe yetişmesi koşuluyla bu saati tamir etmek için benden ne kadar istiyorsunuz?"

"Elli bin peso da verseniz almam," dedim teklifini kabul etmediğimi göstermek için.

"Anlaştık," diye cevap verdi.

Ardından itiraz etmek için ağzımı açma fırsatını yakalayamadan adamlarıyla birlikte atölyeden ayrıldı.

Çalışma masamdaki işleri yandaki masaya alıp fabrikanın saatini sökmeye başlamaktan başka çarem yoktu. İçime doğan kötü bir hisle, "Kazandığım onca para boşuna değil mi," diye düşündüm. Uzun süren endişe insanı batıl inançlara ve hurafelere iter ve daha da kaygılandırır.

Atölyenin kapısı yeniden çalındığında suyu kaynatmak için ocağa koymuştum. Bundan sonra *İngilizlerin Saati*'ni de mi bana getirecekler diye düşündüğümü hatırlıyorum.[1] Gelen Küçük Martín'di, bir kitap getirmişti.

"Dedem hediye etti, çünkü notlarım çok iyi. Senin okumanı istiyorum."

"Bu saati sökmem lazım."

"Vay, ne güzel saat!"

"İngilizlerin Kulesi'ndeki saat bu."

---

1 İngilizlerin Saati (Reloj de los Ingleses) ya da İngilizlerin Kulesi (Torre de los Ingleses), Buenos Aires'in Retiro semtinde bulunan saat kulesidir. Arjantin'in bağımsızlığı ve Mayıs Devrimi'nin 100. yılı için şehirde yaşayan İngilizler tarafından yaptırılmıştır. Falkland Savaşı'nın ardından adı Torre Monumental, yani Anıt Kule olarak değiştirilmiştir. (ed.n.)

Küçük Martín ellerini diğer masadaki saatlerin etrafında dalgınlıkla gezdirirken ona hayranlıkla bakıyordu. "Onlara dokunması an meselesi," diye düşündüm.

"Müşterilerin saatlerine dikkat et," diyerek onu uyardım.

Çocuk yaramazlık etmiş bile olsa ona hak ettiği gibi davranırsam, Diana geri döndüğünde beni affetmezdi çünkü onu kendi oğlu gibi sever. Diana dönecek mi? Düşünmediğim zamanlarda geri döneceğinden emindim ama ne zaman düşünmeye başlasam şüpheye düşüyordum.

"Bu, bana pek de erkeklere göre bir kitap gibi gelmedi. Belki de cimri dedem bu kitabı annem ve Diana teyzem küçükken almıştır."

"Neden erkeklere göre olmadığını söylüyorsun?"

"Hayvana dönüşen bir prens var ancak bir kız onu severse tekrar prens olacak."

"Demek öyle," dedim.

Bana, ona inanmıyorsam eğer kitabı okumamı söyledi. Okuyacağıma söz verdim. Israr etti:

"Şimdi başla."

Boyun eğmek zorundaydım. Kitabın ilgimi çektiğini itiraf etmeliyim çünkü sonunda hayvan onu seven bir genç kızla tanışıyordu ve yeniden prens oluyordu.

"Beğendim."

"Neden yalan söylüyorsun?" diye sordu.

"Yalan söylemiyorum. Sana yemin ederim, ben de Diana teyzenle tanışıncaya kadar bir hayvandım."

Canımı sıkıyordu çünkü yine ellerini saatlerin arasında gezdirmeye başlamıştı. Başka bir şey düşündüğünü biliyordum fakat ne olduğunu anladığımda şaşırıp kaldım. Bana şöyle dedi:

"Annem kötü. Diana teyzeyi sevmiyor. Ben onu seviyorum,"

Lorenzutti'nin saatinin yarısı neredeyse elimden düşüyordu.

"Diana'yı seviyor musun?" diye sordum.

"Her şeyden çok. Kim sevmez ki?"

"Ben de seviyorum."

"Biliyorum, bu yüzden biz arkadaş olmalıyız."

Küçük Martín doğru söylüyordu. O an, ona oynaması için eczacının Systeme Roskopf'unu bile hediye edebilirdim.

"Biz arkadaş olmalıyız," dedim.

Etrafa baktı ve bana sordu:

"Kanınla anlaşma yapmaya var mısın?"

"Tabii ki, evet."

"Sana bir şey söylemeliyim."

"Söyle."

"Sana söylediğim şeyi kimseye anlatmayacaksın?"

"Hiç kimseye."

"Anneme bile mi?"

"Annene bile."

"Annemi dinleme çünkü sürekli Diana teyzeyle seni ayırmaya çalışıyor."

"Beni Diana teyzenden kimse ayıramaz."

"Annemi dinlemeyeceksin değil mi? Söz ver bana."

Söz verdim.

XXIII

Gece boyunca Adriana María defalarca iç çamaşırlarıyla kapımın önünden geçti. Bir an kendimi tutamadım. Ayağa kalktım ve ses çıkarmaması için bir parmağımı dudağıma götürerek onu çağırdım. Anında geldi. Bu kadar yakından bakınca onu karım sanabilirdim.

"Sana bir şey sorabilir miyim?" dedim.

Evet, dedi. Konuşmak üzereyken ses çıkarmamam için bir parmağını dudaklarına götürdü ve beni kolumdan tuttu. Ardından odanın ortasına çekti ve parmak uçlarında yürüyerek kapıyı kapatmaya gitti, döndü ve bana öyle baktı ki, gerçekten birbirimizi anladığımızı hissettirdi.

"Yaşlı kadının kulakları çok keskin," diye açıkladı. "Ne söyleyeceksen söyle. Hadi kendine gel."

Kendime geldim ve şöyle dedim:

"Sence Diana'yı ziyaret edersem ona zarar vermiş olur muyum?"

Duyma yetisini yitirmiş gibi sordu:

"Kime?"

"Diana'ya. Akıl hastanesindeki bir doktor bana öyle söyledi."

Umursamaz ve kısık bir sesle konuştu:

"Sen bu sabah akıl hastanesine mi gittin?" Daha ağzımı açmadan bana bağırmaya başlamıştı; Ceferina'nın duymasından bile endişe etmiyordu: "Ona iyi gelip gelmeyeceğinden bana ne? Ben seni her zaman daha erkek sanırdım ama sana yemin ederim ki şimdi kız kardeşimi anlıyorum ve hatta onun için üzülüyorum ve eğer köpek eğitmeninin peşinden gittiyse de onu tüm kalbimle kutluyorum."

"Sen neden bahsediyorsun?" diye sordum. "Şimdi hemen söylediklerini açıklayacaksın."

Cevap verdi:

"İnatçısın ama sende erkeklikten eser yok."

Böyle anlardaki siniri onu çok kaba, hatta edepsiz yapıyordu; bu da beni çok rahatsız ederdi çünkü Diana'ya o kadar benziyordu ki. Geceyi yaşlı kadının eteklerine kapanıp ağlayarak geçirmeyeyim diye bana başka bir şey söylemeyeceğini söyledi.

Tabii ki geceyi sürekli bunu düşünerek ve yatakta dönüp durarak geçirdim. Aniden bağırdım: "Diana akıl hastanesindeyken kardeşinin bana öfke kusması neden umurumda olsun ki?" Cümlemi bitirmemiştim ki içime bir şüphe düştü. "Yoksa Diana orada değil mi? Adriana María ne demek istedi?" Bu yeni şüphe Doktor Campolongo'yla olan bu sabahki konuşmamı da açıklayabilirdi. "Onu görmeme karşı çıkmasının tek nedeni," dedim kendime, "Diana'nın hastanede olmaması. Beni başından

sonsuza dek atmak için de ziyaretlerimin ona zarar verebileceği saçmalığını öne sürdü."

Gece vakti, insan tuhaf şeyler düşünüyor. Tehditkâr ve korkutucu olan her şeyin gerçek olabileceğine inanırken kendisini yatıştırabilecek tüm düşünceleri de kolaylıkla göz ardı ediyor. İşte bu yüzden, saatlerce, Diana akıl hastanesine adımını dahi atmamış olsa da doktorların onu oraya kapattıklarını söylemelerinin aslında çok normal olduğunu düşündüm. Ne için? Bir köpek eğitmenini korumak için. Hipokrat yemini bambaşka bir sorumluluk gerektirir.

Öyle delirmiş ve berbat bir haldeydim ki nihayet Diana'nın akıl hastanesinde olduğu sonucuna vardığımda bir anlığına mutlu oldum.

Uyumak üzereyken bahçedeki çimlerden gelen ayak seslerini duydum. Daha iyi duyabilmek için hareketsizce durdum. Dışarıdaki şey de hareket etmediği için tam bir sessizlik vardı. "İlk yorulan hareket edecektir," diye düşündüm. Dışarıdaki yorulmuş olacak ki adımlarını yeniden duymaya başlamıştım. Komodine koştum, bir çekmeceyi açtım ve o karambolde Eibar'ı bulamadım. Vefat eden babamdan bana kalmış inci saplı bir tabancaydı. Onun yerine bir el feneri buldum. Pencereye koştum, açtım ve feneri çitlerin üzerinden geçirip kaybolan adama doğrultmaya zar zor vaktim oldu. Adamın köpek okulundaki hademe olduğuna yemin edebilirdim fakat sonra çalışan bir adamın geceleri hırsıza dönüşemeyeceğini düşündüm.

XXIV

Ertesi sabah uyanıp giyinirken derin derin düşünmeye devam ettim. O kadar dalmıştım ki ne yaptığıma dikkat etmeden –saçımı bile taramadan ve tıraş olmadan– mate içmek için mutfağa girdim. Ceferina beni görür görmez geldi ve gözlerimin içine bakarak seslendi:

"Hayrola?"

Sallanan sandalyede matesini içen baldızım güldüğünü belli etmemeye çalışıyordu, çok eğleniyor gibi görünüyordu. Belki bunu söylememeliyim ama onu bazen planladığı şeytanlıkları yapmadan önce dudaklarını yalayan büyük bir sürtük gibi görüyorum. Gözleri parlıyor, Diana gibi iri kemikli ve aynı pembemsi cilde sahip. Neredeyse tek bir fark var o da, bildiğiniz gibi, saçının rengi. Şöyle düşündüğümü hatırlıyorum: "Bu kadar kötü olup eşime böylesine benzemesi inanılmaz."

"Gözlerinin altı şişmiş," dedi Ceferina. "Solgunsun."

"Hasta gibi," diye onu düzeltti Adriana María.

"Hasta değilsin, değil mi?"

Adriana María:

"Kesin geceyi karıcığının ismini sayıklayarak geçirmiştir. Diana'nın kaçamaklarını kim bilebilirdi ki? Aman ona bir başka kadından bahsetmeyin."

Duyduklarıma inanamıyordum. Yemin ederim, bazen kadınların pervasızlığına şaşırıyorum. Keşke bir arada olduklarında neler konuştuklarını bilebilsem. Araları kötüyken bile bir tür ittifak kurabiliyorlar.

"Gülme," dedi yaşlı kadın ona.

"Gülme isteğim kaldı mı sanıyorsun?"

"Dün akşam ona nasıl da bağırıyordun öyle."

Anında karşı çıktım:

"Bana bağırmadı."

"Sağır mıyım sanıyorsun?" dedi Ceferina ve mateyi bana uzattı.

"Dün gece bahçede bir herif vardı."

"Ben de ayak seslerini duydum," dedi yaşlı kadın. "Mutfağın penceresini tamir etmelisin."

"Pencerenin nesi var?" diye sordu Adriana María.

"Kapanmıyor. Bir gece kendimizi evde tanımadığımız bir herifle bulacağız."

"Umarım Tanrı seni dinliyordur," dedi Adriana María.

"Küçük Martín gitti mi?" diye sordum.

"Şimdi gitmezse geç kalacak," dedi yaşlı kadın.

"Senin uyanmanı bekleyecek değildi ya," dedi Adriana María.

Bin kere deneyip gördüm. Gözlerimi kırpmadığım gece, uyuduğum gece.

Adriana María "Çıkıyorum," dedi.

"Nereye gidiyorsun?" diye sordu yaşlı kadın.

"Benim de işlerim var. Burada sadece erkekler mi açıklama yapmadan çıkabiliyor?"

Ben duyayım diye konuşuyor gibiydi. Çıkıp çıkmadığından bana ne ki?

Bizi yalnız bıraktığında yaşlı kadın ellerini omzuma koydu ve şöyle sordu:

"Neler oluyor Lucho?"

"Hiçbir şey," dedim.

"Bana bile güvenmiyor musun? İstediğinde nasıl da sevecen olduğuna bakar mısınız?"

"Eğer böyle dersen, söylerim. Bana neler olduğunu bilmiyorum ama Diana bir gün dönecek mi diye soruyorum kendi kendime."

"Sen de Picardo gibisin. O pejmürde Mari onu terk ettiğinde günlerini La Curva'da geçirir, dükkânın arka tarafından da patrona seslenirdi: 'Pepino, sence dönecek mi?'"

"Çok komik," dedim. Bana neden Diana'nın dönmeyeceğini düşündüğümü sordu.

"İnsanlar imali imalı bunu söylüyor."

"Baldızını dinleme sakın."

"Başka bir nedeni daha var. Belki de benim aptallığımdır. O kadar çok para kazanıyorum ki bu beni düşündürmeye başladı. Kazandığım miktar beni hayrete düşürüyor. Kendime, acaba onu harcayacak bir yerim olmadığını bildiği için mi bu kadar çok geliyor bu para diye soruyorum."

"Eğer öyleyse endişelenme," dedi. "Diana'yı sonsuza dek akıl hastanesinde tutmaya karar verirlerse, emin ol ne kadar kazanırsan kazan hiçbir şey onu tutmak için yeterli olmayacak."

Belki haklıydı ama bunun bir önemi yoktu, anlamayacaktı, ben de zaten nasıl açıklayacağımı bilmiyordum.

"Dün atölyeye birileri geldi, öyle büyük bir saatle getirdiler ki, bunun kötü şans getireceğini düşündüm. Bana müthiş bir meblağ ödeyecekler. Ama bu işte bir gariplik olduğu düşüncesini aklımdan çıkaramıyorum. Güleceksin ama bu saati hastalık kapmaktan korkuyormuşçasına, elimden geldiğince hızlı ve kaygılı bir şekilde tamir ediyorum."

"Neyin kaygısı?"

"Diana'nın dönmeyeceği."

Kısa bir süreliğine sanki kafası karışmış gibi baktı bana ve ardından nazikçe sordu:

"Bu dünyanın neden düzelmeyeceğini biliyor musun?"

Ona bilmediğimi söyledim.

"Çünkü birinin hayalleri bir başkasının kâbuslarıdır," dedi.

"Anlamadım," diye itiraf ettim.

"Çok uzağa gitme, siyaseti düşün."

"Bunun siyasetle ne alakası var?"

Ona siyaset ile benim Diana'ya olan düşkünlüğüm arasındaki farkı açıklamaya çalıştım.

Lafımı kesti:

"Daha da uzağa gitmeden seçimleri ve devrimleri düşün. Nüfusun yarısı memnun diğer yarısı ise umutsuz."

"Aman ne kadar da bilinmedik bir şey," dedim.

Son zamanlarda oldukça kolay sinirleniyor.

"Aman ne kadar da bilinmedik bir şey," diye tekrar etti zeki olmasından gelen o lanet ukalalığıyla. "Diana'nın dönmesi için dua eden sen ve dönmemesi için dua eden Adriana María, aynı çatının altında yaşıyorsunuz."

"Öyle mi düşünüyorsun?" diye sordum.

"Nasıl düşünmem? Eğer beni biraz zorlasan, Diana'nın orada çürüyüp gitmesinden hiç şikayetçi olmayacağımı söylerim."

"En azından," diye düşündüm, "Küçük Martín ile arkadaşlığımız bâki."

XXV

Sabahın geri kalanını fabrikanın Ausonia saatiyle geçirdim. Bitirmek için gerçekten çok hızlı çalışıyordum. Ben bu hantal şeyle oyalanırken akıl hastanesindeki karımın başına bir şey geleceğine ikna olmuş gibiydim. Saat on bir buçukta, büyük bir rahatlamayla makineyi kutusuna koydum. Hiç şüphesiz, saati teslim etmeden önce yirmi dört saat gözetim altında tutacaktım.

Aldini, batıl inançların beni ele geçirmesine izin vermemem gerektiğini çünkü bunun insan ruhunu kederlendiren bir şey olduğunu bin defa söylemişti.

Öğle yemeğinde ne yiyeceğimizi birinci elden öğrenmek istediğim için kadınları görmeye mutfağa gittim. İçimden sanki baldızıma söylüyormuş gibi "Çabuk döndün," dediğimi ve nereye gitmiş olabileceğini de merak etmekten kendimi alamadığımı

hatırlıyorum. Kapıya sırtlarını dayamış, ocakla ve tencerelerle meşgullerdi ve arada sırada gizli gizli konuşmak için kafalarını birbirlerine yaklaştırıyorlardı. Bu kadar yakın görünüyor olmalarına kayıtsız kaldım, çünkü tüm bu dostluklarının özünde Diana'ya duydukları nefretten başka bir şey olmadığını fark etmek için yalnızca bir an durup düşünmek yeterliydi. Alışkanlıktan gizli gizli konuşuyorlardı ama nefretlerini gizlemiyorlardı.

Canım, Küçük Martín'le sohbet etmek istiyordu (belki de kendimi epey yalnız hissettiğimden) ama sonunda La Curva'ya gitmeye karar verdim, çünkü öğle yemeği boyunca kadınların suratlarına ve laf sokmalarına tahammül edebilecek durumda değildim. Kendime çekidüzen vermek için odaya uğradım, paltomu aldım ve mutfağın kapısından bağırdım:

"Öğle yemeğini dışarıda yiyeceğim."

Sokağa ayak basar basmaz Picardo geldi. Aldini'nin evine varıncaya dek hiç durmadan konuştu ve bu cumartesi Palermo hipodromunda herkese yüzyılın dersini verecek kısrağa gerçekten büyük, yüklü bir miktar para yatırmamın bu hayattaki en büyük arzusu olduğuna beni ikna etmeye çalıştı. Ben, "Bahis oynamam, yanımda para getirmedim," dedikçe o da ısrarla, "Beni yarı yolda bırakamazsın," diyerek her şeyi en ufak ayrıntısına kadar açıklıyor ve kısrağın yabancı ismini dilini (hatta takma dişlerini) zorlayarak telaffuz etmeye çalışıyordu.

"Bahis oynamam," diye tekrar ettim.

"Seksen tane bilet al."

"Yanımda para getirmedim."

"Sana onları veresiye veririm. Eğer avukat bunu duyarsa işimi kaybederim çünkü nakit para konusunda çok tutucudur. Çocukluk arkadaşını yarı yolda mı bırakacaksın? Eğer kısrak

kaybederse diye soruyorum bunu. Ama rahat ol, dünya kadar para kaldıracaksın."

Ona kesin bir şekilde bahis oynamadığımı söyledim. Ancak Picardo gibi bir salaktan olumsuz bir yanıtı kabul etmesi beklenir mi? Milyon kez "Dünya kadar para kaldıracaksın," diye tekrar etti ve: "Bahis biletlerinin ücretini bana kazandığın parayla sonradan ödersin. Ben ve avukat seni memnun etmek istiyoruz," dedi.

"Sana hiçbir şey ödemeyeceğim," dedim.

Biletleri alacağına söz verdi. Aldini'nin evine girdim ve onu La Curva'da öğle yemeği yemeye kolayca ikna ettim. Kendini daha iyi hisseden Elvira Hanım lafa girdi:

"İkinizin bir şeylerin peşinde olmadığına inanmak istiyorum," dedi. "İyileşir iyileşmez La Curva'ya gideceğim ve Pepino'nun işe bir tabur kadın garson alıp almadığına bakacağım."

Sizi temin ederim ki şaka yapıyordu.

Öğle yemeğindeyken Aldini bana pek de iyi bir günündeymiş gibi gelmedi. Karısıyla birlikte, organ nakli ya da otopsi ve viviseksiyon yapabilmek için yerel mezarlıktan ceset çalan, redingotlu ve fötr şapkalı birkaç doktorun hikâyesinin anlatıldığı *Şafak Vaktinde Fırtına* adlı bir pembe diziyi hiç sektirmeden takip ediyorlardı. Bilimin doğuşuyla ilgili olan bu korku hikâyesi, eğer yanılmıyorsam, İngiltere Kraliçesi zamanında –oyuncuların beyaz makyaj yaparak ölü adam rolü oynadıkları– Edinburgh'ta geçiyordu. Verdiği tüm bu detayların iştahımı kaçırdığını belli etmeme rağmen konuyu değiştirmesini sağlayamadım.

Yemekten sonra atölyede çalışmak niyetiyle eve döndüm. Gece boyunca uyuyamadığım için gözlerim kapanıyordu, birkaç dakikalığına yatağa uzandım. Saat dörde kadar karımla ilgili saçma sapan bir rüya gördüm. Alman yüzünden akıl hastane-

sinde acı çekiyordu. Rüyam o kadar gerçekçi ve netti ki uyandığımda endişeler bir türlü yakamı bırakmadı. Öyle ki paltosu ve silindir şapkasıyla Alman'ı ve yüzüne sürdüğü beyaz boyayla karımı görmeye devam ettim. Üzerime örttüğüm pançonun altında döndüm, bir sıçrayışta ayağa kalktım ve yüksek sesle: "Onu görmeliyim. Ne Reger ne de Campolongo, dünyada beni durdurabilecek kimse yok," dedim. Bir süre hafif sersemlemiş bir vaziyette kalakaldım, kadınların beni duyabileceğinden endişelenmiştim. "Deli olduğumu sanacaklar," diye düşündüm. "Ne önemi var."

XXVI

Ayılmak için biraz mate içtim; çünkü dikkat etmezsem içinde doktorların olduğu –özellikle karımın bembeyaz suratıyla belirmesiyle son derece rahatsız edici olmaya başlayan– o kâbus zihnimde bir film gibi yeniden dönüp duracaktı.

Ardından, Incas Bulvarı'ndan 113 No'lu otobüse bindim. Köprüde indim, sağa döndüm ve San Martín ve Baigorria bulvarlarının kesiştiği yere doğru yürüdüm. Orada, ağaçların arka tarafında, dolanıp durdum. Diana'yı görebilmek için çabalarken bana şüpheyle baktığını düşündüğüm insanları kafama takmadım. Doktor Campolongo binadan çıkıp, caddenin karşısına geçip, doğruca yanıma geldiğinde korktuğumu inkâr etmeyeceğim. Aceleyle terk edilmiş eski bir kamyonun arkasına gizlendim ve doktorun büfeye gidip bir paket sigara alışını izledim.

Heyecan dolu bir başka anı, hastanenin beşinci katındaki pencerede duran kadını fark ettiğimde yaşadım. Hiç tereddüt etmeden içimden, "Bu Diana," diye geçirdim. Her zaman, "Eğer bir gün toprağın altına girersem ve Diana gelir de üzerime basarsa onun geldiğini hemen anlarım," diye düşünmüşümdür. Pencere açıldı: İnkâr etmeye lüzum yok, Diana olduğunu düşündüğüm kişi aslında oldukça kilolu bir hemşireydi.

Eve dönmeden önce Pampa ve Estomba Caddesi'ne varana dek 113 No'lu otobüse bindim çünkü köpek okuluna uğramaya karar vermiştim. Kulübede soluk, sarımsı bir ışık yanıyordu. Yarım saat boyunca kaldırımda gidip gelerek, kulübede yanan sarı ışığa göz ucuyla baktım. Sizi temin ederim ki, o sırada sokakta karşıma bir bekçi çıksaydı bana kesin kimlik sorardı. Ve eğer arkadaşlarımdan biri beni görseydi, karımın hastaneye kaldırılışının beni delirttiğini düşünürdü; daha o noktaya gelmedim ama bu şekilde devam ettiğim sürece o noktaya pek de uzak değilim.

Evde Küçük Martín'i kayınpederimin büyük hayallerle bahçede çalışmak için aldığı el arabasının arkasında çömelmiş bir halde buldum. Şaşkınlıkla sordum:

"Ne yapıyorsun?"

Rahatsız görünüyordu ve mimikleriyle oradan gitmemi istedi. Duraksadığım için açıkladı:

"Eğer burada durursan düşman beni yakalar."

Komşunun solgun ve şişman oğlunun bir solucan gibi yerde ilerlediğini gördüğümde savaş oyunu oynadıklarını düşündüm. Küçük Martín'e gülümsemek üzereydim ama bana o kadar sinir olmuştu ki söylediğini yapıp oradan ayrıldım.

XXVII

Gece yine uyuyamadım, şafak vakti Aldini'nin horozunu duydum ve sabah mate içmeye gittiğimde çocuk çoktan okula gitmişti, ben de Adriana María'nın sataşmalarına katlanmak zorunda kaldım.

"En azından karıcığı uykularını kaçırmıyor," dedi.

Etrafımızdaki insanlar hakkında ne biliriz? Hiçbir şey.

Öğleden sonra fabrikanın ustabaşısı geldi, ödemeyi yaptı ve saati aldı.

Gerçekten akıl almaz: Bir süre sonra kendimi alamadım ve oldukça normalmiş gibi akıl hastanesine ve okula uğradım. İnsan her zaman aynı başıboş tiplerle rast gelir ya, ben de Estomba Sokağı'nda Şişko Picardo'yla karşılaştım.

"Burada ne işin var?" diye sordu.

Kafasını karıştırmak için ben de ona sordum:

"Durağını mı değiştirdin?"

"Senin yerinde olsam Alman'a bulaşmazdım. Kötü bir herif," diye tavsiye verdi.

"Ne diye bulaşacakmışım?"

Büyük bir ilgisizlikle cevap verdi:

"Anladın sen."

Estomba Sokağı'nda bulunma nedenimi açıklamak için ona bir hikâye uydurdum.

"İnanmayacaksın ama," dedim çünkü insan karşısındakine her zaman ne düşündüğünü belli eder, "karıma bir sürpriz yapmak geldi aklıma."

"Hadi ya," dedi bana inanmayarak, "ne sürpriziymiş?"

"Bir köpek tabii ki," dedim, "karım her zaman bir köpek sahibi olmak istemiştir. Bu bilinen bir şey. Onu tanıyan herhangi birine sorabilirsin. Şimdi ona bu zevki tattıracağım."

Picardo gülümsüyor ve bana bakıyordu. Onun gözünü korkutacak ağırbaşlı bir tonla, "Eve dönüşünün harika olmasını istiyorum," dedim.

"Bunun için bir köpeğin yardımına ihtiyaç duyuyorsan kendine çok da güvenmiyor olmalısın," diye mırıldadı.

Duymamış gibi davrandım.

"Ne dedin?" diye sordum.

"Parayı nereden buluyorsun?"

"Buradan," diyerek cüzdanıma dokundum. Ardından kendini çok ciddiye alan biri gibi ekledim, "Lorenzutti'den tamir etmem için bana bir saat getirdiler."

Bir anlığına kafasını karıştırmıştım ama tepki verdi:

"Köpeklere yatırım yapmak yerine bana olan borcunu öde," dedi.

"Sana borcum yok ki."

"Senin adına oynadığım seksen tane bilet var."

"Sana bıkmadan usanmadan söyledim, ben bahis oynamam."

"Bana bunu yapma ve bağırarak cevap verme. Sana o biletleri sattığım için doktor çok etkilendi. Eğer kazandıklarınla bana ödeme yaparsan bu durum seni etkilemez bile."

Picardo son zamanlarda oldukça ısrarcı biri olmuştu.

XXVIII

Elli metre sonra geriye doğru baktım ve sokağın köşesinde saklanmaya bile çalışmadan beni gözleyen Picardo'yu gördüm. "O sinir bozucu tip yüzünden istemesem de kulübeye girmek zorundayım," diye düşündüm kendi kendime.

Kulübedeki köpek kokusu öyle ağırdı ki orada yaşadığından sanki eminmişçesine Diana için üzülmeye başlamıştım.

Kıskanç bir erkeğin sakin ve iyi huylu kalması uzun sürmez. Düşündüğüm şeyin büyüklüğünün farkına vardığımda benim için bile oldukça şaşırtıcı olan bir kinle karımın orada olduğuna dair izler aramaya başladım. Tabii ki bulamadım. Diyeceksiniz ki eğer bu kadar kolay şüphelenebiliyorsam onu çok seviyor olamam. Bu noktada yanılıyorsunuz ama belki ben de sizi ikna edecek cevapları vermesini bilmiyorum.

Okulda çalışan dişlek belirdi.

"Ne istiyorsunuz?" diye sordu.

Konuşma şekli yüzünden ona hayvan ve insan arası bir şeymiş gibi bakardınız.

"Standle'la konuşmak istiyorum," dedim.

Oğlan kapıyı araladı ve şöyle konuştu:

"Sizi görmeye geldiler."

Standle gelene dek dişlek ne gözlerini benden ayırdı ne de yerinden ayrıldı. Alman rahatsız olmuş görünüyordu ama sonra bunu o aptal suratında gizledi. Şimdi gibi hatırlıyorum, o sırada "Bu adam bir şey mi saklıyor yoksa beni çok fena kandırdı mı?" diye düşünmekten kendimi alamamıştım.

"Ne arıyorsunuz burada?" diye sordu.

Belki de tepkisini ölçmek için şöyle dedim:

"Eve döndüğünde Diana'ya hediye etmek için bir köpek bakıyorum."

"Diana Hanım'a mı?"

Size yemin ederim ki o sırada onun gözlerinde ve dudaklarında alaycı bir tavır yakaladım. Birden sinirlendim ve ona şöyle sordum:

"Ya kime olacak?"

Bir satıcı kıvraklığıyla işiyle ilgilenmeye başladı.

"Bu sıralar okulumuzda köpek eksikliği çekiyoruz," dedi. "Ve bunun da piyasaya ilk etkisi fiyatların artması oldu."

"Ne zaman olmadı ki," dedim.

"Sizin ihtiyacınız olan bir dişi köpek."

"Ya da bir erkek köpek."

"Erkek köpek, dişi köpekten etkilenebilir ancak dişi köpeğin dikkatini görevinden başka yere çekemezsiniz."

Onu uyardım:

"Ben bu hikâyeyi daha önce dinlemiştim."

"Benimle gelin. Size ihtiyacınız olanı göstereceğim."

Bir kapıyı açtı ve iki sıra boyunca sıralanmış köpek kulübelerinin arasından ilerledik. Çok zor beğenen biri değilim fakat sizi temin ederim, orası hiç de cana yakın bir yer değildi. Bütün o havlamalar ve deterjan kokusuyla karışmış köpek kokusu keyfimi kaçırdı ve beni üzdü. Yaptığımız anlaşmadan vazgeçmek istedim.

"Şu genç kız ne kadar da güzel bir baksanıza," dedi Alman.

Bu olağanüstü güzellikte dişi bir Alman çoban köpeğiydi. Yanına gittiğimizde kafasını yere dayamış yatıyordu. Kulübesinden bize altın renkli gözleriyle merakla baktı. Sevinmiş gibi duruyordu, sanki bizimle oyun oynuyordu; bir anda zıplamaya ve eğlenmeye başladı. Size yemin ederim şöyle düşündüm: "Onu alıyorum." Ceferina'nın sürekli tekrar ettiği gibi güzelliğe karşı koymak zordur. Elbette bu kötü bir karşılaştırma çünkü Ceferina'nın bu sözü söylerken bahsettiği kişi benim karım.

"Bunun için ne kadar istiyorsunuz?"

"Elli bin peso," dedi.

"Bu barbarlık."

İstediği meblağ çok fazlaydı ama aynı zamanda (ve bence daha önemlisi) Lorenzutti fabrikasının Ausonia marka saatini tamir etmek için aldığım miktar ile eşitti. "Eğer o parayı eşime dişi bir köpek almak için harcarsam kötüye giden şansımı iyiye çeviririm," diye düşündüm. Ben tüm bunları düşünürken Alman'ın hiç durmadan konuştuğunu söylememin lüzumu yok. Sanırım hayvanın zekâsından ve kaprisli karakterinden bahsediyordu. Tiz ses tonuyla haykırdı:

"Nihayetinde o bir dişi! Ama tatlı, iyi huylu ve en önemlisi de öğrenme kabiliyeti oldukça yüksek."

"Adı ne?" diye sordum.

Yine rahatsız olmuş gibiydi. Hararetle cevapladı:

"Adını beğeneceğinizden pek emin değilim."

"Neden?"

"Çünkü hanımefendi ile adaş."

Ne dediğini anladığım zaman rahatsız oldum. Eve adı Diana olan dişi bir köpekle gitmek pek de akıllıca değildi çünkü onu kadınların nefretinden ve kötülüklerinden korumanın yolu yoktu.

O an samimiyetle mantık yürüttüm.

"Bana uymuyor. Başka ne önerebilirsiniz?"

Bana yarım düzine köpek daha gösterdi. İlk gördüğüm Alman çobanı o kadar güzeldi ki onu diğerleriyle mukayese etmek imkânsızdı.

"Yavru köpekler çok güzeller ama nafile," dedi. "Beyefendi seçimini girdiği anda yaptı zaten. İlk görüşte aşk."

Ona saygıyla baktım çünkü doğru söylüyordu. Gördüğüm andan itibaren Diana beni kendine çekmişti.

"Onu alacağım," dedim. "Tebrikler," dedi Standle. Canımı acıtıncaya dek elimi sıktı.

Bir oğlan çocuğu gibi davrandığımı biliyorum. Eşimi hastaneye kapattıklarından beri pek kendimde değildim.

XXIX

Sokağa adımımızı atar atmaz Topal Aldini'yi köpeği Malandrín'le birlikte dururken gördüm. Kulağa pek de inandırıcı gelmeyebilir ama Diana o iğrenç hayvana oldukça ilgi gösteriyor gibiydi ve beni onun yanına doğru sürükledi. Köpekler birbirlerini inceleyip tanırlarken ben de Aldini'yle konuştum.

"Bu da ne?" diye sordu.

"Dişi bir köpek," dedim.

"Onu nereden getirdin?"

"Yeni aldım."

Topal, onu hâlâ bir beyefendi olarak diğerlerinden ayıran inceliklerinden birini gösterdi, ve artık futbol maçlarını izlemek için tüm çocuk çetesini davet ettiğinde (aralarında siz ve ben de vardık) taktığı, o gençlik yıllarından kalma kusursuz, ince beyaz kravatını takmamasına rağmen, iki sihirli sözcükle beni neşelendirdi:

"Seni kutlarım."

Ona minnetle baktım, o an söylediklerini idrak etmem biraz zaman aldı. Aldini tekrar etti:

"Adı ne?"

Bir süre önce Alman bu sorudan rahatsız olmuştu; rahatsız olma sırası şimdi bendeydi.

"Tamamen tesadüf," dedim.

"Nasıl yani?" diye sordu gözlerini açarak.

"Karımı unuttuğumu düşünüyorlar."

Dengesini geri kazanarak gülümsedi.

"Bana adının Diana olduğunu söyleme."

"Hızlısın," dedim samimiyetle.

"Onu nereden buldun?" diye sordu.

"Onu Standle'dan aldım."

Aldini hayvanın kökenini sorgulamaya başladı, ama ona cevap vermedim çünkü buna hazırlıklı değildim. İtiraf etmeliyim ki, bir an hayal kırıklığına uğramış gibi hissettim, bir yandan da şöyle düşünüyordum, "Bu soya sopa düşkünlük köpekler için de geçerli." Topal sorularının sonuna gelmişti, kaygı dolu bir cümle kurdu:

"Umarım sana sorun çıkarmaz." Anında tepki gösterdim:

"Neden bana sorun çıkarsın ki?"

"Satacakları köpek kalmadığında, okuldakiler sokaktan başıboş gezen hayvanları topluyorlar, tabii evlerimizden köpeklerimizi çalmadıkları zaman."

"Bu mümkün değil," dedim.

"Mümkün değil mi?" dedi öfkeyle tekrar ederek. "Bir gün, yeni Diana'yla birlikte gururla yürürken karşına çıkan ilk insan önünde durup köpeğin kendisinin olduğunu ve çalındığını söylerse görürsün."

"Onu namuslu bir şekilde satın aldım."

"Bunu kanıtlamak zorunda kalırsın."

"Beni karakola götürseler bile onu vermem."

"Çok haklısın. Seni neşelendirecek bir yorum ekleyeyim: Tazısı olan bir arkadaşımın söylediğine göre şahıslara satacakları köpekleri çalmıyorlarmış."

"Ben de bir şahısım."

"Bu da senin avantajın," dedi ve sesini alçaltarak ekledi: "Çaldıkları köpekleri bir daha hiçbir insan göremeyecek."

"Hangi köpekler onlar?"

"Laboratuvarlara gönderdikleri köpekler."

"Ne için?"

"Ne demek ne için? Bilmiyor musun? Viviseksiyon yapıyorlar!"

Yine viviseksiyon lafı ortaya çıkmıştı, onu diğer geceler rüyalarımda duyana kadar hatırlamayacaktım.

"Ne amaçla?" diye sordum.

"Her zaman olduğu gibi. Zengin olma hırsı. Para korkunç bir şey."

Ondan konuyla ilgili aydınlatıcı bir fikir alıp alamayacağımı görmek için "Paranın kötü şans getirdiğinden şüpheleniyorum," dedim.

Belki de beni dinlememişti çünkü onu kaygılandıran bir şey düşünüyordu. Beni omuzlarımdan tutarak fısıldadı:

"Aramızda kalsın, Standle gerçekte köpekleri sevmiyor."

XXX

Evde beklediğimden daha iyi karşılandım. Küçük Martín zıplıyor, köpeği seviyor, mutlu görünüyordu. Kendi kendime, "Olağanüstü bir oğlan," diye düşündüm. Kadınlar ise ilk andan itibaren köpeğe karşı çıktı. Ceferina onu neden aldığımı anlamamış gibi davranıyordu.

"Sana bu kurnazın kız kardeşimin yerine geçecek bir şey aradığını söylememiş miydim?" diye sordu Adriana María. "Elbette, ona olan saygısından adaşını getirmiş."

Bazen kendime eşimi gerçekten sevip sevmediğini soruyorum.

Ceferina hayvanın pisliğini temizlemeyeceğine dair beni uyardı.

"Bunu yapması için taşradan yerli bir kız bul," dedi, sanki kendisi İngiliz'miş gibi.

Günler geçiyordu, köpek içeriyi kirletmiyordu ve bu Ceferina'yı daha da çileden çıkarıyordu. "Acaba bazı kadınlar barış içinde yaşamak için birilerine kızmaya, kavga etmeye ihtiyaç duyuyor olabilirler mi?" diye düşündüm. En azından köpeği eğitmek için bozuk saatlerle daha az ilgilendiğimi yüzüme vurmayı (ki bunu yapmak için nedeni vardı) aklına getirmemişti. Ceferina, köpeği eğittiğim zamanlarda bize baktığında, inanın bana, yüzündeki ifade küçümsemenin ete kemiğe bürünmüş hali gibiydi. Eğer köpek benim dediğimi yapmazsa herhangi bir bahane bulup onu seviyor hatta ona küp şeker bile veriyordu. Köpeği günde birkaç kez yürüyüşe çıkarmam onu çileden çıkarıyordu, bu inanılmaz öfkenin nedeni kim bilir neydi.

"Mahallede küçük bir kız arkadaş mı edindin yoksa köpeği yürüyüşe çıkarmayı gerçekten de seviyor musun?" diye sordu baldızım.

"Tabii ki seviyorum. Ne olmuş yani? diye cevap verdim.

"Yani, biraz tuhaf değil misin sence?"

Eğer biri onu sinirlendirecek bir şey söylerse beni savunmaya geçen yaşlı Ceferina, baldızıma "Kızım sen de arada sırada aklındaki bu pis düşüncelerden kurtulsan iyi olur," diyerek konuşmaya dahil oldu.

Hissettiğim güçlü duygular beni köpekle yakınlaştırmıştı. O kara ve zarif burnunu, zekâ ve sadakat fışkıran altın sarısı gözlerini görünce onu sevmekten başka bir çarem yoktu. Belki de benim güzelliğe aşık olduğumu söyleyen Ceferina haklıydı. Bu noktada beni endişelendiren bir şey var: Benim sevdiğim güzellik, fiziksel güzellik. Bu köpeğe karşı duyduğum çekimi düşündüğümde kendime şöyle diyorum: "Diana'yla, karımla da aynı şeyi yaşıyorum. Onda da her şeyin ötesinde o nadir bulunan suratına, o harika ve

derin gözlerine, teninin ve saçının rengine, vücudunun ve ellerinin biçimine ve gözlerim kapalı içinde sonsuza dek kaybolabileceğim o kokusuna hayran değil miyim?"

Bir hayvanın varlığı hayatımızı değiştirir. Sanki önceden gerçek bir aşkın açlığını ve susuzluğunu çekiyormuşum gibi –ki sizi temin ederim bu köpeğin bana sunduğu şey tam olarak buydu– onu eve getirdiğimden beri varlığıyla öyle bir sarıp sarmalanmış hissediyordum ki, karımı daha az özleyip özlemediğimi sorgulamaya başladım ve zihnimde beliren tüm bu soruların, son zamanlardaki sürekli bir şeylerden ötürü endişelenme eğilimimin bir ispatı olup olmadığından şüphelendim. Karımı her zamanki tutkuyla özlüyordum ama bu köpek, bana olan bağlılığıyla, nasıl desem, içimdeki dengesizliği alıp götürdü.

Olaylar gerçekleşirken onlara gereken önemi vermeyiz. Bir köpeğim olduğundan beri sokaktaki köpeklere bakıyorum ve onları ikinci kez görürsem, güleceksiniz ama, onları tanıyorum. Biz köpekleri yürüyüşe çıkaranlar kolayca arkadaş oluyoruz. Hani denir ya, büyük bir aileyiz. Baldızım, "Eğer bir kadın hamileyse ya da hamile kalmaktan korkuyorsa etrafında sadece koca göbekler görmeye başlar," der. Benim açımdan bakıldığındaysa Diana'ya sahip olduğumdan beri tüm görebildiğim, köpekleri olan insanlar ya da yanıma gelen köpekler. En basitinden, geçen gün öğleden sonra Chas Parkı'nda koca kulaklı ve üzgün bakışlı –ıstırap içinde demek daha doğru olur– dişi bir av köpeği sanki beni tanıyormuş gibi üzerime atladı. Diana beni gururlandıran bir cesaretle onu kovdu. Ardından okulda çalışan dişlekle karşılaştık. Dişlek bizi görmezden geldi ve kendi kendime, "Acaba bu zavallı şey kendini ne sanıyor?" diye düşündüm.

Eğer Küçük Martín köpekle çok iyi arkadaş olmasaydı dışarı çıkıp onu evde kadınlarla baş başa bırakmak istemezdim. Çocuğa güveniyordum; onunla ilgileniyordu ve oynuyordu hatta bazen bu yüzden köpeğin bana olan ilgisinin azalmasına sebep olup olmadığını sorguluyordum. Diana atölyede benim ayaklarımın dibinde yatmak yerine Küçük Martín'in oyunlarını tercih ediyordu. Büyük ihtimalle gazyağı ısıtıcısının kokusu onu rahatsız ediyordu. Ceferina'nın bana açıkladığı üzere, koku alma yetisi söz konusu olduğunda bir köpeğin insanlardan üstün olduğunu her zaman hatırlamalıyız.

Aslında küçük bir çocuğun, böylesine güvenilir ve sadık bir sevgiyi benden çalabileceğini düşünmem oldukça saçma. Bana olan bakışlarından bu köpeğin beni sevdiğini anlamalıydım. Kimsenin böyle gözleri olduğunu sanmıyorum.

XXXI

Bunca yürüyüş ve eğitimin arasında atölyedeki işlerim gecikmişti. Müşterilere verdiğim teslim tarihlerini aksatmamak için geceleri bozuk saatlerle ilgilenmekten başka çarem yoktu. Gün doğana kadar televizyon yerine bir yay, bozuk bir eksen, dişlilerinden biri harap olmuş bir çark ile oyalanıyordum.

Bir gece Pedroso Bey'in Longines saatini önümde parçalara ayırmıştım. Pedroso'nun kim olduğunu çok iyi hatırlıyor olmalısınız, Maríano Acha'nın benzin istasyonundan emekli olmuştu. Saati bir araya getirmek için ilk parçayı cımbızla aldığım sırada -bunun tedirgin bir adamın hayal gücü olduğunu düşüneceksiniz çünkü en ufak bir ses bile duymamıştım ve her şeye havlayan Diana bu sefer uyanmamıştı- birinin beni gözetlediğini hissettim. Cımbızı bırakmadan çok yavaşça kafamı çevirdim ve bahçeye bakan pencerede, bir ya da iki saniyeliğine, tıraşlı ve bembeyaz

bir yüz gördüm. Tam o anda ne düşündüm biliyor musunuz? Bu devirde, benim gibi gece çalışan ve atölyesi kendisine ait olmayan değerli eşyalarla çevrili bir saat tamircisinin yanında bir silah bulundurması gerektiğini ve babamdan kalan inci kabzalı Eibar marka tabancanın odamdaki komodinde, ulaşamayacağım bir yerde olduğunu. Ardından curcuna başladı. Köpek havlamaya başladı, cımbızı elimden bıraktım ve tam kapıyı açmaya gidiyordum ki kapıya vurdular. Gecenin karanlığında bir adam belirmişti, köpek ondan uzak durmaya çalıştı. Gelen dişlekti: Köpeğe sarılıyor, onu tutuyor ve şöyle diyordu:

"Nasıl gidiyor Diana?" Dişlek bana bir eğitim tasması verdi ve şöyle açıkladı: "Standle bunu size yolladı."

Sonra, soluk yüzlü suç ortağı belki dışarıda bekliyordur ve dişlek onu kovalamasın diye bilerek Diana'yı tutuyordur, diye düşündüm.

İtiraf etmeliyim ki bir şey beni utandırıyor: Eşim gittiğinden beri sinirlerim laçka oldu. Pencerede o soluk yüzün belirmesi ve dişlekle aramda geçen alelade konuşma içimdeki çalışma isteğini yok etti. Yatağa giderken kolayca uyuyamayacağımı düşündüm. Geceyi aralıksız bir tedirginlik içinde geçirdim çünkü rüyamda soluk yüzlü adamın köpeği benden çaldığını gördüm. Kâbusumda yürümekten bitap düşmüş bacaklarımla ve ruhumdaki telaşla tüm mahallede ve Chas Parkı'nda köpeği arıyordum. Rüyamda ona sesleniyordum ve sanırım, Tanrı beni affetsin, içimdeki sıkıntı yüzünden bir Diana'yı diğeriyle karıştırdım hatta özdeşleştirdim. Size yemin ederim perişan bir halde uyandım. Köpeğin yerdeki küçük halıda uzandığını gördüğümde kafasını okşadım.

Duş aldım, giyindim ve mutfağa mate almaya giderken yaşlı kadının baldızıma dediklerini duydum:

"Koşullar Lucho'yu bu hale getirdi."

Söylediği bu cümleye ne diyorsunuz? Adriana María görünüşe göre onu anlamıştı ve ona katılıyordu. Mateyi sonraya bıraktım ve köpeği yürüyüşe çıkardım.

Sokakta Aldini'yle karşılaştım. İkimizin de köpeği olması eski arkadaşlığımızı kuvvetlendirmişti. Bana şöyle dedi:

"Bu sabah Picardo'yu gördüm. O kadar iyi giyinmişti ve o kadar gururluydu ki bana merhaba bile demedi. İnanılmaz."

Şöyle düşündüm: "Benim atım kazandı ve o da parayı kendine sakladı."

Konuyu değiştirmek için şunu söylemekten başka bir şey aklıma gelmedi:

"Geçen gece atölyenin penceresinde gördüğüm şey inanılmazdı."

Ona solgun yüzlünün ve dişlek delikanlının gelişlerinden bahsettim.

"Standle sana köpeği sattı," dedi, "ve şimdi laboratuvar için onu senden çalmak istiyor. Gözlerini açık tutmalısın."

Ayaklarımı yerden kesen bir sinirle:

"Diana'lardan birinin benden alınmasına göz yumdum ama diğerinin alınmasına izin vermeyeceğim," dedim.

Eğer bu cümleyi Adriana María'nın ya da Ceferina'nın önünde söyleseydim her türlü şakalarına maruz kalacağımın farkına vardım. Aldini ise -aslına bakarsanız zekâsı itibarıyla kadınlardan bir farkı yoktur- bu cümlemin arada kaynamasına izin verdi.

Ardından daha ulvi konular hakkında konuşmaya başladık. Diana'ya olan düşkünlüğümü, onun Elvira'ya olan düşkünlüğü üzerinden anlamayı umarak ona şöyle dedim:

"Sana salakça bir soru soracağım. Kimi en çok sevdiğini söyleyebilir misin?"

Cevap verdi:

"Eh, yani, açık ara Elvira."

Verdiği cevap birbirimizi anlayabileceğimizi göstermişti. O an, tam da bu hedefe ulaşma arzusuyla, densizlik etmemem gerektiğini de umursamadan, ona ikinci bir soru sordum:

"Elvira'nın en çok nesini seviyorsun?"

Yüzü gıdısına kadar kızardı. Bir süre sonra beni şaşkınlık içinde bırakan bir şey söyledi:

"Belki de insan karşısındakiyle ilgili kafasında yarattığı imgeyi seviyordur."

"Anlamadım," diye itiraf ettim.

"Şanslıyım ki Elvira bu imgeye ters düşecek hiçbir şey yapmadı."

Biraz düşündüm ve kendi kendime konuşuyormuşum gibi cevap verdim:

"Yani. Eğer ben Diana'nın fiziğini seviyorsam belki de o kadar da hatalı değilimdir. Belki de Diana'nın fiziği de senin Elvira hakkında yarattığından, o imgeden farklı değildir. Çok da derinleri deşmeye gerek yok."

Aldini normal bir şekilde cevap verdi:

"Sen bana göre çok zekisin."

Diğer insanlardan daha zeki olduğumu sanmıyorum ama bazı konular hakkında çok fazla düşündüm.

XXXII

Bir öğleden sonra siesta vaktinde yine rüyamda saçma şeyler gördüm. Güleceksiniz: Yatağımda, odamda olduğumu ve Diana'nın yan tarafta, yerde, küçük halının üzerinde uyuduğunu gördüm. Aynen gerçekte olduğu gibi ama rüyamda onunla konuşuyordum. Ona nasıl bir ruha sahip olduğunu sorduğumu ve "Sen şüphesiz birçok kadından daha yüce gönüllüsün," dediğimi hatırlıyorum. Anlamışsınızdır, açıkça adlarını söylemeden baldızımdan ve Ceferina'dan bahsediyordum. Köpekten benimle konuşmasını istedim ve eğer bunu yapmazsa bana o derin gözlerle bakan ruhunu asla tanıyamayacağımı söyledim. Duyduğum çığlıklar beni uyandırdı. Rüyada bildiğim ama çok geçmeden aklımdan silinen nedenlerden ötürü, epey kederli bir halde karımla beraber olma arzusuyla uyandım. Adriana María'nın o tiz sesini duydum, mutfaktan geliyordu. "Acaba yaşlı kadının

da sesini duydum mu?" diye düşündüm. Mate içme arzusuyla mutfağa gittiğimde kendimi ne yazık ki iki kadının tartışmasının ortasında buldum. Baldızıma haksızlık ettiğimi, hepsinden öte, umursamaz olduğumu düşündüm. Ona hızlıca bakarsam saçının rengi hariç onu eşimle karıştırabilirdim.

Sonra bir de insanların birbirlerine düşüncelerini aktarabildiklerini söylüyorlar. Ben kendimi onunla ilgili bu olumlu düşüncelere bırakmışken Adriana María kısa sürede patlayacak olan bana yönelik öfkesini içinde büyütüyordu. Seslerini yükseltip bağırmaya başlayana dek kadınlarla ilgilenmedim. Bu durum beni şaşırtmamıştı çünkü onların birbirlerine bağırmadıkları ya da küfür etmedikleri gün yoktu. Hızlıca düşünebilseydim orayı terk ederdim ama sersemin teki olduğum için daha ne olduğunu bile anlamadan onları barıştırmam gerektiğine dair aptalca bir sorumluluk hissettim.

Ardından çenemi kapatıp kendimle ilgili meselelere, onları kötü bir niyetle yorumlamaya hazır insanların önünde değinmemem gerektiğini bir kez daha tecrübe etmiş oldum. Evdekilere birçok kez son zamanlarda başıma gelen olaylardan ve bu olaylarla ilgili kafamda oluşan düşüncelerden bahsettim. Bu kadınların, nihayetinde, benim ailem olduklarını ve eğer endişelerimden kimseyle bahsetmeyeceksem ne kadar da yalnız biri olacağımı düşündüğümü hayal meyal hatırlıyorum.

Neden kavga ettiklerini söylediklerinde beni orada tutan düğümü daha da sıkılaştırdılar. Ceferina açıkladı:

"Doktorlar zavallı Topal Aldini'ye Elvira'nın tedavisi için büyük bir fatura kesmiş."

"Topal beş parasızın teki," dedi onun sözünü keserek Adriana María. "Ne ben ne de başkası, eğer aklı başındaysa, bu bunağa

tamir etmesi için mobilyalarını götürmez. O ne işe yarar biliyor musun? Köpeği gezdirmeye."

Bana imalı bir şekilde baktığını söyleyebilirim.

"O kadar yaşlı değil. Benden on ya da on iki yaş büyük," diye karşı çıktım.

Ceferina:

"Elvira'nın hastalığı tüm birikimlerini yedi bitirdi," dedi.

"Tutucu ve cimri biri olduğu için bunu hak ediyor," dedi Adriana María.

"Ne alakası var?" diye sordum.

"Ne demek ne alakası var? Emeklilik fonunu bile ödemiyor!"

Ceferina itiraf etti:

"Bundan daha kötü bir suç yok."

"Eğer bundan Sosyal Güvenlik Kurumuna bahsedersem onu hapse atarlar. Ne emeklilik için prim ödedi ne de, en basitinden önlem alıp, Centro Gallego'ya[1] üye oldu."

Neden üye olmadığını açıkladım:

"O İtalyan bir aileden geliyor."

"O zaman şikâyet etmesin," dedi baldızım.

Kadınlar kavga etmeye geri döndüler ve ben de Topal'ın bana verdiği dersi düşündüm. Onu gayet doğalmışçasına gözyaşlarımı kuruladığım bir mendil gibi kullanmıştım; o ise beni hiçbir zaman yaşadığı zorluklarla ve yakınmalarıyla boğmamıştı. Ne yazık ki bu harikulade örnek davranışın izinden gitmem için artık çok geçti çünkü mahallede benim sorunlarımı duymayan pek kimse kalmamıştı.

---

1 Arjantin'e göç eden Galiçyalıların 1907 yılında Buenos Aires'te kurduğu bir sivil toplum örgütü. Örgütün kendine ait bir hastanesi bulunmaktadır ve üyelerinden aldığı aylık aidatlarla onlara sağlık hizmeti verir. (ed.n.)

Adriana María, "Aldini karısının tedavisi için borca girmiştir ama asıl sevdiği şey köpeği," yorumunda bulundu.

"Pis köpek," dediğini sandım. Ölçülü bir şekilde karşı çıktığım için kendimle gurur duydum:

"Bu konudaki yaklaşımın ne adil ne de mantıklı."

Bunu söylememeliydim. Büyük bir hızla, yay gibi yerinden fırladı ve şimşek gibi çakan gözlerini bana mıhladı:

"Ne cüretle mantıklı sözcüğünü kullanabilirsin?"

Bir anlığına sinirle mırıldandı: "Şu cesarete bak. Akıl hastanesindeki insanlar ne yapıyorlar da bunu da oraya kapatmıyorlar merak ediyorum. Yemin ederim ihbar edeceğim."

Zorlanmadan ona cevap verdim:

"Üzgün olmayı delilikle karıştırma."

"Deli olduğun için üzgünsün."

Açıkça itiraf ettim:

"Seni anlamıyorum."

Sanki bir doktor heyetine söylemek için dersini iyi çalışmış biri gibi şikâyetlerini sıralamaya başladı:

"Onu dinlemeye kalkarsan köpeğini ona satan adamların bir gün gelip köpeğini ondan çalacaklarını söyler."

Bir salak gibi cevap verdim:

"Bu olasılık hiç aklıma gelmedi, hem de hiç. Beni bu konuda uyaran Aldini'ydi."

"O bunak ne yorum yapıyor ki? Tencere yuvarlanmış kapağını bulmuş. Şimdi kalkmış bu da onu taklit ediyor ve ondan farklı olmamak için eve karıcığıyla aynı isimde bir köpek getiriyor."

"Karıcığı" dediğini duyduğuma, birkaç dakika önce ona şefkatle bakmış olduğuma inanamadım. Bir şekilde karımınkiyle tıpatıp aynı olan oldukça çekici ve tanıdık bir vücudun içinde bu

kadar farklı bir ruh barındırıyor oluşu beni rahatsız etmiş, hatta sinirlendirmişti. Adriana María devam etti:

"Köpeği adından dolayı seçti ya da belki de ona bu ismi kendi vermiştir. Bazen kız kardeşimle ilgili sevdiği tek şeyin adı olup olmadığını düşünüyorum."

Her zaman doğruluktan yana olmaya çalıştığım için, "Bunun çirkin bir yanı yok," diyerek kabul ettim.

Adriana María ilk kez gülümsedi.

"Eğer bana Diana demek hoşuna gidecekse buna karşı çıkacak değilim," dedi, sanki aklına gelen bir şey hoşuna gidiyormuş gibi.

Bir noktayı iyice açıklığa kavuşturmanın önemli olduğunu düşündüm:

"Senin adın Adriana María."

"Diğer yandan köpeğin adı Diana ve bu adam ona ölüp bitiyor. Bir kocanın hayatında sadece meşru karısına yer olduğunu söyleme bana. Meşru olan benim kız kardeşim, ve bu nedenden dolayı bu adamın normal olmadığına inanmak için sebeplerim var."

"Buna izin vermem," diye karşı çıktım.

Onu duymalıydınız.

"Beyefendi bana izin vermiyor. Ne zamandan beri geceleri penceresinde soluk yüzler gören bir deliden izin isteyecekmişim?"

"Yemin ederim gördüm."

"Bir cahilin ne gördüğünden kime ne? O doktorlara her şeyi anlatacağım, böylece senin cahilliğini ve deliliğini görebilirler. Sadece delinin teki, akıl hastanesindeki doktorların kim bilir ne gibi bir korkunç amaçlar uğruna aklı başında insanları oraya kapattıklarını düşünür. Seni sadece öfkemden ötürü ihbar edecek değilim, bunu asıl kendimi korumak için yapacağım."

Ona şaşkınlıkla sordum:

"Kendini korumak için mi?"

"Evet, kendimi korumak için," diye cevap verdi. "Sen, oğlumun sevgisini benden çalmaya çalışan kötü kalpli, deli adamın tekisin."

"Olayları çarpıtma."

"Sen kimsin de benimle böyle konuşuyorsun?"

"Küçük Martín'le çok yakın arkadaşız ama hiçbir zaman onun sana olan sevgisini çalmaya çalışmadım."

"Beni salak mı sanıyorsun sen? Beni iyi dinle, ufaklık bana her şeyi anlatıyor, gizlice ona kız kardeşimi övüp duruyorsun ve bana saldırıyorsun. Bizi ayırmaya çalışıyorsun."

"Bana iftira atıyorsun."

"Seni uyarıyorum, babamı olan biten her şeyden tüm detaylarıyla haberdar edeceğim; o da senin kafanı kıracak."

"Yazık adama," dedim ve Diana'yı okşadım.

Ağlamaya başladı.

Hıçkırarak şöyle dedi: "Şimdi de tehdit ediyor. Küçük Martín'le gidiyoruz. Sonsuza kadar bu evde kalırım sanmıştım."

XXXIII

Belki de kadınlara nasıl davranılması gerektiğini bilmiyorum. Baldızım, ona sessizce baktığımda acısıyla dalga geçtiğimi, sakin olmasını söylediğimde ise ikiyüzlü insanlara tahammül edemediğini söylerdi.

Odaya gittim, son zamanlarda elime geçen tüm parayı cebime doldurdum –sırf tembellikten bankaya yatırmamıştım– ve köpekle birlikte dışarı çıktım. Şükürler olsun ki Aldini kaldırımdaydı. Ona sordum:

"Arkadaşlar arasında sır olması sence doğru mu?"

"Hayır. Ama aynı zamanda kadınlar ve modern ibneler gibi her şeyi anlatmaya da gerek yok."

"Bana hiçbir şey söylemeden doktor faturalarını ödemek doğru mu sence?"

"Bunu neden duyurayım ki?"

"Çünkü şu an sana yardım edebilirim."

Elimi cebime attığımda beni durdurdu:

"Sokakta para gösterilmez."

İçeri girdik. Topallayarak zorlukla beni odaya götürdü. Elvira mutfaktaydı.

"Şu an sana yardım edebilirim. Bunu söylemek korkutucu: Üzerime para yağıyor."

Sürekli kendimle övünüyormuşum gibi geldi.

"Belki bir gün ihtiyacın olur," dedi Aldini.

"Öyle bir durum olursa senden isterim."

"Peki bu parayı sana nasıl geri ödeyeceğim? Bugünlerde işsiz bir erkek dipsiz bir kova gibi."

Ona bir tomar para verdim.

"Bir hata yapıyor olmayasın?" diye sordu. "Senin durumunda yani, anlıyor musun bilmiyorum."

Parayı saydı ve bana karşılığında bir makbuz vermekte ısrar etti. Ardından Elvira'nın yaptığı mateyi kabul etmem ve matenin usulü gereği aynı kaptan içmem gerekti.

Oradan mutlu ayrılmıştım. Bir süre sonra neden bu parayı Topal'a verdiğimi sorguladım. Acaba ne kadar müthiş bir dost ve bonkör bir adam olduğumu göstermek istediğim için mi yapmıştım bunu? Daha da kötüsü, acaba paranın kötü şans getirdiğine inandığım için mi ona borç vermiştim? Sizin de gördüğünüz gibi eşim haklıydı: Sürekli kendisiyle ilgilenen, her zaman kendisini sorgulayan ve inceleyen, hatta diğerlerini unutan biriyim. Size doğruyu söyleyebilir miyim? Tüm bunların bana kötü şans getireceğinden korkuyordum.

İki şeyi aynı anda yapamadığım için evin önünde bir arabanın durduğunu fark etmem zaman aldı. Adriana María'nın valizlerini

ve askıdaki elbiselerini doldurduğu bir taksiydi bu. Baldızım ona yardım etme girişimimi reddetti ve şoförün onu dinleyip dinlemediğini düşünmeden nefretle bana seslendi:

"Ruhsuz herif."

Eğer Küçük Martín gözlerini açıp kapayarak, ellerini de köpek kulakları gibi oynatarak pişmiş kelle gibi gülüp bana dilini çıkarmamış olsaydı, Adriana María'nın eşyalarını arabaya yerleştirebilirdim. Zayıf bir adam olduğumu düşünmenize rağmen size itiraf etmeliyim ki, Küçük Martín'in hareketleri beni derinden etkilemişti. Gittiklerinde Ceferina bana şöyle dedi:

"Canını sıkma."

"Söylemesi kolay."

"Büyük ihtimalle birini buldu. Böyle kadınlar da var. İstedikleri şeyi yapmadan önce diğerini suçlarlar."

Bu skandaldan, baldızımın gidiş şeklinden, hepsinden öte çocuğun benimle dalga geçmesinden hoşlanmamıştım. Büyük bir üzüntüyle Ceferina'nın ya da bir başkasının beni anlamasını artık umut etmeyi bırakmam gerektiğini söyledim kendime. Yaşlı kadın bir süre bana sarıldı, sonra kendini geri çekti ve neşeyle, şefkatle ve (bunu da ekleyeceğim çünkü nankörün tekiyim) acımasızca bana baktı. Ve sanırım şöyle dedi:

"Sonunda yalnızız!"

XXXIV

Baldızımın gitmiş olmasından ötürü kesinlikle rahatlamıştım fakat hayatım her zamanki acı ve aksiliklerle dolu akışında devam ediyordu. Bunun başlıca sebebi Martín Bey'in evinden gelen aramalardı. Baba ve kızı bana bağırmak, tehdit etmek ve küfür etmek için sırayla telefonu birbirlerine verip duruyorlardı.

Sonunda, 5 Kasım günü öğleden sonra, Reger Samaniego aradı ve akıl hastanesine gelmemi rica eden bir mesaj bıraktı. Mesajı alan Ceferina bir açıklamada bulunmasını isteme gereği duymamıştı.

En kötü felaketleri düşündüm, bu yüzden de mermi hızıyla evden çıktım ve ölüden beter bir halde çabucak oraya vardım. Utanç verici bir şekilde terliyordum. Sanki yeniden kâbus görüyordum. İlk başta her şey bir önceki ziyaretimdeki gibi gitti.

Reger Samaniego'nun ofisinde beni Doktor Campolongo bizzat karşıladı. Kapıyı kilitledi ve büyük bir saygıyla bana solgun elini uzattı. Eli benimki kadar terliydi ama daha soğuktu.

"Kanatlarınız mı var?" diye sordu.

Ona anlamamış gibi baktım. Kafam karıştığı için beni deli yerine koyduğunu sandım.

"Anlamadım," dedim.

"Daha telefonu yerine koymadan sizi burada buldum."

Tıraşlı yuvarlak yüzünün fevkalade solgun olduğunu fark ettim.

"Doktor Reger Samaniego sizinle görüşmek istiyor," dedi. "Bir dakikacık bekleyebilir misiniz?"

"Evet," diye cevap verdim ama o bir dakikacığın çok da uzun sürmemesini çünkü çok gergin olduğumu söylememek için kendimi tutmak zorunda kaldım. Kendimi meşgul etmek için Campolongo'nun suratını, geçen gece atölyenin penceresinde gördüğüm yüzle karşılaştırdım. Campolongo'nunki de diğeri kadar solgundu ama daha yuvarlaktı.

Doktor başka bir odaya açılan kapıdan çıktı. Adriana María'nın bana savurduğu tehditlerinden bazılarını hatırladım ve bir tuzağa düşüp düşmediğimi sorguladım.

Bir süre sonra aynı kapı açıldı ve içeri bir hemşire girdi. Ayağa kalktım, o da bana oturmamı söyledi.

"Doktor gecikmeyecek," dedi beni temin ederek.

Esmerdi, oldukça sivri bir çenesi ve sanki ateşi varmış gibi parlayan gözleri vardı. Oturduğum koltuğun koluna yaslandı ve bana yakından bakarak sordu:

"Kahve almaz mıydınız? Ya da burada yalnız başınıza beklerken sizi oyalayacak bir dergi?"

Ona, "Hayır," dedim. Olumsuz cevabım onu üzmüş gibi gülümsedi ve oradan ayrıldı.

Doktorun beni evden uzak tutmak için telefon edip beni hastaneye çağırdığı fikrine kapıldım. "Ben burada oturup beklerken Alman ve kalın kaşlı evime gidip köpeğimi çalıyorlar."

Reger Samaniego odada belirdiğinde artık sinirlerime hâkim olamayacak bir noktaya gelmiştim. Uzun, sıska, sivri burunluydu. Belki de yüzü iki ya da üç günlük sakalla gölgelendiği için onu bir kurda benzettim. "Diana yerine tüm bu saçmalıklara kafa yorduğum için acaba kötü şansı üzerime çekiyor olabilir miyim?" diye düşündüm. Henüz tam dikkatimi vermemişken Reger Samaniego konuşmaya başlamıştı. En sonunda onu dinlemeye başladığımda şöyle diyordu:

"O değişti. Aynı olmasını beklemeyin. İyi yönde değişti."

Sessiz kalmıştım çünkü ne diyeceğimi bilemiyordum. En sonunda cevap verdim:

"Ben neredeyse aynı olmasını tercih ederim."

"Aynı ama daha iyi."

Aslında cevabım güvensizliğimi ifade etmiyordu, umudumu dile getiriyordu. Reger Samaniego devam etti:

"Eğer hastalığın seviyesi yüzdeyle ölçülseydi eşinizin durumunu yüzde kaçla açıklardınız?"

"Tek bir kelime bile anlamıyorum," dedim.

"Eşinizin hastalığına yüzde yirmi, yoksa otuz veyahut yüzde kırk mı verirdiniz?"

"Yüzde yirmi diyelim."

"Yüzde yirmi diyelim, pekâlâ, ancak gerçekte olan bunun iki katıydı. Şimdi biz onu sıfıra indirdik ya da başka şekilde söylemek gerekirse hanımefendinin akıl sağlığını yüzde yüze çıkardık."

"İyileşti mi?"

Ayrıca bana onu hemen geri verip vermeyeceğini soracaktım ki ilk soruma cevap verdi.

"Tamamen iyileşti. Lütfen şimdi diyeceklerime kulak vermeye çalışın. Sizi gücendirmek istemiyorum, bunu aklınızdan çıkarmayın ama o sizin evliliğinizdeki çürük elmaydı. Beni dinliyor musunuz?"

"Dinliyorum."

"Hanımefendi sağlıklı değilken sizi de hasta etmiş olmalı."

Bilinmeyen durumlarda bir korkak gibi davranmamak için belki de çok cesur olmak gerekir. Oradan kaçmak istedim. Umursamaz bir tonla cevap verdim:

"Bana göre size bir çuval dolusu yalan söylemişler ve sizi gafil avlamışlar. Ben son derece iyiyim."

"Bordenave Bey sizden beni iyi dinlemenizi rica etmiştim. Eğer dediklerimi anlamıyorsanız cevap vermeyin."

Cevap verdim:

"Anlıyorum. Ama ben son derece iyiyim. Sizi temin ederim. Son derece."

Sanki damarlarımda karıncalar dolaşıyormuş gibi hissetmiştim. Olabilecek en sakin tavrı takınan Reger Samaniego çok yavaş bir şekilde açıklamasına geri döndü:

"Çürük elma meyve tabağındaki diğer meyveleri de hasta eder. Hanımefendi kısmen sizi de hasta etmiş."

Açıklama tam da beklediğim gibi tehlikeli bir hal alıyordu. Akıl sağlığımı ve iyi ruh halimi göstermek için ona sordum:

"Yüzde kaç?"

"Anlayamadım," dedi.

"Yüzde beş mi?"

"Yüzdelere girmeyelim," diye cevap verdi gözle görülür bir şekilde sinirlenerek. "Nihayetinde bunlar uydurma şeyler. Onun yerine şöyle diyelim, şimdi hanımefendi iyileştiğine göre çürük elma rolü size geçiyor."

"Ne yapmalıyım?" diye sordum çok zayıf bir sesle.

Gözlerimi kapattım, o çok korkutucu "hastaneye kapatılmak" sözcüklerini duyacağımdan emindim. Şunu söylediğini duydum:

"Kendinize göz kulak olun."

"Kendime göz kulak mı olayım?" diye sordum şaşkınlıkla ama içim de rahatlayarak.

"Tabii ki. Onu tekrar hasta etme eğiliminizi bastırmaya çalışın."

Belki de artık korkmamı gerektirecek bir şey olmadığına inandığım için ya da gerçekten rencide olduğum için itiraz ettim:

"Diana'yı hasta etme eğilimim olabileceğini nasıl düşünürsünüz?"

"Size ne dediğimi hatırlayın. Şüphesiz istemeyerek de olsa hastalığı yeniden tetikleyebilirsiniz, diyorum. Hanımefendinin yeniden hastalanmasını mı istersiniz?"

Yeniden konuşmayı başardım:

"Nasıl böyle bir şey düşünürsünüz?"

"O zaman hanımefendinin artık unuttuğu huylarını ve alışkanlıklarını özlemeyeceğinize bana söz verir misiniz?"

Ona söz verdim ve "Anlamıyorum," dedim.

Yüzünü ellerinin arasına gizledi. Sonra onları yüzünden çektiğinde çok yorgun görünüyordu.

"Kötü bir karşılaştırma yapacağım, bakalım size yardımcı olabilecek miyim, bir gün sütçünün atını satın alan bir beyefendi hayvan tüm kapılarda durduğu için şikâyet ediyormuş. Atı bu kötü huyundan vazgeçirsin diye bir adama götürmüş fakat at ona

geri döndüğünde bu sefer de hiçbir yerde durmadığı için şikâyet etmeye başlamış."

Her ihtimale karşı sinirlenerek cevap verdim:

"Karşılaştırmayı anlamıyorum."

"Hanımefendiye sonsuz saygım var," dedi. "Bu karşılaştırmayı ortaya attım çünkü saçma da olsa beni anlayacağınızı umuyorum. Size tekrar edeceğim: Hanımefendi değişti ve umarım siz de bundan şikâyet etmezsiniz."

"Neden şikâyet edeyim?"

"İnsan iyiyi de kötüyü de özler."

"Ne yapabilirim ki?"

Unutmayacağım bir cümle kurdu:

"Onu hasta olduğu zamanki hayat tarzına geri döndürmeyin." Elleriyle yine yüzünü kapattı ve ardından müthiş bir şey görmüş gibi yukarıya baktı. "Belki de bir seyahat, yeni bir eve taşınmak iyi gelir ama niyetim size masraf çıkarmak değil. İdeal çözüm... Size ideal çözümün ne olacağını söylememi ister misiniz?"

Yemin ederim şöyle cevap verdim:

"Hayır."

Öyle kısık bir sesle konuşmuştum ki beni duymamıştı.

Devam etti:

"Sizi de hastaneye kapatmak!"

O an yüzü bana daha dar ve daha sivri görünmüştü. Gerçek bir kurt yüzü. Solgundu ama pis sakalı yüzünü karartıyordu.

"Bu bir para israfı olurdu," dedim, sanki dediklerine hiç önem vermiyormuşum gibi.

"Elmalara geri dönüyorum," diye cevap verdi. "Eğer bir eş hastalanırsa evlilik de hastalanır. Sağlıklı olduğunuzu bana ancak hanımefendiyi eski alışkanlıklarına döndürmeyerek gösterebilirsiniz."

"Size söz veriyorum," dedim.

Yeniden elleriyle yüzünü kapattı ve bir anlığına masada duran bronz kaplumbağaya vurdu. Yerimden sıçramıştım çünkü kaplumbağadan inanılmaz tiz bir zil sesi çıkmıştı.

Campolongo geldi. Müdür ona sordu:

"Bayan Bordenave hazır mı?"

Diğeri acele etmeden cevap verdi:

"Hazır."

Ardından müdür talimat verdi:

"Getirin onu. Onu almaya geldiler." Kafam karışmış olmasına rağmen Reger'in gereksiz bilgi verdiğini anladım.

Duyduklarıma inanamamıştım fakat Reger önlüğünün cebinden tanıdık bir kâğıt çıkardığında neşem bir anda söndü. "Belki de yanımda para olmadığı için onu bana geri vermeyecekler," diye düşündüm. Eğer Topal Aldini'ye telefon etseydim ya da bir an önce evine gitseydim ona ödünç verdiğim parayı geri alabilirdim.

"Yanımda para getirmek aklıma gelmedi..." diye mırıldandım.

Bu mazeret bana bile ikna edici gelmemişti ancak Reger Samaniego'nun söyledikleri daha da inanılmazdı:

"Ödeyebileceğiniz zaman verirsiniz."

Ellerini ovuşturarak ikiyüzlü bir satıcı gibi kâğıdı bana verdi ve ekledi: "İşte faturacık." Kâğıdı inceledim fakat yine de gözlerime inanamayarak rakamlar sayfanın arka tarafına devam ediyor mu diye çevirdim. Devam etmiyordu.

"Hepsi bu mu?" diye sordum.

"Hepsi bu," dedi.

"Ama doktor size hastane bakım masraflarını bile ödemiyorum."

İçimden kendime şöyle diyordum: "Bankada olan para bana yeter de artar bile."

"Endişelenmeyin," dedi Reger Samaniego.

"Sizin de hayır işi yapmanıza gerek yok."

"Sizin de bu kadar endişelenmenize gerek yok," dedi. Artık faturadan bahsetmediğini anlamam zaman aldı. "Elbette elinizde olmadan karınızın eskisi gibi olmasına sebep olursanız, hiç merak etmeyin, bana mutlaka haber veren biri olacaktır." O an göğsüne vurdu, belki de bunu ona güvenebileceğimi göstermek için yapmıştı. "Ve ben de sizi anında hastaneye kapatırım, ama korkmayın, bu sizin için çok masraflı olacağı anlamına gelmiyor."

Çığlığı duyduğumda iç karartıcı düşüncelere dalmıştım:

"Lucho!"

Altın sarısı, pembe, güzeller güzeli Diana kollarını açarak bana koştu. Sükûnetle düşündüm: "Beni gördüğü için mutlu. Aşkının ispatı olan bu anı hiç unutmayacağım."

XXXV

Sağ elimle Diana'nın kolunu kavramıştım, sol elimde ise bavulu vardı. Akıl hastanesinden çıkıp eve dönerken kendimi bu dünyadaki en mutlu insan gibi hissediyordum. O olağanüstü anda olabilecek en sıradan şeylerden konuştuk, ta ki Diana, babasının nasıl olduğunu ve onu hastaneye yatırdığım için bana sinirlenip sinirlenmediğini sorana dek.

"Oldukça," dedim.

"Onu yola getirmeye çalışırız." Gülmeye başladı ve "Adriana María seni kovalıyor muydu?" diye sordu.

"Anlamadım."

"Senin için yanıp tutuşuyor!"

Hiç şüphe yok: Kadınlar bizden daha akıllı. Diana'yı kolundan tutarak yürürken, size yemin ederim, aniden çok kuvvetli bir

şekilde ona sarılma ihtiyacı hissettim. Diyeceksiniz ki bu adam terbiyesini yitirmiş. İnanın, bu özel meseleleri, onları ortaya dökme zevkini tatmaktan öte, tüm bunların sonrasında meydana gelen olağanüstü ve mistik olayları anlamanıza yardımcı olmak için anlatıyorum. Adriana María'nın sokaktaki hatta mahalledeki insanlarla yaptığı konuşmalarda ifade ettiği gibi, biraz delirmiş ya da yıkılmış bir halde olduğumu düşünmemeniz açısından, eve nasıl bir ruh haliyle döndüğümü bilmeniz önemli. Size bu ruh halini, uzun bir ayrılıktan sonra karısıyla yeniden birlikte olan bir adamın basit mutluluğu olarak açıklardım.

Yeniden birlikte olup sohbet etmekten aldığımız keyifle aklımız o kadar başımızdan gitmişti ki eve vardığımızı fark etmedik bile.

"Sana harika bir sürpriz hazırladım," dedim ona.

"Ne olduğunu söylesene," dedi.

"Biraz düşündüm. Senin her zaman istediğin bir şey."

"Tahmin edemeyeceğim," dedi, "çünkü sersem gibiyim, en ufak bir fikrim bile yok."

"Sana bir köpek aldım."

Bana sarıldı. Onu elinden tuttum ve bahçenin küçük kapısına doğru götürdüm. Diana bizi karşılamaya geldi. Köpek yabancılara güvenmemesine rağmen ikisinin nasıl da çabucak arkadaş olduklarına inanamazsınız.

"İsmi ne?" diye sordu.

"Tahmin et," dedim. "Sana çok tanıdık gelecek bir isim."

"Hiçbir fikrim yok."

"Bütün isimler arasında en tanıdığı."

Bir süre sonra sordu:

"Bana adının Diana olduğunu söyleme?"

"Kim bilir belki de bu yüzden onu bu kadar çok seviyorumdur."

Köpeği okşarken, "Sana da mı Diana ismini verdiler? Kıyamam, kıyamam," dedi.

Her şeye bakarak eve girdi. Ceferina ortaya çıktığında ona sarıldı; bu beni çok etkiledi.

"Yemek yarım saate hazır olacak," dedi Ceferina. "Neden odana gidip valizini boşaltmıyorsun?"

Diana bana:

"Beni bırakma," dedi.

Elinden tuttum ve onu odaya kadar götürdüm. Her şey ona harika görünüyordu, her adımda duruyordu. Bir an duraksadı, biraz titrediğini sandım. İstemeden soruverdim:

"Çok mu kötü geçti?"

"Hatırlamak istemiyorum. Mutlu olmak istiyorum."

Ona sarıldım ve onu öpmeye başladım. Kalbi, göğsümde hızla atıyordu.

Bir kız çocuğu gibi yatağın ucuna oturdu ve soyunmaya başladı.

"Evimdeyim, kocamlayım," dedi. "Diğer her şeyi unutmak ve seninle mutlu olmak istiyorum."

Şimdi söyleyeceğim şey çok utanç verici: Minnet duyarak ağladım. Bir anlamda ezelden beri beklediğim anı yaşıyordum. Daha önce de Diana'yla birlikteydim, hatta onunla çok mutluydum fakat aşkını bana bu kadar açık bir şekilde ifade ederken onu hiç duymamıştım. Ona sarıldım. Vücudunu vücuduma bastırdım, öptüm, hatta inanmayacaksınız ama onu ısırdım. O an mutluluktan o kadar körleşmiştim ki Diana'nın ağladığını fark etmemiştim bile. Ona sordum:

"Bir şey mi oldu? Canını mı acıttım?"

"Hayır, hayır," dedi. "Senden özür dilemesi gereken benim, benim yüzümden acı çektin. Artık iyi olacağım. Sadece seninle mutlu olmak istiyorum."

Hatalı olduğu konusunda ısrar ettiği için onu her zaman sevdiğimi söyledim. "Yine serzenişlerine başladın," diyerek bana karşılık vereceğini düşündüm. O ise emsalsiz gözleriyle bakıp sordu:

"Kusurlarımı özlemeyeceğinden emin misin?"

Reger Samaniego'nun Diana'yı sözde eğilimimle onu yeniden deliliğe iteceğim konusunda önceden uyarmış olabileceğini düşünmekten kendimi alamıyordum.

"Seni daha da çok seveceğim," dedim.

"Sadece sana ait olursam beni sever misin?"

Ellerini öptüm ve ona teşekkür ettim. Önünde diz çökmedim çünkü Ceferina kapıyı açtı ve titrek sesiyle şöyle dedi:

"Acele etmezseniz sufle sönecek."

Diana'ya dönüp "Ne sevimsiz kadın," yorumunda bulundum.

O da gülerek, "Kıskanıyor, önemseme," dedi.

O an neden bilmiyorum ama içimden şöyle geçirdim: "Ne tuhaf. Bugün Reger Samaniego'yla konuşurken hastaneye kapatılmasını engelleyememiş olmamdan ötürü Diana'nın bana kızgın olabilme ihtimali aklıma gelmemişti. Eğer onu daha önce çıkarmış olsalardı belki de şimdi sitemleri ve suçlamalarıyla bana işkence yapıyor olacaktı. Reger haklı. O değişti. O iyileşti."

XXXVI

Birkaç gün sonra Doktor Reger Samaniego'yla Carbajal ve Tronador sokaklarının kesiştiği yerde karşılaştım. O kadar dalgın yürüyordum ki onu gördüğümde yerimden sıçradım. Yüzü, kötü tıraş edilmiş sakalının karanlık gölgesi olmadan tıpkı ölü bir adamınki gibi bembeyazdı.

"Ödemek için ne kadar da acele ediyorsunuz," dedi.

"Borçlu kalmayı sevmem," diye cevap verdim.

Galiba Diana'yı bana geri verdikleri öğleden sonra faturayı ödemek için akıl hastanesine gitmiştim.

"Kürkçü dükkanına dönen kız nasıl?" diye sordu.

"Anlamadım," dedim.

"Asla değişmiyorsunuz," dedi hoş olmayan bir ses tonuyla.

"Hâlâ anlamıyorum," dedim.

"Hanımefendi nasıl?"

"Şikâyetimiz yok."

O kelimeler beni utandırmıştı çünkü zalim, kötü biri gibi hissetmiştim. Doktora karşı çok borçlu hissediyordum, sadece sebepsiz şüpheciliğim ve ciddiyetimden ötürü ona öyle cevap vermiştim. Elbette Diana şikâyet edeceğim hiçbir şey yapmıyordu. Onunla o kadar iyi geçiniyorduk ki, bazen kendime, "Acaba tüm bunlar bir felaketle mi sonlanacak?" diye soruyordum. Hayat bana, iyi giden şeylerin genelde hiç de iyi olmayan şeylerin habercisi olduğunu öğretti. Biraz batıl inançlıyım. Aslında kimse Diana'ya baktığında onun davranışlarını tuhaf olarak nitelendirmezdi, açıkçası bu benim için şaşırtıcıydı çünkü onun bu kadar sevecen ve anlayışlı olmasına alışkın değildim. Abartmıyorum: Diana karar vermeyi bana bırakıyordu, böylece zamanla evde benim sözümün geçtiğine ikna olmam gerekmişti. Sizin de hatırlayacağınız gibi doktor insanın hem iyiyi hem de kötüyü özlediğini söylemişti. Yalnız şunu da ekleyeceğim, insan iyi olana da çok çabuk alışıyor. Ben de öyle alışmıştım ki bir gün Diana onu İrlanda Meydanı'na götürmemi istediğinde ona şaşkınlığımı gizleyemeden bakmıştım. Onu tam azarlayacakken durup karımın kapris yapmaya her zaman meyilli olduğunu düşündüm. İrlanda Meydanı'na gitmek de en masum kaprislerden biriydi. Sonunda ona hak vermiştim. Bir cumartesi günüydü, çok iyi hatırlıyorum.

Meydanda gezinirken, "Neden buraya gelmekte ısrar etti?" diye düşündüm. Neredeyse hiç konuşmamıştı, endişeli görünüyordu. Onu eğlendireceğini umarak kukla tiyatrosuna gidelim diye önerdim. Orada beni gerçekten nahoş bir durum bekliyordu. Komedi bir akıl hastanesinde geçiyordu ve doktor bir deliyi kırbaçlıyordu. Diana'nın hastanede kaldığı günlerini hatırlayacağın-

dan ve kendini melankoliye daha da kaptıracağından korktum. Epey yanılmışım. Güldü, alkışladı, bir kız çocuğu gibi büyülendi. Oradan ayrılırken şöyle bir yorumda bulundu:

"Ne kadar da eğlenceliydi."

Belki de her zaman kaygılı olduğumdan, artık her sabah uyandığımda o günün bana getireceklerinden endişe duyuyordum, ama her yeni gün aslında her şeyin yolunda gittiğinin bir ispatıydı. Diana nadiren sokağa çıkıyordu, markete gitmek ya da köpeği gezdirmek için ona eşlik etmemi istiyordu.

Bir öğleden sonra Profesör Standle damladı. Karım ona öyle kayıtsızca davrandı ki şaşkınlığa uğradım. Profesör tam da bizi köpekleri eğitmekle ilgili teknik bilgiler içeren bir teste tabi tutacakken Diana onun sözünü kesip buna engel oldu. Ziyaretlerini uzun tutmayı çok seven sıkıcı herif birkaç dakika sonra bize veda etti dedi ve suratına yansıyan o şaşkın ifadeyle hızlıca gitti.

Diana'ların birbirlerini anlamaları dikkat çekiciydi. Sözcüklere ihtiyaçları yoktu; ne zaman birbirlerinin gözlerinin içine baksalar birbirlerinin ne düşündüğünü anladıklarından emin olurdunuz. Bazen merak ediyordum, acaba aynı isme sahip olmalarından ötürü mü bu kadar uyumlulardı. Köpeği aldığım için kendimi kutluyordum çünkü en cahil komşular bile, bana onun varlığının eşimin ev hayatına yeniden alışmasına yardımcı olduğunu söyleyip duruyordu.

XXXVII

Bir sabah Ceferina'yla mate içerken karşımda Diana belirdi. Dünyadaki en normal şeymiş gibi ağzından şu sözcükler çıktı:

"Saatin nesi var bilmiyorum. Sürekli duruyor. Onu saatçiye götürmen gerekecek."

Ceferina kaynayan suyu mateye koymak yerine elime dökmüştü. Gururum incindiğinden ya da elim yandığından, hangisi bilemiyorum, sinirlenmiştim.

"Saatçiye mi? Peki, o halde ben ne işe yarıyorum?"

Eve döndüğünden beri ilk kez onunla sinirli bir şekilde konuşmuştum.

Geçen sene ona özel günlerde kullanması için Jose Evaristo Uriburu Caddesi'nden satın aldığım oldukça sağlam bir parça olan Concer saati yanıma alarak atölyeye gittim.

Bir süre sonra Ceferina geldi:

"Sen her zaman çok çalışkan biriydin."

"Ne demek istiyorsun?" diye sordum.

"Karşılaştıkları ilk eteğe sarılana dek herkese örnek olan o delikanlıları hatırlatıyorsun bana. İşlerinin aksadığına eminim. Müşteriler ne düşünecek acaba."

"Herkes tatile gidiyor."

"Bir soru: Eğer Diana'yı önceden bu kadar sevdiysen, şimdi nasıl oluyor da ona hâlâ sevebiliyorsun? O değişmiş. Dikkat et, döndüğünden beri dudağında bir uçuk bile çıkmadı."

Şaka yaptığını sanmayın.

Doktor Reger Samaniego'nun Diana'yı yeniden eski deliliklerine itme isteği konusunda beni uyarmakta haklı olduğunu düşündüm. Bu istek benden gelmese bile etrafımdaki insanların kasten yaptıkları yorumlara teslim olmamak için tetikte olmalıydım. Doktorun kafama kazıdığım önerileri o anda bana gerçekten destek oldu.

"Bana açıkça söyle," dedim Ceferina'ya. "Onunla geçinebiliyor musun sence? Ona çok çabuk öfkelenmiyor musun?"

"Ona çok çabuk öfkelendiğim falan yok."

Bir insanın dinlemek zorunda kaldığı şeyler. Sonuç olarak Ceferina ona özgü ruh hallerinden birine girdi.

Öte yandan, Diana ailesinin bizi tekrar ziyaret etmesi gibi epey sabır gerektiren bir iş için uğraşıyordu. İnanmayacaksınız: Adriana María, Diana'ya, "Kocana katlanmak gibi bir zorunluluğum yok," demişti, çünkü benimle evli olan o değildi ve eğer Diana onu görmek isterse babasının evinin kapıları ona açık olacaktı.

Martín Bey'i ikna etmek daha kolaydı, Diana tarafından hazırlanacak bir öğle yemeği vaadinden elbette etkilenmişti.

Zavallı adam artık evde yemekleri Ceferina'nın yaptığını nereden bilebilirdi? Ve ertesi gün yemeğe geldi. Diana'nın anlattığına göre yaşlı adam ve ben birbirimize o kadar suratsız bir biçimde ve kuşkuyla bakmışız ki, kendi kendine, babasını yemeğe davet etmekte bu kadar aceleci davrandığı için aramızdaki tüm uzlaşma ihtimalini ortadan kaldırıp kaldırmadığını sorgulamış. Bu noktada karımın akıl hastanesindeyken duygularını saklamayı –ki yararlı olabilir– mutlaka öğrenmiş olduğunu kabul etmeliyim, çünkü endişeli görünmek bir yana, gülmeye başladı ve karşı konulamayacak kadar tatlı bir sesle şöyle dedi:

"Oyun mu oynasalar yoksa kavga mı etseler, buna bir türlü karar veremeyen iki köpek gibisiniz gerçekten. Babacığım, Lucho'yu affetmek zorundasın çünkü bunu benim iyiliğim için yaptı."

Martín Bey teslim bayrağını çekmeye niyetli değildi ama sonunda cevap verdi:

"Eğer seni bir daha asla oraya kapatmayacağına söz verirse onu affederim."

"Bu gerekli olmayacak," dedi Diana kesin bir şekilde.

Martín Bey'e coşkuyla sarılarak tekrar ettim:

"Söz veriyorum, söz veriyorum."

Martín Bey şüpheci ve soğuk bir karaktere sahip olsa da samimiyetimi görmezlikten gelemedi. Yemek odasına geçtik. Yemek onun için büyük bir hayal kırıklıydı ama tam daha kötüsünü beklerken benden terliklerimi istedi ve biz de rahatlayarak derin bir nefes aldık. Geceyi elma şaraplarıyla dolu kadehlerimizi tokuşturarak bitirdik. Arada bir yemek odasında belirip bize küçümseyerek bakan yaşlı Ceferina ise aile keyfimizi en azından benim gözümde biraz bozmuştu.

XXXVIII

Günlük hayatın getirdiği basit şeylerle –birlikte olmanın mutluluğuyla desek daha doğru olur– öyle meşguldük ki size yemin ederim on yedinci evlilik yıldönümümüzü tamamen unutmuştum. Bir gece yemekten sonra nasıl oldu bilmiyorum ama tarihi birden hatırladım ve cesaretimi toplayarak unuttuğumu itiraf ettim. Cesaret nadiren de olsa ödüllendirilir. Diana bana ne dedi biliyor musunuz?

"Ben de unuttum. Eğer biri âşıksa ona her gün aynıdır."

"Aynı derecede önemlidir," dedim yavaşça ve memnuniyetle konuşarak.

Ceferina'ya baktım: Ağzı açık kalmıştı. Bir süre sonra Diana yatmaya gitti. Yaşlı kadına sordum:

"Ne düşünüyorsun?"

"Bir öğretmen gibi konuşuyor."

"Kötü olma. Bence eskiden böyle bir şey olsa olay çıkarırdı."

"Büyük ihtimalle," dedi dudaklarını birbirine bastırarak.

"Psikiyatri hastanesinden değişmiş biri olarak geldiğini inkâr edemezsin."

Yaşlı kadın ona özgü nahoşluğuyla gülümsedi ve gitti.

Bu son günlerde yaşanan tüm değişiklikler sırasında, ne olursa olsun, kendimi Diana'ya her an yakın hissettiğim düşüncesiyle daima teselli bulacağım.

XXXIX

Cumartesi günü, "Diana acaba içinde kalan herhangi bir hınçtan ötürü, durup dururken benden onu İrlanda Meydanı'na götürmemi ister mi?" diye düşündüm. Siesta vaktinde, hiç beklemediğim bir anda, meydana gitmek istediğini söylediğinde onu neredeyse üzülerek dinledim. Tabii ki bu isteğine karşı çıkmadım ve öğleden sonra meydana vardık. Kırk dakika kadar sessizlik içinde yürüdük.

Hiç şüphesiz, Reger bana Diana'yı eski alışkanlıklarına döndürme isteğine karşı dirençli bir duruş sergilemem gerektiğini söylerken ne dediğini gayet iyi biliyordu. Ceferina, ortada hiçbir sebep yokken, sanki çok önemli bir şey söyler gibi bana şöyle derdi: "Sence akıl hastanesindekiler iyi bir iş çıkardılar mı? Açıkçası onun bu değişmiş halini eski haline tercih eder miyim

bilemiyorum." Önceden karım hırçın ve gezmeye çok düşkünken yaşlı kadının kötü niyeti beni sadece rahatsız ederdi. Şimdi ise onun gerçekten çok insafsız olduğunu düşünüyorum. Meydana gittiğimiz cumartesi günü hiç de nazik olmaya çabalamadan onunla doğrudan yüzleştim ve ona düşündüklerimi söyledim.

"Hadi bir test yapalım," diye cevap verdi.

Telefonu aldı ve numarayı tuşladı. Hiçbir şey anlamadan bakıyordum, ta ki hissettiğim öfke ona kızarak karşı çıkmama sebep olana dek. Öfkeli olmakta da haklıydım. Yaşlı kadın Adriana María'yı arıyordu ve benim adıma onu, Küçük Martín'i ve komşunun küçük oğlunu pazar günü öğle yemeğine davet ediyordu.

"Bana nedensiz yere iftira atıp, beni bu kadar aşağılamış bir kadını nasıl evime davet ederim?"

Umursamadı. Üstüne üstlük tüm bunlara itiraz eden sanki bir çocuk veya deliymiş gibi sert bir tonla bana tavsiye verdi:

"Yanlışlıkla bile olsa karıcığına yarınki öğle yemeğinden bahsetmeyi aklından bile geçirme."

Gözümü korkutmasına izin vermeden ona cevap verdim:

"Ve sen de aileyi arayacaksın, davetin iptal olduğunu söyleyeceksin."

Çok kararlı bir tutum sergiliyordum çünkü haklı olduğumu hissediyordum. Bana sordu:

"Nedenmiş öğrenebilir miyim?"

"Ne demek nedenmiş? Sen bugünün ne olduğunu bile hatırlamıyorsun."

"Haklısın," dedi. "Yarın ayın 23'ü ve ardından da Noel."

"Bu, sırf senin kaprisin yüzünden aileyle iki gün üst üste uğraşacağımız anlamına geliyor."

"Korkunç bir fırtınayla baş etmek zorunda kalacağız," dedi. "Artık geri adım atamayız."

Ceferina da benim kadar kararlıydı. Geri adım atamayacağımızı biliyordum ama bir yandan da hem pazar gününü hem de pazartesi gecesini aileyle geçirmek bana aynı derecede imkânsız görünüyordu.

Gece uyumaya çalışırken beni yerimden sıçratan bir şeyi fark ettim. İçimden doktorlara güvensizliğimin yersiz olduğunu geçirdim, Reger tavsiyelerinde haklıydı, bir daha onun iyi niyetinden şüphe etmemeye karar verdim. Keskin bir acıyla iki büklüm olduğumda düşünmeyi henüz bitirmemiştim.

Diana yarı uykulu bir halde, "Bir şey mi oldu?" diye sordu bana.

"Yok bir şey," dedim.

O anda, geçen gece beni atölyenin penceresinden izleyen solgun yüzün Reger Samaniego'ya ait olduğunu fark ettiğimi ona söyleyemedim.

XL

Ertesi gün sabah Diana nasıl uyuduğumu sordu. Geceyi uykusuz geçirdiğimi söyledim.

"Bu gece uyursun," dedi.

Ona baktım, sonra onun tanıdığım herkesten daha güzel ve artık çok daha iyi biri olduğunu düşündüm ve diğer insanlara aldırış etmemeye karar verdim. "Ceferina her zaman rahatsızlık verecek bir neden buluyor," diye düşündüm. "Eğer yalnız yaşıyor olsaydık Diana'yla mutlu olurduk." Bir süre sonra yataktan kalkıp mate içmeye gittik. Beni tedirgin eden o yumuşak ve tatlı sesiyle Ceferina karıma şöyle dedi:

"Bugün pazar diye babanı ve kız kardeşini davet ettim. Oğlanı da getirecekler. Neden kendini göstermek için öğle yemeğine o meşhur mısırlı turtandan yapmıyorsun?"

Keyfinin kaçtığı gözle görülür derece belli olan Diana karşı çıktı:

"Bugün yemek yapasım yok."

Şöyle düşündüğümü hatırlıyorum: İşte bu, Ceferina'nın onu ne kadar rahatsız ettiğini inkâr edilemeyecek bir şekilde kanıtlıyor. Yaşlı kadın ısrar etti:

"Bir araya gelişimizi kutlamamız lazım."

"Bu kadar önem atfetmeye gerek yok."

Arkadaşça bir tonda tartışmaya devam ettiler, ta ki yaşlı kadın başını eğip kasten:

"Unutma ki senin için her gün evlilik yıldönümünüz," diyene dek.

İnanın bana, Diana o an bilmediği bir soruya cevap vermesi için öğretmeni tarafından tahtaya çağrılmış bir öğrenci gibiydi. Şaşkınlığının ortasında bizi güldüren bir fikir ortaya attı.

"Geliyor musun Lucho?" dedi. "Turtalar için hazır turta hamuru ve bir de konserve mısır alalım."

Söylediklerinin komik olduğunu inkâr edemezsiniz, özellikle de yaptığı yemeklere bu kadar özenen ve onlarla bu kadar övünen bir aşçının ağzından çıktığı için. Neler oluyordu? Her zaman manavdan en taze mısırı almakta ısrar eden evin hanımı şimdi konserve mi satın almak istiyordu? Ve daha da inanılmaz olanı şuydu: Hamur işlerinin, böreklerinin ve yaptığı diğer nam salmış yemeklerinin hafifliğiyle ve kusursuzluğuyla gurur duyan bir aşçı, turta hamurunu da mı hazır alacaktı?

XLI

Kendinden son derece emin bir şekilde yaşlı kadın karıma talimat verdi:

"Bir kâğıt ve kalem al."

Diana dediğini yaptı. Öyle uysaldı ki insana haç çıkartırdı. Ceferina almamızı istediklerini ona dikte etti. Zamanı geldiğinde, hastaneye kapatılmanın hatırası artık Diana'yı etkilemediğinde ona karakterini değiştirmeyi nasıl başardıklarını soracaktım.

Gitmeden önce yaşlı kadını uyardım:

"Köpeğe göz kulak ol. Çalınmasına izin verme."

"Benimleyken onu çalamazlar," dedi. Ve gözlerime bakarak sanki ne dediğini anlamalıymışım gibi, "Ne sanıyorsun? Herkes sevdiği şeyi korur," diye ekledi. Hiçbir şey anlamamıştım.

Eşimle köpeğin herkesin sevgisini kazandığı hakkında konuştuk. Acha'nın köşesindeki bakkala vardığımızda Picardo'yla

karşılaştık. Zavallı herif, ki son derece şık görünüyordu, bize merhaba bile demeden yanımızdan geçti.

"Bunun nesi var?" diye sordum.

"Kimin?"

"Picardo'nun. Bana merhaba bile demedi."

Ardından bakkala girdik. Diana'nın ona dikte edilen malzeme listesindeki kelimelerin yanına dikkatlice tik attığını gördüğümde, yaşlı kadının ona büyü yaptığını düşünmeden edemedim. Sonra doktorun önerilerini hatırladım ve yeniden öngörülü biri olduğu kanısına vardım.

Sokağa çıktığımızda, yaşlı kadının diğer tarafta, bahçede, kapının önünde durduğunu görebiliyordum. Yaklaştığımızda kollarını havaya kaldırıp konuştu:

"Aldini seni görmeye geldi, Elvira'nın akıl hastanesine yatırıldığını söyledi."

Bir şekilde: "Bu olamaz," diye haykırmayı başardım.

Ceferina gözlerini kısarak Diana'ya baktı ve konuştu:

"Bakalım onu nasıl geri verecekler."

Hâlâ o kadar sersem bir vaziyetteydim ki tek kelime dahi edememiştim. Sonunda konuştum:

"Aldini'ye gidiyorum."

Diana bana sarıldı ve kulağıma fısıldadı:

"Gitme. Bu cadıyla yalnız kalmak istemiyorum."

"Gidip hemen döneceğim," diye açıkladım.

"Beni de götür."

"Olmaz."

Gerçekten üzgün ya da ürkmüş bir halde bana, "Geç kalma," dedi.

XLII

Aldini avludaydı. Elinde matesi, geniş bir ahşap bankın ucunda otuyordu. Bir yanında çaydanlık vardı, ayağının dibinde ise Malandrín oturuyordu. Beni görünce zorlukla bir kolunu kaldırıp yavaşça oynatarak etrafı gösterdi ve konuştu:

"Bu dağınıklık için bağışla beni. Bu avlu tam bir su sirkine döndü. Eşler evde olmayınca erkekler domuz gibi yaşar. Malandrín bile huyu olmamasına rağmen içeriyi berbat ediyor."

Ona sordum:

"Ne oldu?"

"Ne olacak?" diye cevap verdi. "Dağınıklık ve kir birikti. Otursana."

Bankın diğer ucuna da ben oturdum. Genelde benimkinden çok daha yüksek bir zekâ sergileyen Topal, o sabah bunu epey

kaybetmiş gibi görünüyordu. Bu Martín Bey'in söylediği şey olmalı; üzüntü beynin çalışma kapasitesini azaltır. Beni anlaması için sesimi yükselttim.

"Sana Elvira'ya ne olduğunu soruyorum."

"Ne bilmek istiyorsun?" diye cevap verdi. "Onun hastaneye kapatılması gerekiyordu."

Büyük bir çaba sarf ederek mateyi bana uzattı. Çayı yudumlarken şöyle düşündüm ve düşündüğümü sorma cesaretini gösterdim:

"Sence eşlerimize tuzak mı kurdular?"

"Tuzak kurmak mı?" diye tekrar etti çayın üzerindeki köpüğe odaklanmış bir şekilde.

İroni ve memnuniyet arası bana bile hoş gelmeyen bir ses tonuyla açıkladım:

"Eh, belki de bizi müşteri olarak görüyorlardır."

Akıl hastanesinin faturasını gördüğümde yaşadığım hoş sürprizi unutarak belki de haksızlık ediyordum ve doktora karşı ilk başlarda hissettiğim nefret de içimde yeniden canlanıyordu.

"Hayır, hayır," diye karşı çıktı Aldini ve üzüntüyle ekledi: "Son zamanlarda zavallı Elvira oldukça değişmişti."

Şimdi anlamak için çaba gösterme sırası bendeydi.

"Oldukça değişmiş miydi?" diye tekrar ettim.

"Neyi vardı bilmiyorum. Aynı değildi," dedi.

O bunları anlatırken ben de acı çayı yudumluyor ve olan biteni etraflıca düşünüyordum.

"Neden beni çağırmadın?" diye sordum.

"Seni görmedim ki. Diana döndüğünden beri çok az dışarı çıkıyorsun ve her zaman onunla birliktesin. Eğer mutluluk denen şeyi bulduysan, üzüntüsüyle onu yerle bir eden kişi olmak istemem."

"Elvira'yı sana yakın zamanda geri vereceklerdir," dedim.

"Bu vakit alacak."

"Bitmek bilmez bekleyişlere ben de aşinayım ama bir gün geldi Diana'yı bana geri verdiler."

"Değişmiş mi?" diye sordu zayıf bir ses tonuyla. "Daha iyi mi?"

Kendinden emin bir sesle ona cevap verdim:

"Değişmiş."

"Umarım ben de o kadar şanslı olurum."

"Olacaksın."

Söylediklerim ne kadar doğru olsa da zavallı Aldini'nin sözcüklerle teselli olamayacak kadar üzgün olduğu belliydi. Sessizce mate içtik. Ona ne diyeceğimi bilemediğim için ziyaretimi istemeden de olsa uzatmıştım. Sonunda ayağa kalktım:

"İhtiyacın olduğunda beni çağır," dedim. "Bunu içtenlikle söylüyorum."

Gidiyor oluşum onu şaşırtmış gibi, bana heyecanla baktı. Geçen haftalarda onu tamamen unuttuğum inkâr edilemez bir gerçek olduğu için vicdan azabı çeksem de eve döndüm.

Zaman nasıl da değişiyor. Önceden sokağımız insana taşrada yaşıyormuş gibi hissettirirdi, o kadar sessizdi ki kuşları bile duyamazdınız. O pazar Noel arifesiydi ve şayet patlayan havai fişeklerden kaçacak bir yer bulamazsanız seslerinden adeta sağır olurdunuz. Mahalledeki çocukların içine ne kaçmıştı bilmiyorum ama sizi temin ederim ki, bu bir bayram kutlamasından çok dünya savaşına benziyordu. İlk kurban köpekti. Korkudan yatağın altından çıkmak istemiyordu.

Karım mutfakta değildi. Onun nerede olduğunu soramadan Ceferina konuştu:

"Bir halta yaramıyordu, ben de onu giyinmeye yolladım."

Yeniden Aldini'yi düşündüm ve Ceferina'ya:

"Bana inanmayacaksın. Geçen hafta Aldini'yi sadece bir kez düşündüm ve aslına bakarsan bu bile fazlaydı," dedim.

"Aşk ve dostluk birbiriyle uyuşmaz," diye cevap verdi yaşlı kadın. "Biri yükselişe geçtiğinde diğeri gözden düşer."

Ardından Diana'nın bir öğretmen gibi konuştuğunu söyledi. Yeniden kavga etmemek için dosdoğru kapıya gittim.

"Gidiyor musun?" diye sordu.

"Giyinmeye gidiyorum," dedim.

Bazı insanların sizi sinir etmek için her zaman kozları vardır. Ceferina bana ne dedi biliyor musunuz?

"Beyefendi baldızını davet ettiğim için sinirlendi ama gelecek diye kendine çekidüzen veriyor."

Kendimi ikinci kez tuttum. Yaşlı kadın arkamdan yüksek sesle:

"Erkekler aynı köpekler gibi," diye söylendi.

Kafam karışmış bir halde Diana'ya olan aşkımın, Ceferina'nın benden nefret etmesi için yeterli olup olmadığını düşündüm.

XLIII

O son günleri büyük bir endişeyle hatırlıyorum. Tuhaf bir ışıkla kuşatılmış bir şekilde zihnimde yeniden ortaya çıkıyorlardı ve sanki hâlâ devam etmekte olan bir kâbustan sahneler, resimler gibiydiler. İçlerinde şu hayatta en yakın hissettiğim herkes; çocuklar, insanlar, hepsi aniden akıl almaz bir kötülüğün peşine düşüyordu. Sizden endişelerime itibar etmenizi beklemiyorum. Tüm bunlar kuşkulu bir zihnin ürünü olabilir fakat sizi temin ederim ki olayları anlatırken doğru olmaları için büyük bir çaba sarf ediyorum. Lütfen hatırlayın ki, bunu size yazan bir saat tamircisi.

Adriana María çocukların sokağa çıkmasını yasakladığında –o sırada biz evdekiler sadece basit seyircilerdik– ilk kavga patladı.

"Onların oğlan çocukları olduğunu, küçük hanımlar olmadıklarını unutuyorsun," dedi Martín Bey karşı çıkarak. "Normal bir

oğlanın yapacağı şeyler fişek ateşlemek, kedilerin içini açmak ve yumruklarla kavga etmektir."

Uzun ve sıkı bir kavgaya giriştiler. Ben içten içe Adriana María'ya hak veriyordum ama Küçük Martín ve arkadaşından biraz olsun kurtulabilmek için de Martín Bey'in kazanmasını umuyordum.

Havai fişekler sokakta ve tüm mahallede hiç durmadan patlamaya devam ederken duyulan ses her defasında insanı yerinden zıplatıp ortamdaki gerginliği daha da beter hale getiriyordu.

Her zaman olduğu gibi, çay saatinde gerginlik azaldı, hatta gülüşmeler bile oldu. Tüm bu şamatanın sebebi son derece nahoştu. Fakat kayınpederimin her zaman söylediği gibi adım adım ilerleyelim. Öğle yemeği ve ardından gelen siesta sadece çok uzamakla kalmamış, aynı zamanda çok da olaylı geçmişti.

Tam olarak ne zaman olduğunu artık hatırlamadığım bir anda, "Yalnızca kindar bir insan bir çocuğu affedemez," diye yumurtladı baldızım.

Belki de haklıydı ama sizi temin ederim ki Küçük Martín ve onun o soluk yüzlü şişko arkadaşı bizi delirtmişlerdi; özellikle de Diana'yı ve bu da benim keyfimi kaçırmıştı. Ayrıca tüm gününü kuyruğunu bacaklarının arasında saklayarak geçiren zavallı adaşını da. Diana'nın bana kısık sesle şunu söylemek için yanıma geldiğini hatırlıyorum:

"Bir aspirin almaya gidiyorum çünkü daha fazla tahammül edemeyeceğim."

Martín Bey'in hiç rahatsız olmadığını belirtmeliyim. Müret-tebatının çektiği sıkıntılara karşı sağır olan, kaptan köşkünün harika kaptanıydı o; kendisine son derece ilginç gelen bir televizyon dizisini takip ettiği için gözünü bir an bile ekrandan

ayırmadan terliklerimden birini çıkardı, şişkoyu ensesinden tuttu ve kızgın bir şekilde halı döver gibi ona vurdu.

"*Ave María*, misafiri ne de güzel ağırlıyorsun öyle," diye karşı çıktı baldızım. "Eğer yarın komşu şikâyete gelirse ona seninle konuşmasını söyleyeceğim."

Ben kayınpederin tarafını tuttum çünkü çocuklar perdelerin arkasında ya da masanın altında saklambaç oynuyor ve kimin kim olduğunu anlamamıza fırsat vermeden bizi sürekli şaşırtıyorlardı.

Bir türlü geri gelmeyen karımın nesi olduğuna bakmak için odaya gittim. Onu alnında ıslak bir bezle yatakta uzanmış bir halde buldum.

"Zavallı Lucho," dedi. "Bu aileye katlandığına göre beni çok seviyor olmalısın."

Nezaketi için teşekkür ettim, uzun süre gözlerinin içine baktım ve onu öptüm. Sonra aslanların olduğu arenaya giden iki Hıristiyan gibi birbirimize sıkı sıkı tutunarak salona geri döndük. Adriana María, kız kardeşinden Küçük Martín'i mutfağa götürüp süt içirmesini istediğinde karışıklık en üst noktaya ulaştı. Diana herkesi şaşkınlığa uğratacak bir şekilde mutfaktan şişko çocukla geri döndü. İnanın bana bunu görünce Martín Bey de dahil olmak üzere hepimiz kahkahayı patlattık. Zavallı Diana kızardı, yüzünü elleriyle kapattı; ben de oracıkta ağlamaya başlamasından korktum. Tüm bunlar yetmezmiş gibi yaşlı kadın bir de: "Şimdi de o çok sevdiği yeğenini hatırlamıyor," yorumunda bulundu.

Şans eseri bu kısacık cümle kayınpederime çok ters gelmişti ve öfkeyle burnundan soluyarak:

"Adım adım ilerleyelim. Öncelikle siz, tımarhaneden daha yeni çıkmış Diana'mla bu şekilde konuşarak ne elde etmek istediğinizi söyleyeceksiniz," dedi.

Bunlar muhtemelen o an söylenecek en uygun sözler değildi fakat gözyaşlarımın akmasına sebep olmuştu çünkü Martín Bey'in karımın sağlam bir destekçisi olduğunu gösteriyordu.

Bunu söylemem hoş değil biliyorum ama sizi temin ederim ki eğer onun o nezaketi, insaniyeti olmasaydı aileyle tipik bir öğleden sonra geçirirdik; biliyorsunuz, darmadağınık bir komedi skeci misali. Bir noktada Adriana María tüm tatlılığıyla soyağacını[1] göstermemi istedi fakat affedilebilir bir hata yaparak jinekolojik dedi. Diana onu gözü kırpmadan dinledi, Ceferina alay etti ve Martín Bey üstün bir arabulucu misali, bizi televizyondaki bir başka diziyi izlemeye zorladı. Adriana María bile beni kenara çekip Diana'yı övdüğüne göre (sanki suç ortağıymışız gibi birbirimizi anladığımızı gösteren, o beni her daim deli eden kısık ses tonuyla) karım gerçekten de iyi idare ediyor olmalıydı.

Sonunda ailesi giderken karım, "Size otobüs durağına kadar eşlik edeyim," dedi.

"Ne durağı?" dedi Martín Bey kendisine o çok doğal gelen kaba saba tavrıyla. "Bu zorunlu kapatılmanın ardından ciğerler temiz hava istiyor. Zapiola Meydanı'na gideceğiz."

"Daha iyi," dedi Diana. "Köpeğe iyi bir yürüyüş olur."

"Zavallı köpek," dedim. "Havai fişeklerden öyle korktu ki bu ona yürüyüşten çok işkence gibi gelecek."

"Dışarı çıkmak zorunda," dedi sabırsızlıkla yaşlı kadın. "Çok iyi biliyorsun ki evin içine hiçbir şey yapmıyor."

"Onu çıkarmak için bahçemiz var," diye cevap verdim.

---

1 İspanyolcada soyağacı árbol genealógico sözcük öbeğiyle ifade edilir. *Genealógico* sözcüğü Jeneolohico olarak okunduğu için yazar burada bu sözcüğün jinekolojik sözcüğüyle olan benzerliğine atıfta bulunuyor. (ed.n.)

"Bahçede de bir şey yapmıyor çünkü korkuyor ve içeri girmek istiyor," dedi karım.

Sizin de gördüğünüz gibi, yaşlı kadının söylediklerine her zaman karşı çıkmıyordu.

"Bir dahaki sefere lütfen o ağacı bul," dedi Adriana María bana. "Sizin yatak odanızda onu nereye koydum kim bilir. Kafa kalmadı!"

Tam o esnadan kendi meselelerimi düşündüğüm için soyağacından bahsettiğini anlamam zaman aldı; karımın beni endişe ve kuşkulara boğarak dışarı çıktığı günleri, artık kulağa akıl almaz gelen o zamanları hatırlamıştım. Size yemin ederim ki o an şansımdan şikâyet etmemem gerektiğini düşündüm.

XLIV

Aile uzaklaşırken ben de tüm öğleden sonrayı kafamda tekrar ettim ve gerçek bir kâbus olduğu hükmüne vardım. Ardından tam da Aldini'nin seveceği tarzda bir sözü hatırladım: su sirki. Bu uygunsuz sözcük öbeği eğer sizi rahatsız ediyorsa lütfen affedin. Bunu kullanıyorum çünkü gerçekleşen olayların kafa karıştırıcı, belki de komik taraflarını hafifletmeden gösteriyor ki olayların bu komik tarafı benim gözümde onları daha da üzücü kılıyor.

Misafirler gittiği için eve bir rahatlama hissiyle girdim. Ardından Ceferina şöyle dedi:

"Bu yürüyüş karının eşyalarını gözden geçirebileceğim değerli bir vakit olacak."

Başta anlayamadım, daha doğrusu inanamadım, ardından resmen karşı çıktım.

"Senin bu barbarlığı yapmana izin vereceğimi nereden çıkardın?"

Bana sordu:

"Bunda kötü olan ne?"

"Ne demek kötü olan ne?" diye tekrar ettim.

Bir şeyi yapmayı kafasına koyduğunda tam bir kaltak oluyor.

"Eğer hiçbir şey bulamazsam bunu ilk ben kabul edeceğim."

Sadakatimden güç aldım ve duruma boyun eğmedim. Ona açıkça şöyle dedim:

"Ben eşime sadığım."

Sanki sözlerimde ayıp, hatta alay edilecek bir şey varmış gibi rahatsız oldu. Öyle ki, sanki bazen bir erkeğin başka bir kadına sadık olduğunu karşısındaki kadına söylemesi onu çok rahatsız ediyor. Ceferina sinirini saklamaya çalıştı, daha tatlı bir tonda bana sordu:

"Beni şüphe içinde bırakarak ne kazanacaksın?"

"Hiçbir şey. Beni sadece yorup dolaylı sözlerinle aklımı karıştıracaksın, yoksa senin ne kadar inatçı olduğunu hatırlamadığımı mı sanıyorsun?" diye düşündüm kendi kendime. Tartışmamız uzarken odaya doğru yürüdük ve ben daha yaptıklarının ne anlama geldiğini anlayamadan o dolabı araştırmaya yöneldi. Şaşkınlığım geçince ona bağırdım:

"Bu yaptığın taciz etmek! Buna izin vermem! Diana arkasını döner dönmez herkes ona saygısını yitiriyor!"

"Ona çok mu güveniyorsun?" diye sordu kibarca.

"Tüm kalbimle."

"O zaman neden devam etmeme izin vermiyorsun? Kötü duruma düşecek olan benim."

"Buna izin vermeyeceğim," diye tekrar ettim çünkü aklıma başka bir şey gelmemişti.

Kimse inanmayacak ama bazen yaşlı kadın kafamı karıştırıyor. Mesela ona verdiğim cevabın ardından bana bir dakika içerisinde söyledikleri –tam bir dakika, ne yazık ki– karşı çıkamayacağım şeylerdi.

"Eğer yanılıyorsam," dedi büyük bir ciddiyetle, "bir daha asla Diana'nın aleyhinde tek kelime dahi etmeyeceğim. Neden koşup kapıya bakmıyorsun? Eğer aniden ortaya çıkarsa kötü olur."

Kapıya koştum, etrafı gözetledim ve kaşla göz arasında geri döndüm. Kafam o kadar karışmıştı ki kendimi tutmasam "Ufukta kimse görünmüyor," derdim. Sonra ona bağırdım:

"Bitir artık."

"Çok bir şey kalmadı," dedi duruşunu bozmadan ve araştırmasına da ara vermeden.

"Hiçbir şey yok işte, anlamıyor musun?" diye sordum. "Bitir artık."

"Eğer hiçbir şey bulamazsam sana kim katlanacak?"

Bu bahanesi bana komik geldi, hatta gururumu okşadı. Ardından yaşlı kadının bu kadar dikkatli bir şekilde ne arıyor olabileceğini düşündüm. Tedirgin olduğumu göstermemeye çalışarak tekrar ettim:

"Bitir artık."

"Her şeyi düzenli bırakmak istiyorum," dedi sanki düzenli biriymiş gibi. "Neden bir kez daha kapıya gidip geliyor mu diye bir bakmıyorsun?"

Rahatsız olmuştum, her şeyi yerine kaldıracağını söylemesine rağmen etrafı dağıtmaya devam ediyordu. İtiraf etmeliyim ki: "Diana bir anda gelirse hiç hoş olmayacak," diye düşünmüştüm. Yeniden kapıya koştum. Odaya geri döndüğümde Ceferina zafer ifadesiyle elinde bir fotoğraf sallıyordu. Merak yerine daha çok

yılgınlık ve korku hissetmiştim. Belki de her şeyin sonsuza dek parçalanacağından korkmuştum.

Yaşlı kadın fotoğrafı ucundan tutmuştu, onu ne bırakıyordu ne de benim görmeme izin veriyordu. Sonunda gösterdi. Parkta bir kızdı; yaklaşık yirmi yaşlarında, oldukça güzel fakat zayıf, hatta üzgün gibiydi. Açıklayamadığım bir tür hayranlıkla fotoğrafa bakmaya devam ettim. Sonunda tepki verdim ve sordum:

"Bunun nesi var?"

"Ne demek nesi?"

"Tabii ya eğer bir erkek olsaydı mutlu olurdun."

Büyük ihtimalle onu hassas yerinden vurmuştum çünkü ağzını açtı ve tek bir kelime dahi edemeden geri kapadı. Çok çabuk kendine geldi.

"Kızdan sana bahsetmiş miydi?" diye sordu. "Bana bahsetmedi."

"Neden herkese bahsetmesi mi lazım? Belki de akıl hastanesinden bir arkadaşıdır ve senin anlayamayacağın bir tür incelik ve saygıdan ötürü bize ondan bahsetmemiştir ya da belki de çok basit bir şekilde o günleri hatırlamak istemiyordur."

Sanırım kendime bir puan eklemiştim. Ceferina elini gevşetti, ben de fotoğrafı aldım. Fotoğrafın yaşlı kadının parmakları arasında tuttuğu köşesinin zarar gördüğünü ve buruştuğunu fark ettim. Dikkatlice düzelttim, ardından bir yazı ortaya çıktı: *İrlanda Meydanı Hatırası.* Biraz şaşırdım.

Köpeğin havlamalarını duyduk ve –inanmayacaksınız– birbirimize iki suç ortağı gibi baktık. Ceferina fotoğrafı aldı.

"Onu yerine koyuyorum," dedi.

Onu giysilerin arasına koydu ve büyük bir rahatlıkla dolabı düzenlemeye başladı. Diğerine zaman kazandırmak için –bunu

söylemekten utanıyorum– Diana'yı karşılamaya gittim. Diana bana küçük bir paket verdi.

"Senin için," dedi ve ardından köpeğe su vermeye gitti.

Mutfağa doğru giderken birden karşıma yüzünde o tatmin dolu ve olabilecek en saldırgan ifadeyle yaşlı kadın çıktı. Ona küçük paketi gösterdim ve şöyle dedim:

"Ben senin kötülüklerine göz yumarken Diana bana hediye alıyormuş."

Alçak bir ses tonuyla cevap verdi:

"Kim olduğunu bilmiyoruz."

XLV

Küçük paketi açtığımda üzülerek fark ettim ki Diana'nın hediyesi uyku ilacıydı. Düşünmeden ona sordum:

"Bunları içeceğimi nasıl düşünürsün?"

Doğruyu söylemek gerekirse uyku ilacına ihtiyacım yoktur ve bununla da gurur duyarım.

Israr etti:

"Geçen gece gözünü bile kırpmadın. Dinlenmen gerek."

İşte sanırım o an sinirlendim ve ona yeniden sordum:

"Bunları içeceğimi nasıl düşünürsün? Seni temin ederim ki bana otopsi yaptıkları gün vücudumda uyuşturucu izine rastlayamayacaklar."

Konu bana ilginç gelmiş olmalı ki uzun söylevime, kasten düşmanca olmamasına rağmen, çok tutkulu olduğu için hiddet

dolu çıkan bir ses tonuyla devam ettim. Aniden Diana'nın çok üzüldüğünü fark ettim. Utandım ve üzüldüm. Onu mutlu etmek için her şeyi yapardım. Küçük hediyesi uygun olmayabilirdi, ısrarcı olması da doğru değildi ancak benim kabahatim daha büyüktü: Onu dünyadaki her şeyden daha çok sevmeme rağmen gururdan gözlerim kör olmuş bir halde ona işkence ediyordum. Hastaneden döndüğünden beri onunla bu şekilde konuşmamıştım, eskidense buna cesaret bile edemezdim. Beni affetmesini istedim, kabalığımı kabul ettim ve onu okşamaya başladım, ama elbette onun mutsuzluğunu azaltamadım. O üzüntü dolu ve güzeller güzeli yüze bakarken bir anda içine saçma bir şüphe düşen biri gibi, Diana'nın neden bu kadar üzgün olduğunu düşünmeye başladım: Sözlerimin kabalığı yüzünden mi yoksa o ilacı içmeyi ret ettiğim için miydi? Çok adice olduğuna karar verdiğim bu düşüncelerimden utandım ve Diana'nın bana olan aşkına dair sürekli kanıtlar gördüğümü, en azından son zamanlarda hiç de inatçı olmadığını ve kapris yapmadığını kendime hatırlattım.

Ceferina aniden kapıyı açtı ve:

"Yemek hazır," diye haber verdi.

Arkasını döndü, sonra sanırım şöyle mırıldandı: "Diğeri en azından yemek yapıyordu."

Galiba Diana ondan çekiniyordu çünkü üzüntüsünü ne kadar da çabuk unuttuğunu görmeliydiniz. Büyük bir özenle ona yardım etti ve sohbeti sürekli canlı tutmaya çalıştı. Gereksiz bir iyi niyet: Yemeğimizi sessizlik içinde bitirdik.

Kadınlar bulaşıkları yıkarken ben de gazete okuyor gibi yapıyor, bir yandan da önceki gece uyumadığım için uyku haplarına gerek kalmadan bastıran uykuyla mücadele ediyordum. Yaşlı

kadının gözünden hiçbir şey kaçmaz ve bu yüzden şu söyledikleri pek de şaşırtıcı sayılmaz:

"Sen de iyice miskin oldun. Diana dönene kadar davranışlarınla herkese örnek oluyordun: Ben uyumaya giderken sen hâlâ saatleri tamir ederdin; şimdiyse gün içinde olanların da gece onların da varlığını hatırlamıyorsun bile. Karının sevgisiyle mi geçineceksin?"

Ona, "Sanırım bir kölenin bile tatil yapmaya hakkı vardır," diye cevap verdim.

Yatak odasına gider gitmez Diana'nın üstüne yine bir üzüntü çöktü. Onu nasıl neşelendireceğimi bilemediğim için şöyle dedim:

"Endişelenme. İlacı içeceğim."

Göstermelik de olsa bana eğer istemiyorsam ilacı içmek zorunda olmadığımı söyleyeceğini sandım. Pişman olacağımdan korkarak anında cevap verdi:

"Bir bardak su getireyim sana."

XLVI

Ardından, bir süre önce Picardo'nun genç kadınların sütlü kahvelerine birkaç damla ilaç damlatıp onları uyurlarken Orta Amerika'ya yollayan adamlarla ilgili anlattığı birtakım hikâyeleri hatırladım. Derin endişelerime rağmen, şakasına, "Acaba beni nereye gönderirler?" diye düşündüm.

Karşınızdaki kişiyi elinizdeki ilacı içeceğinize ikna edip sonra bu ilacı içmemenizin ne kadar zor bir şey olduğunu bilemezsiniz. Özellikle de bu karşınızdaki kişi sizi izlemiyor gibi yapıp aslında izliyorsa. Tabii ki bir sihirbazın ya da bir soytarının yeteneklerine sahip değilim. Elbette burada size laf arasında değindiğim bu durum bir hayli uzun sürdü. Bu yüzden elimde bardakla banyoya gidip –hızlı yürüyordum çünkü Diana beni takip ediyordu– içindeki ilaçlı suyu lavaboya döktüm, ağzımı ıslattım ve konuştum:

"Kötü değilmiş."

Karımın beni şüpheyle izlediğini fark ettim. Onu sakinleştirmeme yarayan tek şey bastıran uykumdu. Onu iyice ikna edebilmek için gözlerimi ovuşturup esneyerek yaptığım uyku taklidi o kadar uykumu getirmişti ki sonunda gerçekten uyuyakaldım. Bir süre sonra gizlemeyi başardığım ani bir şokla uyanıverdim. O küçük oyun kendini tekrar etmişti ve gözlerim yarı açıkken her defasında beni dikkatle hatta sertçe diyebileceğim bir ifadeyle izleyen Diana'nın gözleriyle karşılaşıyordum. Biliyorum, gecenin geç saatlerinde belki düşünceler ve rüyalar birbirine girdiği için, her açıdan tuhaf olan şeyler insana bir anda mümkün görünür. Gerçek şu ki o sırada Diana'nın, benden sakladığı planlarından ötürü, uyuyakalmamı istediğinden emindim. Bazıları bir erkeğin bir kadından korkmasının utanç verici olduğunu söyler. Korktuğumu size itiraf ediyorum. Korkumun ilk emaresi de oldukça kısa süren uykusuzluğumdu, kısaydı çünkü uyku beni yeniden ele geçirmişti. Anlamsız rüyalar görüyordum; Diana'nın uykumdan faydalanacağını, sadece kötü biri olmakla kalmayıp aynı zamanda yalancı da olduğunu görüyordum. Bazı anlarda içimi kaplayan korku öyle gerçekçiydi ki beni uykumdan uyandırıyordu. Bu uyanışlardan birinde –üçüncü müydü yoksa dördüncü müydü diye sormayın çünkü ipin ucunu kaçırdım– karımın harika gözleriyle karşılaştım. İhtiyatla kafamı çevirdim, hatta nerede olduğunu görebilmek için biraz da doğruldum; yalnız olduğumu düşündüğümü hatırlıyorum –ama rahatlamaktan çok endişeyle, bana eski zamanları hatırlatan bir endişeyle– ta ki kâğıtların arasında dolanan bir fareninki gibi çıkan zayıf bir ses şifonyerin olduğu yöne bakmamı sağlayana dek. Orada onu gördüm. Saatler önce Ceferina'nın

onun dolabını karıştırması gibi şimdi o da benim çekmecelerimi karıştırıyordu. Size yemin ederim ilk başta kendimi, yegâne amacı beni utandırmak olan bir sirk gösterisinin seyircisi gibi hissettim. Neredeyse ona yaşlı kadının sözümü dinlemeden hareket ettiğini ve hiçbir şey bulamadığını söyleyecektim. Kendimi tutmuştum çünkü gerçekten bir şey aradığını anlamak için ona bakmak yeterliydi. Epey düşünüp kafamda bana ait olan nesneleri yeniden gözden geçirsem de Diana'nın bunca arayışını haklı çıkaracak bir şeyin varlığını hatırlayamadım. "Eibar hariç," dedim kendime. Söyleyin bana neden Diana'nın bir tabancaya ihtiyacı olsun ki? "Ceferina'yı öldürmek için," diye düşündüm çünkü tüm bu saçmalıklar arasında bir bağlantı kurmaya hazırdım. Ardından yaşlı kadının onun için çok önemli olmadığını, hiç şüphesiz beni öldürmek ve eşyalarıma konmak için tabancaya bakındığını düşündüm. Korku, insanı utanç verici düşüncelere sürükler. Diana baktığı şeyi bulmuş biri gibi işine ara verdiği için kendimi bu utancın içine tamamen batmaktan kurtardım. Biraz daha doğruldum ve bir kâğıt parçasını incelediğini gördüm. Bu inceleme epey bir vaktini almıştı. Ardından kâğıdı şifonyerimin ikinci çekmecesine koydu. Eşyaları toparlamakta Ceferina'dan daha titizdi: Bu kötü bir karşılaştırma olacak çünkü benim şifonyerim her zaman dağınıktı, Diana'nın dolabı ise hep derli topluydu.

Aniden Diana'nın kafasını çevirdiğini sandım ve kendimi yatağa attım. Kalbimin atışı bana yaklaşan adımlar yüzünden sessizleşmişti. Diana üzerime eğildi ve size yemin ederim ki beni alnımdan öptü, sonra iki kez, "Zavallıcık," dedi. O an bu sözcük bana merhem gibi geldi çünkü annemi hatırlattı. Göz kapaklarım yarı kapalı onun gözlerinin içine baktım ve Diana'nın beni dün-

yadaki tüm tehlikelerden koruduğunu düşündüm. Fakat sonra bu güvende hissetme halinden inanılmaz şüphelere ve korkulara geçiş yaptım. Nasıl ya da neden bilmiyorum ama Diana'nın gözlerinden bana bakanın kim olduğunu sorgulamaya başladım.

XLVII

Ardından karım yatağın etrafından dolaştı, battaniyeyi kaldırdı ve adım gibi bildiğim ona özgü hareketleriyle kıpırdanarak uzandı; her zamanki gibi önce bir tarafa, sonra da diğer tarafa döndü (bir seferinde bana, hepimizin hangi pozisyonu alacağını bilemeyen yavru köpekler olduğumuzu söylemişti) ve sonunda uykuya daldı. Bir süre sonra –meraktan ziyade zaman öldürmek amacıyla– onu uyandırmamak için tüm önlemleri alarak kalktım ve şifonyere doğru ilerledim. İkinci çekmeceyi biraz açtığımda tahmin edebileceğiniz bir şaşkınlıkla Diana'nın şevkle aradığı kâğıdın soyağacı olduğunu fark ettim.

"Sonuçta o bir Irala. Bir noktada ailesinin geri kalanına olan benzerliği bir yerden patlak vermek zorunda," diye düşündüm. Tabii ki bunu Diana'nın aleyhinde söylemedim. Kâğıdı buldu-

ğum anda verdiğim ilk tepki şefkat doluydu. İçimde ona sarılmak, onu uyandırmak, kötü düşüncelerimi onunla paylaşmak ve beni affetmesini istemek gibi bir dürtü hissettim. Bu niyetle dosdoğru yatağa gittiğimde, onun soyağacını bulmakta bu kadar kararlı oluşunu, istemeden başka bir şekilde yorumladım: "Kendini tanımak istedi çünkü artık o başka biri. Geçmişini bilmek onun için iyi bir şey, mesela annesinin adının ne olduğunu öğrenmek. Her şey orada," diye düşündüm. Bir süre sonra olayların en doğru yorumu sanki buymuş gibi şunu ekledim: "En kötüsü de bu zavallıcığın, büyük büyükbabaları hakkında konuşmak için kendine her zaman bir bahane bulan bir aileye denk gelmiş olması."

Bir noktada durup kendi kendime delirip delirmediğimi sorgulayana dek yatakta düşünmeyi sürdürdüm. "Diana'nın birdenbire soyağacını hatırladığını düşünmem aslında daha mantıklı; onu bulmak için nereye bakacağını bana sormak istedi ve bana doğru bakmasının nedeni de eğer gerçekten uyuyorsam beni uyandırmak istememesiydi." Tam bir rahatlama hissine teslim olacakken bu sefer de aklıma kâğıdı aramaya başlamadan çok daha önce uyku ilacını içmem için nasıl da ısrarcı olduğu geldi. Belki de ilacı almam için bu kadar ısrar etmesinin sebebi o gece iyi uyumam gerektiğini düşünmesiydi. Hastanelerde ve doktorlarla temas halinde olunan yerlerde vakit geçiren insanlar, ne sebeple olursa olsun ilaç içmek gibi kötü bir alışkanlık edinir. Belki de ben ilaçlardan hoşlanmama işini abartmıştım. O bitmek bilmeyen gün boyunca tek sığınağım karım olmuştu ve şimdi sırf bana uyku ilacı getirdi diye kafamda tuhaf senaryolar kurup ondan şüphelenmeye başlamıştım. Aynı soruların üzerinden tekrar tekrar geçerken uyuyakalmışım. Saat sekiz civarı hangi

rüyadan ötürü korkup uyandım bilmiyorum ama göz kapaklarımı araladığımda karımın gözlerinin bana odaklanmış olduğunu gördüm. Sanki bende saklı bir sırrın gizemini çözmeye çalışıyordu. Bu fikir bana gülünç geldi. Ona hiçbir sırrım olmadığını söyleyecektim; ancak aniden, bu sır asıl onda saklıymış gibi geldi ve korktum.

XLVIII

Sinirlerime hâkim olamadığım için kalktım ve lavaboya gittim. Sakinleşene dek bileklerimi soğuk suya tuttum, sonra suyu alnıma ve enseme de çarptım. Kaybolmuş gibi hissediyordum. Bu şekilde devam edemeyeceğime ikna olmuştum ve hatta bana bir tür iğne yapmaları veya beni oraya yatırmaları için hemen akıl hastanesine gitmeyi bile düşünmüştüm. Bu şekilde devam edemezdim.

Mundo Argentino'da okuduğuma göre insanın sinirlerini uyaran mate beni sakinleştirmişti. Ona verdiğimiz azıcık dikkat bile bizi oyalamaya yeter. Onu içeriz ardından üzerine sıcak su koyup içmesi için başkasına uzatırız. Su kabağından yapılan çay kabının yuvarlaklığının eli memnuniyetle doldurduğunu söyleyebilirim: Nedenini sormayın. Elbette tüm bunlara kafa yormamın sebebi

bana işkence eden düşünceleri kafamdan atmaktı. Bunu kısmen başarmıştım.

Diana ve Ceferina o gece yeniden misafirliğe gelecek olan Irala ailesine nasıl tahammül edecekleri hakkında konuşuyorlardı. Böyle anlaştıklarını görmek memnuniyet vericiydi. Diana'yı dinleyen biri, onun Adriana María'yla ya da Martín Bey'le herhangi bir bağı olduğunu düşünmezdi. İkisinin bu samimi halleri, yaşlı kadın huysuz mizacını daha fazla zapt edemeyip Diana'ya menü önerileriyle eziyet edene dek devam etti. Ceferina aslında onu sinirlendirmeye çalışıyordu. Diana ise elinden geldiğince nazik davranmak için çabalıyordu. Saate baktı, geç olduğu için onu mazur görmemizi söyledi ve kendini banyoya atıp duşa girdi. Ben de saatlerime gittim: Zihnimi serbest bıraktığımda kendime tahammül edemiyordum. Atölyede tamir edilmeyi bekleyen saat yığınına bakarken son zamanlarda içimdeki sorumluluk hissinin azaldığını kabul ettim. Bir keresinde Ceferina bana aşkın ve işe karşı duyulan sorumluluğun birbirlerine uymadığını söylemişti; onu dinlememiştim çünkü bunu Diana'ya karşı söylemişti.

Yeniden bir zamanlar olduğum saat tamircisi olmayı ve mesleğimi geri kazanmayı umarak elimden geldiğince çalıştım fakat kendimi bir anda beni bekleyen uzun günü düşünürken buldum. Şu anda tüm olanlardan sonra bunu söylemek zor: Diana'yla tekrar birlikte olabilmek için geçmesi gereken onca saat gözümü o kadar korkutmuştu ki neredeyse hemen havanın kararmasını ve Adriana María'yla olmayı isteyecektim. "En azından o kız kardeşi," diye düşündüm. Rüyadaymışım gibi kendimi ona nazikçe sarılırken hayal ettim; rüyada gibi diyorum çünkü her rüyada olduğu gibi, hayal dünyam kontrolümden çıktı ve gözümün önüne, Adri-

ana María'nın bana oldukça edepsiz bir şekilde sarılışını getirdi. O bunu yaparken ben de kimsenin beni anlamadığını düşünüp üzülüyordum. O görüntünün ardından karımı özlemeye başladım. Onu çok tuhaf bir şekilde özledim; merakla, onu daha iyi izleme endişesiyle, yanılıyor olmanın büyük umuduyla, kollarında ağlayıp beni affetmesini dileyerek ve her şeyi unutmak isteyerek.

Ben bile kendimi anlayamıyorum. Bir süre sonra Diana geldi ve oradan kaçmak istedim. Belki de kendimi açıklayabilirim: O yanımda değilken, ona bakmanın bile endişelerimi unutturmaya yeteceğini, bu endişelerimin de şansla şımartılmış bir adamın terbiyesizliğinden başka bir şey olmadığını düşünüyordum; o yanımdayken ise sanki yüzünün ve teninin ötesinde bir yabancıya bakıyor gibiydim.

Diana, Ceferina'nın hazırladığı listedeki malzemeleri almak için kendisiyle birlikte bakkala ve ardından da o sabah Ballivián'da kurulan pazara gelmemi istedi. Ona saçımı tarayacağımı söyledim, odaya girdim ve ilacın olduğu küçük kutuyu cebime koydum.

Dışarı çıktık. Sizi temin ederim ki etraftaki her şeye sanki onları hatırlıyormuşum gibi bakıyordum. Ya da onlara veda eden bir adam gibi.

Bakkalın sahibi orada değildi. Sizinle aramızın açılmasına sebep olan o meşhur kızı bizimle ilgilendi. Nasıl biri olmuş biliyor musunuz? Büyümüş, güzelleşmiş fakat dükkâna gelen müşterilerle sanki onlara büyük bir iyilik yapıyormuş gibi ilgileniyor. Pazara gittik ve en sonunda da eczaneye uğradık. Systeme Roskopf'un düzgün çalışıp çalışmadığını sorma bahanesiyle Francisco Bey'i bir kenara çekip ilaç kutusunu gösterdim ve bu ilaçların çok güçlü olup olmadıklarını sordum.

Bana cevap verdi:

"Bunları bir bebek bile kullanabilir."

Diana'yı kolundan tuttum ve eve geri döndük; o aldıklarımızı mutfağa götürürken diğer Diana da benimle dolaşmaya dışarı çıktı. Sokakta biri beni gördüyse delirdiğimi düşünmüştür, çünkü sizi temin ederim, kendi kendime konuşuyordum ve eğer doğru hatırlıyorsam bunu saklamak için de köpekle konuşuyor gibi yapıyordum. Sadece saklamak için değil, aynı zamanda köpeği kendime çok yakın hissettiğimden. Gerçekten şöyle bir düşününce herhalde bu hayatta tamamen güvendiğim tek varlık oydu.

Ceferina bahçeye geldi ve bağırarak beni çağırdı.

Aç olmamama rağmen bir şeyler yedim. Öğle yemeğinin ardından ne zaman bir araya gelseler beni diken üstünde tutan Ceferina ve Diana'ya rağmen sohbeti elimden geldiğince uzattım. Sonunda Ceferina yerleri silmeye başladı; ben de böylelikle siesta vaktinin geldiğini anladım.

Bir süredir, ruh halim sürekli değişiyordu. Mutsuz olmaya hakkın yok dedim kendime, çünkü bir kadına tüm kalbiyle âşık olan bir adamın şanslı olduğunu söyleyebiliriz. Bunu şakasına, biraz da sırf konuşmuş olmak için Diana'ya söyledim.

"Muhakkak çirkin olmayan başka kadınlar da vardır," dedim. "Mesela Adriana María seninle tıpatıp aynı ama senin ruhun onda yok."

Ağlamaya başladı. Gözüme hiç olmadığı kadar güzel görünmüştü ve o kadar sevecendi ki tüm endişelerimi unuttum. Ardından uyumak istedim ama Diana yeniden konuşmaya başladı. Bana ne dediğini sormayın çünkü onu dinlemedim. Bariz bir şekilde üzülmüştüm. Ne kadar yersiz gibi gelse de karısını aldatan bir adamın pişmanlığını hissetmiştim. Buna dayanamadım,

yataktan zıplayarak kalktım, sonra bir süre elimi yüzümü yıkadım ve üstümü giyindim.

"Nereye gidiyorsun?" diye sordu.

"Bilmiyorum," dedim.

Biliyordum, yani aslında söylemek istediğim şu ki, ikimiz de biliyorduk.

XLIX

Acha'nın köşesinde, üzerine yeni takım elbisesini giymiş olan Picardo'yla karşılaştım. Hayat en kötü zamanlarda aynı numarayı sürekli tekrar eden birkaç kuklanın oyununa benzer. Picardo'nun numarası da yolunuza çıkıp en aceleniz olduğu anda sizi durdurmaktı. Bu sefer benim için bir sürprizi vardı.

"Avukat sana bozulmuş," dedi birçok kez.

"Hangi avukat?"

"Hangi avukat olacak? Avukat Rivaroli."

"Neden avukat Rivaroli bana bozulmuş öğrenebilir miyim?"

"Masum ayaklarına yatma. Eşini tımarhaneden onun yardımını istemeden çıkardın. Kırılmış."

"Ya sen? Neden yeni bir takım elbise giydin? Açıklasana."

Kendini birazdan göreceği eziyete karşı savunmak istercesine kollarını havaya kaldırdı, birkaç metre geri gitti ve koşarak uzaklaştı.

Ben de hızlıca yürümeye başladım çünkü gitmem gereken yere olabilecek en kısa zamanda varmam gerektiğini düşünüyordum. Akıl hastanesine vardığımda beni Campolongo karşıladı. Israrım üzerine beni muayenehaneye götürdü ve Reger Samaniego'yu çağırmaya gitti. Eğer Reger hemen gelirse onunla nasıl konuşmam gerektiğini biliyordum; böylece beni eksiksiz ve dürüst bir cevaptan mahrum bırakamayacaktı. Elbette onu beklemek zorunda kaldım. Nihayet geldiğinde artık gergindim ve hazırladığım küçük konuşmayı hatırlamıyordum bile.

Beni anlayabilmeniz için o bir hayli gergin ve karmaşık geçen görüşmemizi şimdi size düzgünce anlatmaya çalışacağım.

"Sizi buraya hangi rüzgâr attı?"

"Benim için en önemli olan şeyle ilgili size bir şey sorma isteği, ihtiyacı," dedim kendimi sakinleştirmeye çalışarak.

O can sıkıcı ses tonuyla cevap verdi:

"Buyurun. Ben her zaman hastalarımın emrindeyim."

"Doktor, size Diana'm hakkında soru sormaya geldim. Onunla konuşuyorum, onun çalıştığını görüyorum, bir şikâyetim de yok ama açıkçası onu bulamıyorum."

Bana cevap verdi:

"Anlayabildiğimden emin değilim."

"Bana geri verdiğiniz eminim çok iyidir," diye açıkladım, "ancak size nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum ama benimle olan sanki bir başkası. Ona ne yaptınız doktor?"

Doktor Samaniego bir kurda benzeyen yüzünü kocaman ve solgun elleriyle kapattı. Ellerini yüzünden kaldırdığında hem yorgun hem de benim orada olmamdan son derece sıkkın görünüyordu.

"Hatırlamaya çalışın," dedi. "Sizi iki tehlikeye karşı uyarmıştım, hatırlıyor musunuz? Aslında, o iki tehlike birbirleriyle alakalı."

Ona anlayamadığımı itiraf ettim.

"Sizi yıllardır yanı başınızda yaşayan nevrotik eşinizi özleyeceğiniz hakkında uyarmıştım. Size sütçünün atı hakkındaki klasik örneğimi sunmuştum."

"Onu çok iyi hatırlıyorum," diye cevap verdim. Sakin kalmaya çalıştım ve tartışmayı devam ettirdim: "Fakat Diana ve sütçünün atı aynı şey değil."

Sanırım kendime bir puan eklemiştim.

Sonra kendi açıklamalarım içinde kayboldum ve Samaniego beni durdurdu.

"Sizi aynı zamanda, normal bir insanla her gün baş edebilmek için gerekli olan sağlığa sahip olamama ihtimaliniz konusunda da uyarmıştım. Size çürük meyve örneğini vermiştim."

"Bakın doktor benimle hikayecikler ve metaforlar aracılığıyla konuşuyorsunuz ama ben size hissettiklerimi söylüyorum. Diana gözlerime baktığında aklıma aşırı tuhaf bir şey geliyor."

"Benden sırf kocası hasta diye eşini de hasta etmemi istemeyin."

İnatçı olduğum için ısrar ettim:

"Hayır doktor sizden bunu istemiyorum. Beni dinleyin. Diana'da garip bir şeyler var. O bir başkası."

Doktor yeniden yüzünü ellerinin arkasına sakladı. Bir anda ayağa kalktı, kollarını kaldırdı ve bana bağırdı:

"Şüphelerinizden kurtulabilmeniz için size çok basit bir yöntem önereceğim. Ondan istediğiniz tüm parmak izlerini alın. Ardından bana onun aynı olup olmadığını söylersiniz."

"Beni anlamıyorsunuz. Zavallı kadının parmaklarını kirleteceğimi nasıl düşünebilirsiniz?"

"Yani ikna oldunuz mu?"

"Size doğruyu söyleyeceğim. Sizinle konuşmanın manasız olduğundan neredeyse eminim. Onunla konuşmaktan başka bir seçeneğim yok. Ondan gerçekleri öğrenmenin bir yolunu bulacağım."

Reger öyle uzun bir sessizliğe gömüldü ki bunun konuşmamızı bitirdiğine dair açık bir işaret olup olmadığını düşündüm. Uyurgezer gibi yürüyerek masasının etrafında dolandı ve lavaboya gitti. Sonra aniden hastanede uyguladıkları tedaviyle ilgili alaycı bir laf edip onu bu daldığı düşten uyandırmanın bana çok keyif vereceğini düşündüm. İşte sanırım tam o sırada bana iğneyi batırdı ve uykuya daldım.

L

Beyaz bir odada, üzerinde açık bir gece lambasının durduğu beyaz küçük bir masanın yanındaki beyaz demirden bir yatakta uyandım. İlk başta kendimi mavi pijamaların içinde gördüğüm için şaşırmıştım, çünkü bendekilerin hepsi çizgiliydi. Büyük bir huzurla, bilinen bir gerçeği açıklar gibi, talihsizliğimi ortaya seren sözcükleri söyledim: "Evde değilim." Karşımda bir kapı ve sağımda da bir pencere vardı. Ayağa kalktım ve önce birini sonra da diğerini açmaya çalıştım, yapamadım.

Sokaktan gelen patlama seslerini duyabiliyordum ve zavallı Diana'nın, köpeğin, hissedeceği korkuyu düşündüm. Çan, ıslık ve siren sesleri başladığında, saatin tam on ikiyi gösterdiğini gördüm. Büyük bir üzüntüyle Noel olduğunu hatırladım. "En azından saatimi almamışlar. Nihayetinde tutuklanmadım ya," diye düşün-

düm. Lambanın olduğu masanın çekmecesini açtım, orada içinde tüm paramla birlikte cüzdanımı, kalemimi ve tarağımı buldum. Kimliğim ortada yoktu. "Onu geri almalıyım," diye düşündüm.

Tüm gün uyumuş olmalıydım. Evde neler döndüğünü düşündüm. Diana ve Ceferina'nın benim için endişelenmelerinden endişelendim. Bir zile bastım. Onlara telefon edip haber verdiler mi öğrenmek istedim ve bunu yapmamış olabileceklerini düşünüp sinirlendim. "Zavallı kadınlar, bu saatte bu doktor yüzünden delirmiş olmalılar."

Zile tekrar basmak üzereydim ki erkek bir hemşire ve ardından da Diana'yı almaya geldiğim gün bana kahve ikram eden kadın hemşire belirdi.

"Derhal buradan çıkıyorum," dedim, "ama öncesinde bana telefonu kullandırma inceliğini göstereceksiniz. Evdekileri ve başıma gelen bu zorbalıkla ilgili bilgi vermek için avukatım Rivaroli'yi arayacağım."

Erkek hemşirenin arkasındaki kadın hemşirenin, bana rica eder gibi bir ifadeyle bakıp kafasını salladığını gördüm.

"İlk olarak bu ilacı alacaksınız," diye açıkladı erkek hemşire.

Benimle konuşma şeklinden, taleplerimi şimdilik bir kenara bırakmam gerektiğini anladım. Adam bir serumla uğraşırken, daha iyi bir tavır takınarak ona şöyle dedim:

"İhtiyacım yok. Son derece iyi hissediyorum."

Eğer bugünkü uyku ilacından bir tane daha yaparlarsa yarın perişan olurum diye düşündüm.

"O zaman bir şeyler yiyeceksiniz," dedi adam arkadaşça. "Canınız ne istiyor?"

Hiçbir şey istemiyordum, sadece buradan çıkıp eve gitmek istiyordum.

"Şehriyeli çorbaya ve bifteğe ne dersiniz?" diye sordu kadın hemşire.

Yemeği getirmeye gittiler. Ben de bu dakikaları durumumu değerlendirmek ve bir plan yapmak için değerlendirmeye çalıştım. Bir insan kendisini daha önce karşılaşmadığı bir durumda bulduğunda düşünmesi pek de kolay olmuyor. Belki de Samaniego'nun yaptığı iğne hâlâ beynimi uyuşturmaya devam ediyordu. Bir yandan gerçekten sinirliydim, diğer yandan da delilerle uğraşmaya alışkın hemşirelerin elindeyken isyan etmenin hiçbir faydası olmayacağını bir şekilde anlamıştım. Sanırım o an size yazma projesi kafamda canlandı, ancak ilk başta yazacağım kişi Aldini'ydi. İçimden bir ses kadın hemşirenin bana yardım edeceğini söylüyordu, bu yüzden en doğru şeyin onun onayını almak olduğunu düşündüm.

Getirdikleri tepside, içinde şehriyeden çok yağ olan bir çorba, biftek ve haşlanmış patates vardı. Zaman kazanmak için birkaç parça ekmek yedim.

"Çok aç değilim," diye itiraf ettim.

"Güçsüz kalmamalısınız," diye cevap verdi erkek hemşire.

Arkasındaki kadın da bana endişeyle baktı ve şöyle dedi:

"Kendinizi biraz yemeye zorlayın."

İtaat ettim.

"Şimdi vitaminlerinizi alacaksınız," dedi adam.

Sinirimin tırmandığını ve bu saygısızlığa tahammül edemeyeceğimi hissettim. Kadın kafasını diğer hemşireyle hemfikir olduğunu ima eder gibi sallıyordu. Yenilgiyi kabul ettim. Haplar büyüktü ve kötü kokuyorlardı. Boğazıma takıldıkları için bir bardak su daha almam gerekti ve birazını döktüm.

"Hâlâ gerginsiniz," dedi erkek hemşire.

"Hayır," diye cevap verdim sertçe. "İlaç almaya alışkın değilim." Gururla açıkladım: "İnanmayacaksınız ama sizi temin ederim ki bugüne kadar iğne denilen şey bu vücuda girmemiştir."

Erkek hemşire bana soğuk bir ifadeyle baktı ve hoşuma gitmeyen bir ses tonuyla konuştu:

"Şimdi tüm bunları değiştireceğiz. Gelin, size tuvalete kadar eşlik edelim."

Her yere onunla beraber gitmek, her yerde onunla olmak zorundaydım; normalde bu şeyleri yaparken, belki bana inanmayacaksınız ama, çok hassasımdır, yalnız olmayı tercih ederim. Şöyle düşündüm: Sadece bunun için bile olsa onlara güven vereceğim ki beni gece gündüz izlemesinler.

"Belki susarsınız diye size biraz su bırakalım," dedi kadın.

"Teşekkürler," dedim. "Sizden bir ricam olacak. Herhangi biriniz, aklınıza geldiğinde kimliğim ceketimde mi diye bir bakabilir mi? Belgelerimi kaybetmeyi sevmem."

"Şimdi bunu düşünmemelisiniz," diye tekrar etti adam sertçe.

"Uyuyun. İyi uykular," dedi kadın tatlı bir şekilde. "Eğer uyuyamazsanız bizi çağırın. Size küçük bir hap veririz."

Bu insanları düzeltmek mümkün değil, başka bir dünyada yaşıyorlar. Onları Marslı gibi düşünün. Bizi anlamıyorlar çünkü onların alışkanlıkları bizimkiler gibi değil; sizin de anlayacağınız üzere o diğer dünyada olduğum fikrine inanmak benim için zordu. Kendiminkine dönmenin şart olduğunu hissediyordum ancak akıl hastanesinden ayrılmanın kolay bir iş olacağı hayaliyle de kendimi kandırmadım. Elbette eğer o esnada önümdeki zorlukları doğru bir şekilde değerlendirmiş olsaydım

bazı sonuçları hayal etmemeyi tercih ederek sinirlerimi özgür bırakabilirdim.

Ne zaman döneceğim? Hiçbir fikrim yok. Eğer bana yardım etmek isterseniz belki birkaç güne evde olurum.

LI

Ertesi sabah kadın hemşire odama sütlü kahveyle geldiğinde aslında tamamen uyanıktım fakat uyuyormuş gibi yaptım. Sanırım böyle davranmamın sebebi onu gizlice izlemek istememdi ancak kapalı gözlerin göremeyeceğini unutmuştum. Ardından açıklanamaz bir şey oldu.

Eğer yalan söylediğimi düşünüyorsanız size yazdıklarımı dikkatli okumamışsınız demektir; hikâyemin size karşı iyi görünme endişesi duymadan doğruları söylediğimin bir kanıtı olduğuna inanıyorum. Dahası o şartlar altında iyi görünmekten ziyade şaşkın ve rahatsızdım.

Şimdi size hemşirenin tepsiyi küçük sehpaya bırakıp bana yakından bakmak için üzerime eğildiğini ve bana bir öpücük verdiğini söylemeliyim.

Artık uyuyan adam taklidimi sürdürmem için daha önemli bir sebebim vardı ve bu taklidi derin bir uykudan uyanan birinin normal hareketlerini yaparak uzattım. Bana sordu:

"Nasılsınız? İyi uyudunuz mu?"

Kadın cevaplarımı gerçek bir ilgiyle dinliyordu. Gösterdiği bu mesleki özenin az önceki öpücüğüyle pek de uyumlu olmadığını içimden geçirdim. Kalbimin derinliklerinde kötü niyetli bir insanım.

O hemşire size yalan söylememe izin vermez. Takdire şayan bir iştahla kahvaltıyı bitirdim. Sanırım bana şöyle dedi:

"Bir şeyler yediğinizi görmek beni ne kadar mutlu etti bilemezsiniz."

Anında şöyle düşündüm: "Onun bu nazik davranışları benim önceden ya da hâlâ hasta olduğumu ve doktorların da haklı olduğunu gösteriyor."

Sanki düşüncelerimi okumuş gibi cevap verdi:

"Ben sizin tarafınızdayım. Size yardım etmek istiyorum. Güvenin bana."

Duyduklarıma inanamadım.

"Eğer sizi yanlış anlamadıysam," dedim, "burada zor durumdayım?"

"Herkes kaçmaya çalışır ama kimse bunu gerçekleştiremez. Siz kaçmalısınız, kaçmalısınız," diye cevap verdi.

İşte o an size bu mektubu yazmanın ne kadar elzem olduğuna ikna oldum. Kendimi biraz sakinleştirdim ve ona cevap verdim:

"Sizden bir ricam olacak. Mektup kâğıdı."

"Birazdan büfeden alıp getireceğim."

"Sırrımı saklayacaksınız, değil mi?"

"Dedim ya: Bana güvenin."

Israr ettim:

"Sırrımı sakladığınız sürece."

"Seni yaramaz güvensiz adam," dedi yüzünü ekşiterek.

Bana çok yakından baktı.

"Bir arkadaşa mektup yazacağım," diye açıkladım. "Ona götürebilir misiniz? Uzakta oturmuyor."

"Dünyanın sonunda yaşasa bile götürürüm."

"Benim için yaptığınız iyiliğin farkında değilsiniz. Bu çok acil."

Cevap verdi:

"Daha acil olan sizin buradan kaçmanız ama nasıl olacak bilmiyorum."

Erkek hemşire içeri girdi:

"Hadi banyoya gidelim."

LII

Odaya döndüğümde yatağım yapılmıştı. Tek düşünebildiğim şuydu: "Gördüğüm muameleden şikâyetçi olamam. Umarım bu şekilde devam ederler." Sizin de gördüğünüz gibi, beni rahat ettiriyorlardı ve ben de çoktan karımı ve buraya kapatıldığımı unutmak üzereydim. Adama, "Yatağa yatmak zorunda mıyım?" diye sordum. Cevap verdi:

"Vücudunuz ne istiyorsa onu yapın. Önemli olan yorulmamanız."

Ona nasıl yorulacağımı sormadım.

Çıktı. Pencereye yaklaştım ve bir kez daha onu açmanın bir yolu olmadığını anladım: "Böylece deliler kendilerini pencereden atamazlar," diye açıkladım kendime. Pencerenin iç avluya baktığını gördüm; üçgen şeklindeydi. Ortadaki çiçeklikteki otlar, daha küçük, dar, karanlık ve üzgün bir üçgen oluşturuyordu. Ben beşinci kattaydım. Yukarıda bir sıra pencere daha vardı.

Hemşire mektup kâğıdıyla geldi.

"Size nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum," dedim.

"Eğer isterseniz size söyleyebilirim."

"Size borcum nedir?" diye sordum.

Kapı çaldı (bu beni şaşırmıştı çünkü o ana dek, herkes kapıyı çalmadan içeri girmişti). Gelen Doktor Campolongo'ydu. Ona aralıksız uyuduğumu, çok iyi olduğumu ve lezzetli bir kahvaltı yaptığımı söyledim, ama mümkün olduğunca az konuşmaya çalıştım. Kendimi tanıyorum, herhangi bir saçmalık kan basıncımı yükseltmeye yeter, böylece anında sinirlenip küstahlaşmaya başlarım, sonra bu da bana sorun çıkarır. Benden geçirdiğim hastalıkları saymamı istedi. Cevap verdim:

"Çocukken kızamık ve su çiçeği olmuştum. Sonrasında hep sağlıklı bir adam oldum."

O odadan çıktığında içeri hemşire girip beni uyardı:

"Mektubunuzu ben buralardayken yazın ki kimse sizi görmesin. Size işaret verdiğimde –kapıya iki kez tıklayacağım– kâğıdı yatağın altına saklayın."

Yemin ederim bu kadın beni tutuklu olduğuma ikna etmeye çalışıyor gibiydi ama yine de ona teşekkür ettim.

Görevimi özenle yerine getirdim fakat ardından konunun size dört ya da beş sayfada açıklanamayacak kadar karışık olduğunu fark ettim. Azimle devam ettim.

Sonra birden ödüm patladı çünkü hemşire içeri girdi ve ses çıkarmadan yanımda belirdi. Bana sordu:

"Mektup hazır mı?"

"Evet," dedim, "ama her şey o kadar karıştı ki bir tane daha yazıyorum. Yarım saate bitiririm."

"Daha sonraya bırakmanız iyi olur. Öğle yemeğinizi getirdim."

Öğle yemeğimi iştahla yedim: İçinde bulunduğum koşullarda bunu açıklaması güç çünkü yemek yerken birilerinin beni izlemesinden hoşlanmam ve hemşire kapıya yaslanmıştı, gözlerini de bana dikmişti. Bitirdiğimde tepsiyi almadı ve bana bakmaya devam etti. Bu sahneye bir son vermek için aklıma gelen ilk şeyi söyledim:

"Doktorların mektubumu okumayacaklarına yemin ediyor musunuz?"

"Yemin ederim."

"Bu beni buradan çıkaracak olan arkadaşım için," dedim belki de ihtiyatsızca davrandığımı düşünmeden.

Sivri bir çenesi, yüzünün sol tarafında da bir beni olduğunu gördüm. Sanki gözleri de fazla parlıyordu.

"Sizin yerinizde olsam dışarıdaki insanları buna karıştırmazdım ama yine de benden istediğinizi yapacağım. Size hizmet etmek için buradayım, her şey için, beni anlıyor musunuz? Benim adım Paula."

İki cümle arasında ses tonu değişmişti. Belki de bu, benim onu daha iyi anlamam içindi. Güleceksiniz ama ona şöyle cevap verdim:

"Teyzelerimden birinin adı da Paula."

"Ve siz de Lucho'sunuz? Kimse yokken bana Negra deyin."

Bir süre tereddüt ettikten sonra ağzımdan tek bir kelime çıktı:

"Tamam."

Öğle yemeğini getirdiği tepsiyi aldı ve sanki sesli düşünüyormuş gibi şöyle dedi:

"Eğer bana güvenmezseniz siz kaybedersiniz."

LIII

Yarım saatlik çalışmadan sonra tamamen tatmin olmuş bir şekilde mektubumu tamamladım. Paula gelmediğinden zaman öldürmek için yazdıklarımı tekrar okumak gibi bir tedbirsizlik ettim. Mektubum daha anlaşılırdı ama ilk yazdığımdan daha ikna edici değildi. "Eğer birisi benden bunun gibi bir mektupla yardım isteseydi acaba ne yapardım?" diye sordum kendime. "Çöpe atardım ve başka bir şey düşünmeye başlardım."

Endişelerimin içinde kaybolmuşken pencereye yanaştım. Bir süre sonra bana oldukça garip gelen bir şeyi keşfettim. Eğer çok dikkatli bakarsanız birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve hatta altıncı kattaki insanları pencerede görebiliyordunuz ama beşinci katta kimseyi göremiyordunuz.

Erkek hemşire bana tuvalete gitmek ister miyim diye sorduğunda, "Evet," dedim.

Önceki seferlerde olduğu gibi, koridorda tek bir kişi bile görmedim. O gün kafam müthiş bir şekilde çalıştığından bir gözlemi diğeriyle eşleştirdim ve sırf konuşmuş olmak için konuşan biri gibi sordum:

"Beşinci katta kimse yok mu?"

Onu beklemediği anda yakalamıştım, bu yüzden kekeledi:

"Hayır... hayır." Hemen ardından ekledi: "Siz varsınız."

Beni odaya bıraktı ve sanki acelesi varmış gibi uzaklaştı. Bir süre sonra Paula geldi.

"Mektup hazır mı?" diye sordu.

"Evet," dedim. "Sizden onu şu arkadaşıma iletmenizi isteyeceğim."

Paula yapışkan bir karamel çiğner gibi dudaklarını oynatarak ismi ve adresi okudu.

"Tam olarak nerede?" diye sordu.

"Acha'dan girince soldaki ikinci ev."

"Eğer bu gece gidersem onu evde bulur muyum?"

"O hep orada," dedim ve ondan bir şey daha istedim: "Bu parayı kabul edin çünkü yarın daha fazla, çok daha fazla kâğıt isteyeceğim. Mektuptan memnun değilim, yarın yeniden yazacağım."

"Bu kadar çok şey anlatıp arkadaşını boğmana gerek yok. Deli olduğunu düşünürlerse seni ciddiye almazlar."

Benimle içten konuştuğu için ona açıkladım:

"O kadar tuhaf bir hikâye ki sadece üç ya da dört sayfada anlatsam inanması güç olur. Gerçekten inanılmaz. O kadar tuhaf ki sırf kendim anlayabileyim diye başka birine daha yazacağım."

"Seni yanlış anlayacaklar," dedi üzüntüyle. "Buradan geçen bir sürü deli insan var, kendi hikâyesinin çok tuhaf olduğunu ilk söyleyen de sen değilsin."

Karşı çıktım:

"Eğer deli olduğuma inanıyorsan...

Büyük ihtimalle korkumdan ona sen demeye karar vermiştim. Bundan hoşlanmıştı.

"Tatlım, ben ne olursa olsun senin yanındayım. Ne olursa olsun, beni anlıyor musun? Yarın sana kâğıtları getireceğim," dedi.

"Çok, tamam mı?"

"Evet, çok. Ancak yazmak yerine, ki biliyorsun bu sağlığın için iyi değil, senin yerinde olsam buradan kaçmanın yollarını bulmak için kafa patlatırdım."

LIV

Yazı yazma işi, hemşireler ve Doktor Campolongo'nun ziyaretleri, bir de birkaç saatte bir getirilen yemeklerle öğleden sonram geçip gitmişti. Gece yataktayken düşünmeye başladım.

Eğer deli değilsem buradan neden kaçmam gerektiğini Paula'ya mutlaka soracaktım. Bakalım, doktorlar beni buraya kapatarak ne elde ediyorlar? Her şeyden önce ben hali vakti yerinde biri değilim. Dahası anladığım kadarıyla Aldini'nin izlediği dizide olduğu gibi, çaldıkları zavallı insanların bedenleri üzerinde deney yapan paltolu ve silindir şapkalı doktorların zamanında da yaşamıyoruz. Bugünlerde o hikâyelere kim inanır? Eğer Samaniego'yla hatta Campolongo'nun bizzat kendisiyle sakin bir şekilde konuşsaydım ve gereğine uygun bir şekilde davransaydım, eminim ikisi de eve dönmem için bana kapıları ardına kadar açarlardı.

Ancak nihayetinde, akıl hastanesinde çalışıp burada olan biten her şey hakkında bilgi sahibi olması gereken hemşirenin, kaçışı-

ma yardım etmekte bu kadar ısrarcı olması tuhaftı. Bu düşüncelerin üzerine biraz daha gitsem, hemşireden şüphelenmeye ve onun doktorların maşası olup olmadığını sorgulamaya başlayacaktım. Acaba *in flagranti*[1] yakalanayım diye mi beni kaçmaya teşvik ediyordu? Biraz daha kafa yorup burada ne alıkonulduğumu ne de tutuklu olduğumu kendime hatırlattım. Bana verilmiş bir ceza yoktu ve bu yüzden de kaçma teşebbüsü bir suç sayılmazdı. Hiç şüphe yok, cezalandırılabilirdim, bana iğne yapabilirlerdi ya da elektroşok bile uygulayabilirlerdi. Hasta olmamama rağmen hasta muamelesi görüyordum ve doktorlar hatalarını fark ettiklerinde beni salabilirlerdi. Ya da acaba işleri sağlıklı insanları içeri almak olabilir miydi? Hasta insanları, ki maalesef hiç eksik olmuyorlar, hastaneye kapatmak daha az tehlikeliydi aslında.

Gecikmeden Paula'dan kimlik belgemi geri almanın bir yolunu bulmasını istemeliydim. Kişisel evrakı yabancı ellere bırakma fikrine tamamen karşıyım. Eğer onu kaybederlerse artık şikâyetlerin hiçbir anlamı kalmazdı, çünkü Moreno Sokağı'ndaki karakola gidip kimliği yenileme çilesinden kaçmanın bir yolu yoktu.

Kimlik meselesi yüzünden öyle gerilmiştim ki bir türlü uyuyamadım. Ertesi gün yorgun olacağımı, doktorların bunu fark edeceklerini, sonra bana sakinleştirici verip uyutacaklarını ve bu yüzden de işime devam edemeyeceğimi düşündüm. İçten içe, bir daha dışarı çıkmama izin vermemek için beni kilitlediklerine inanıyordum.

Ansızın Diana'yı son düşündüğümden bu yana, en az yirmi dört saat geçtiğini fark ettim. Zavallı kadın, tımarhaneye kapatılırsa yalnızca kendini düşünecek bir koruyucu düştü şansına.

---

1 (İsp.) Suçüstü. (ç.n.)

LV

Havlama sesleri beni uyandırdığında uykuya yeni dalmıştım. Hava aydınlandığı için pencereden dışarı baktım ve avluda gövdesinde bir kaplanınkine benzer şeritler olan büyük bir köpek gördüm. Sanırım bu mastif cinsi bir köpekti.

Bu doktorlar beni kandıramazlar. Bana güven vermek için ilk gün rahatsız etmediler ama ertesi sabah büyük bir taarruza geçtiler. Daha sütlü kahvemi içmeden benden bir sürü kan örneği aldılar, kulağımın arkasından bile. Ve ekmek ve marmelat konusunda hiç de cimrilik etmedikleri kahvaltıya geçince de yutmam için bir avuç dolusu hap verdiler. Campolongo açıkladı:

"Bunlar vitamin."

"Bu kadar çok vitamin olduğunu bilmiyordum," diye cevap verdim.

"Onları her sabah alacaksınız ve ne kadar iyi olacağınızı göreceksiniz."

"Karım Diana gibi mi?"

"Aynen. Böylece ona kıyasla daha kötü bir halde olmayacaksınız. Bordenave Bey söyleyin bana zaman zaman, nasıl söylesem, akıl yürütmekte zorlanmıyor musunuz?"

Sersemledim. Bu Doktor Campolongo beni sadece dört ya da beş kez gördükten sonra beynimin en derin kıvrımlarında saklı olduğunu düşündüğüm bir semptomu ortaya çıkarmıştı. Klinik bir gözlemle karşı karşıyaydım.

"Bazen kendimi basitçe anlatabilmek istiyorum," dedim. "Mesela geçen günlerde Doktor Samaniego'yla tartışmak istemiştim..."

Gözünü bile kırpmadan sözümü yarıda kesti:

"Zihinsel tembellik için de bir ilacımız var," diye açıkladı.

Onu uyardım:

"Dün tüm gün ağzımı açık bırakan bir süratle düşündüm."

"Sağlığınıza kavuşmak istiyor musunuz? Tedaviden korkuyor musunuz?"

"Tam tersi doktor," dedim riyakârca, "yavaşım, bunu kabul ediyorum, ancak bir insanın doğasını değiştirebileceğinizi sanmıyorum."

Onu gücendirdiğimi anladım çünkü soğuk bir şekilde karşılık verdi:

"Karınıza yaptığımızı size de yapacağız."

Tansiyonumu ölçtü, kalbimi dinledi ve birinci sınıf bir kalbe sahip olduğumu söyledi. Kendimle gurur duyarak bu cümlesini tekrar etmesini istedim. Nihayet yanımdan ayrıldı.

Çok sinirim bozulmuştu, belki iğnelerden ve ilaçlardan dolayı böyleydim; fakat bence bunun asıl sebebi doktorla konuştukla-

rımızdı. Şüphelenmemesi için hasta taklidi yapıp kendimi tedaviye bıraktım. Bu şekilde teslim olmak içimi üzüntü ve öfkeyle doldurmuştu. Sanki bilerek boyun eğmiştim. Önceye nazaran kendimi daha da kilit altındaymış gibi hissettim.

Paula bana bir paket kâğıt getirdi.

"Ne oldu tatlım?" diye sordu. "Suratın düşmüş. Bu kadar yazmak yerine bugün sana birkaç damla ilaç vereceğiz, sonra melekler gibi uyuyacaksın."

Sadece şunu söyledim:

"Nasıl bir ilaç saplantısı bu!"

"Dinlenmek zorundasın," diye ısrar etti. "Sürekli yazıyorsun. Bu sağlığın için iyi değil."

"Çok ilginç," dedim.

"Sinirlenme. Mektubunu o arkadaşına elden verdim."

"Bakalım ne yapacak," dedim. "Büyük ihtimalle hiçbir şey çünkü ona yolladığım mektubu ben bile anlamadım. Şimdi tekrar yazmaya başlayacağım."

"Bu tehlikeli olur," dedi.

"O zaman ne önerirsiniz? Verdiğiniz hapları içmemi, sonra uyuyakalıp bana istediklerini yapmalarına izin vermemi mi?"

"Kötü olma," dedi.

"Kötü değilim. Bana buradan kaçmam gerektiğini siz söylediniz. Bakalım bir yolunu bulabilecek miyiz?.. Bu sırada avukatım Ramos Bey'e de bir rapor yazacağım. Belki bana yardım etmesi için onu ikna edebilirim."

Paula benim yerime düşündü:

"Yazarken sadece bir kâğıt kullan. Diğerlerini her zaman yatağın altına sakla. Geceleri yazdığın kâğıtları alacağım, böyle-

likle eğer fark ederlerse en azından bendekileri kurtarmış oluruz. Benden bahsetme ki bizi ayırmasınlar."

Dikkate değer bir şey vardı: Cümlesinin son kısmını söylediğinde bana gösterdiği ilgide samimi olduğuna inanmıştım. Yine de ona sordum:

"Bana kâğıtları geri vereceğine yemin et."

"Yemin ederim."

"Ne olursa olsun?"

"Ne olursa olsun. Yemin ederim. Eğer o arkadaşına teslim edemezsem de onları sana iade edeceğim."

"Ne üzerine yemin ediyorsun?"

"Senin üzerine. En çok sevdiğimin üzerine."

LVI

Yazmaya başlamadan önce doktorla son konuşmamızı zihnimde canlandırdım. Bir cümle beni huzursuz ediyordu: "Karınıza yaptığımızı size de yapacağız." Gerçek tedavinin başlamasını beklemeden –şimdilik tetkikler için kan alıp minerallerle, vitaminlerle beni güçlendiriyorlardı– akıl hastanesinden kaçmam gerekli, dedim kendime. Özellikle de beni ilaçlarla tıka basa doldurmalarını engellemek için. İşin bu tarafı, beni Diana gibi değiştireceklerini düşünmekten daha çok korkutuyordu. "Değişiklik o kadar büyük olabilir mi?" diye düşündüm. "Belli ki o bunun farkında değil. Yaşlı kadının, aklınıza gelebilecek en kuruntulu insanın, kafamı tuhaf fikirleriyle doldurmuş olması mümkün mü? Şunu kabul edelim ki, eğer gerçekten bir değişiklik olduysa bu yalnızca iyi yönde olabilirdi, tabii mutfak konusu

haricinde, ama bu da büyük bir aşkın olmazsa olmazı sayılmaz. Şunu da eklemeliyim, bu değişiklikten en çok yararlanan da bendim, çünkü eve döndüğünden beri karım beni bir gece bile olsun, kim bilir saat kaça kadar, endişe içerisinde bekletmemişti; ki bu, o hastaneye kaldırılmadan önce yaşamak zorunda kaldığım bir kâbustu."

Bu şekilde düşünmeye biraz daha devam edersem bir noktada Adriana María ve yaşlı kadının beni delirtmiş olabilme ihtimalinden şüphelenecektim. Böyle olmadığını biliyordum fakat yine de Diana'nın hâlâ aynı olduğunu ve onun kollarına döndüğümde mutluluğu bulacağımı düşünmek istiyordum.

Birden sanki başka biri konuşuyormuş gibi, hiç düşünmeden şöyle dedim: "Bu kadar dar kafalı olmamak lazım. Belki şimdi beni düzeltirlerse eve döndüğümde Diana'daki değişiklikleri görmem."

Benim inatçı biri olduğumu söylerler ama aslında o kadar makul bir insanım ki teslim olmaya başlamıştım.

LVII

Hiçbir şey anlamıyorum. Bazen burayı hiç terk etmeyecekmişim gibi, bazen de sanki bir anda ayrılacakmışım gibi geliyor. Eğer buradan ayrılamayacağımı düşünürsem size beni buradan çıkarın diye heyecanla yazıyorum, eğer çıkmak üzere olduğuma inanırsam da yine yazmaya devam ediyorum, fakat alışkanlıktan. Kalemimden akan mürekkeple kaç hatırayı tekrar yaşadım; bazıları şüphesiz acı ama birçoğu keyifli. Bu yüzden de son bilançonun olumlu olduğu kanaatindeyim; böylelikle sanırım şanslı olduğuma dair sarsılmaz inancım tasdiklenmiş oluyor.

Yine de ertesi sabah sizin beni buradan çıkarmaya geleceğinizi umduğumu inkâr etmeyeceğim. Mektubumun sizi ikna etmek için çok karışık olduğunu biliyorum ama hastaneye kapatılan kişinin her şeyi, en anlamsız umutları dahi düşünecek vakti oluyor. Hemşire kahvaltıyla birlikte içeri girdiğinde bir anlığı-

na bana: "Sizi çıkarmaya geldiler," diyecek sandım. Hiçbir şey söylemediğinden ona yeni bir şeyler olup olmadığını sordum. Anlamadı. Ben de ona soruyu açıkladım.

O da bana şöyle cevap verdi:

"Senin yerinde olsam bu kadar hayale kapılmazdım. Burada olan kaç kişinin seninle aynı şeyleri yaşadığını tahmin dahi edemezsin. Hepsi de biz hemşirelerden mektuplarını onları gelip buradan çıkaracak bir tanıdıklarına iletmemizi ister, çünkü deli olmadıklarını söylerler. Kimse gelmez," dedi.

Ona sordum:

"Deli olmayan insanları da buraya kapatırlar mı?"

"Kim bilir. Bazı delilikleri bakınca görebilirsin, bazılarını ise fark edemezsin. Bu doktorlara göre herkes deli. Unutma ki uzmanlar ince eleyip sık dokurlar ve dediğim dediktirler."

Uzun zamandır aklımda olan bir soruyu ona yöneltmek için gözlerinin içine baktım:

"Şimdi bana neden kaçmam gerektiğini anlat."

"Çünkü sen deli değilsin," dedi.

Bana göre durumu çok net açıklamıştı. Belki de söylediklerine şunu ekleyerek bir hata yaptım:

"O zaman doktorların tavırlarını anlamıyorum."

Paula ellerini birleştirdi ve bana yalvardı:

"Bana daha fazlasını sorma." Sustu, ardından da neşelendi ve neredeyse mutlulukla konuştu: "Kaç. Bir yolunu bul. Benden daha zekisin. Çıktığında sana her şeyi anlatacağım. Biz birlikte olduğumuzda."

Anında cevap verdim:

"Seninle birlikte olamam."

"Nedenini öğrenebilir miyim?"

"Ben evli bir adamım."

"Bu, günümüzde önemli bir şey değil."

Onunla açık yüreklilikle konuştuğum için bana teşekkür edeceğini sandığımdan cevap verdim:

"Ben karımı seviyorum."

Ardından olanlar dünyanın sonu gibiydi. Belki de bunu size söyleyerek hata ediyorumdur çünkü Paula bir hanımefendi ve bana hep yardım etti. Kesin olan şu, o olay beni öyle derinden etkilemişti ki daha sonradan yaşayacağım kâbuslara dahil oldu. Onu hâlâ, ateşli bir hezeyanın içindeymiş gibi, önlüğünü çıkarıp kendini yere atarak kolları açık bir şekilde bir o yana bir bu yana doğru debelenirken, kanı yüzüne fırlamış bir halde, akla gelebilecek en müstehcen lafları fısıldarken ve sanki beni çağırıyormuş gibi şöyle tekrar ederken görüyorum:

"Bu katta kimse yok."

"Hemşire bunu bana açıkladı," dedim sonunda.

İnanılmaz bir hızla ayağa kalktı, önlüğünü iliklediği ve elini saçlarının arasından geçirdi.

"Tarağını ödünç verebilir misin?" dedi.

Kan toplamış yüzünden ve tüm o kargaşadan geriye, elinin tersiyle gergince sildiği bir iki damla yaş haricinde, hiçbir şey kalmamıştı.

Paula çıktı. Bir anda kendime, "Eğer bu katta kimse yoksa kaçmalıyım," dedim. Bir süre sonra erkek hemşire geldi, geç kaldığı için özür diledi, çünkü onu bir ameliyatla meşgul etmişlerdi. Beni banyoya ve sonra da kafa, göğüs ve sırt röntgenimi çektikleri röntgen odasına götürdü. Hemşire öğle yemeği için bile dönmedi. "Acaba ona çok mu sert davrandım?" diye düşündüm, ancak zavallı kadının o saçma fikirlere kapılmasına da elbette izin veremezdim.

LVIII

Durumum hassastı. Hemşireyi bir hataya sürüklememeliydim ve onu geri kazanmalıydım (ki bu bana hiç de kolay görünmüyordu). Tüm bunları düşünürken bir yandan da köpeğin durduğu avluya, beşinci kattaki boş pencerelere ve artık tanıdık gelmeye başlayan birkaç yüzün olduğu, diğer katlardaki pencerelere bakıyordum. Bir müddet sonra her yerin evinize dönüşmesi ilginç. "Acaba hapishanelerde de bu şekilde mi oluyor?" diye aklımdan geçirdim, bunu çok daha kötü bir şekilde, belki bir tımarhanede deneyimleyip keşfettiğimi unutarak. Aslında pencerelerde gördüğüm yüzler deli insanlara ait olmalarına rağmen itici değillerdi. Üçüncü kattaki pencerede alaycı bir gülümsemesi ve canlı bir yüzü olan bir beyefendi vardı. Bana selam veriyor ve *ne önemi var* der gibi omuzlarını silkiyordu.

Koca burunlu bir kadın vardı, birazcık rahatsız edici görünen tek kişi oydu, teselli edilemez bir hali vardı. Altınca katta, tam öndeki pencerede oldukça mahzun görünen, solgun yüzlü, kahverengi, kısa ve dalgalı saçları olan bir kız vardı; çok güzeldi ama oldukça hasta olmalıydı çünkü havada hiç kuşkusuz kendi zihninde yarattığı bir sineği kovalıyordu, gerçek bir sinirle ellerini birbirine vuruyor ve ilk önce avuçlarına sonra da ellerinin üstüne bakıyordu. Dördüncü katta ise uzun saçlı, yaşlı bir adam vardı. Hiçbir zaman hareket etmiyordu, belki de meditasyon yapıyordu fakat en önemlisi etrafına olağanüstü bir sakinlik yayıyor gibiydi.

Buna inanmayacaksınız: Komşularıma alışmıştım ve arada bir pencereye gidip yerlerindeler mi diye bakıyordum. Genellikle oradalardı.

Beni bekleyen görevin uzun olduğunu, komşuları gözetleyerek daha fazla zaman kaybetmemem gerektiğini düşündüm ve işimin başına geri döndüm. Yazarken içinde olduğum durumu unutuyor ve endişelerimi bir kenara bırakıyordum: Demek istediğim, endişemin merkezinde Diana vardı. Bu yüzden çalışmadan keyif alarak her gün kırk, elli sayfa yazdım. Kötü olan tek şey, hikâyemin derinlerine daldığım vakit kaçışı düşünmememdi.

Her şeyin olması gerektiği zamanda olacağına inanıyordum ve doğruyu söylemek gerekirse, kaçışımı nasıl düşünmem gerektiğini de bilmiyordum, çünkü onu planlamak için gerekli olan şeyleri henüz bir araya getirmemiştim.

Bir süre sonra olabilecek en güleç yüzle hemşire odama geldi. "Bu tutumu," diye düşündüm, "çok cesurca ve eğer dargınlığı geçtiyse iyi arkadaş olacağız demektir." Ardından hemen bu düşüncelerimin doğru olduğunu gördüm. Paula konuştu:

"Elini ver."

Sonra gözlerimi kapamamı istedi ve bu aklıma en çılgınca şeyleri getirdi. "Belki de bana üzerinde Félix Ramos yazan küçük bir kâğıt ya da kartvizit uzatıp, 'Aşağıda bekliyor,' diyecek," diye düşünüyordum. İnsan başkalarının kurduğu fantezileri hafife alıyor. Size olanları sırasıyla anlatacağım: Önce yumuşaklığı ve sıcaklığı hissettim fakat bundan sonra anladım ki Paula ellerimi sütyeninin içine sokmuştu. Bana umutla baktı.

"Beni reddetme," dedi samimiyetle. "Acı çektirme bana."

Ona cevap verdim:

"Seni reddetmiyorum..."

Onunla senli benli konuştuysam bunun sebebi dikkatsizliğimdi. O herkesin bildiği sebepleri sıralamamın gerektiği (ben evliyim, karımı seviyorum) cümlemi hemencecik yarıda kestim, çünkü önceki konuşmamızı hatırladım ve gerçekleri söylemenin daha hafif bir yolunu bulmam gerektiğini düşündüm. Onu kırmak istemiyordum ama hepsinden öte aramızın açılmasını istemiyordum, çünkü benim için önemli olan buradan çıkıp Diana'ya geri dönmekti. Zavallı Paula ağzımda geveleğim lafları kendini incitmeden nasıl yorumlaması gerektiğini biliyordu.

"Dikkatli olmamız gerektiğini düşünüyorsun. Birisi bizi fark edeceğine ve bizi ayıracağına, ölsek daha iyi."

Sohbeti değiştirmek için:

"Avludaki köpek hakkında ne biliyorsun?" yorumunda bulundum.

"O senin için," dedi.

"Eminim ki bu evde buradan gitmek isteyen tek ben değilim," diye cevap verdim konuşmasına müsaade etmeden. "İlk denememde köpek ya havlar ya da üzerime atlar kesin."

Paula sessiz kaldı. Sanki "Ona söylemeli miyim yoksa susmalı mıyım?" diye düşünür gibiydi. Sonunda konuştu:

"Kaçış planını hazırladın mı?"

"Banyoya gittiğimde erkek hemşireyi iteceğim ve onu oraya kilitleyeceğim."

"O seni kilitler. Hayır, benim aklıma daha zor ama daha az tehlikeli bir plan geldi. Bu gecelerden birinde pencereyi açman için sana bir alet getireceğim."

Sanırım hâlâ anlayamamıştım.

"Köpek sesleri duyunca havlar."

"O zaman ses yapma. Pencerenin pervazından yürüyerek ameliyat odasına git."

"Bu sana daha az mı tehlikeli geliyor?"

"Evet, çünkü seni yakalayamazlar."

"Yükseklik korkum var ve aşağıdaki köpek de ağzı açık şekilde beni bekliyor olur."

"Önemli değil. Önemli olan senin kaçman."

"Hangi pencereden girmeliyim?"

"Şundan."

Pencereyi işaret etti. Soldan sağa doğru altı tane pencere saydım.

"Açık bırakmayı unutma," dedim.

"Kapatmadan aralık bırakacağım. Sadece bir gecemiz var."

"Bu gece mi?"

"Hayır, hayır... Ben sana haber vereceğim. O geceyi kaçıramayız. Pencereden girdiğinde solda ve sağda metal paravanla ayrılmış iki küçük oda göreceksin. Beni dikkatle dinle: Soldakine girme. Orada orada giyiniyor ve aksi gibi biri bir şey unutursa odaya geri gelebilirler. Sağdakinde ise ameliyat aletleri var.

Orada kardeşimin pantolonunu, ceketini ve bir çift ayakkabısını bulacaksın."

"Eğer mümkünse," dedim, "kimliğimi ceketin ceplerinden birine koy."

"Unut şunu. Kimliğin Samaniego'nun kasasında ve oraya ulaşamayız. Onu sonradan, özgür kaldığında alırsın, canın isterse."

Kimliğimi kim bilir nerede bırakmam gerektiği haberi beni çok fena etkilemişti. Size garip gelebilir ama o noktada kimliğimi kaybetmek beni en az özgürlüğümün elimden alınması kadar endişelendiriyordu. İki üç gündür tımarhanedeydim ve zamanında 1 numaralı karakolda geçirdiğim bir öğleden sonranın ardından kendimi dünyanın en mutsuz adamı gibi hissetmiştim. Elbette ilk gün, her zaman en zor olanıdır. Fakat elbette Moreno Sokağı'nda belge yenilemenin ne kadar berbat olduğunu da küçümsemeyeceğim.

"Planı ne zaman gerçekleştireceğiz?" diye sordum.

"Yolculuğun 31'i gecesi, saat on bir buçukta pencere pervazında başlayacak. O saatte köpek patlama seslerinden korktuğu için havlamaz. Havlarsa da sebebinin havai fişekler ve düdük sesleri olduğunu zannederler. Saatini al. Sonra hemen giyin. Saat tam ikide koridora git ve sağdaki kapıdan çıkıp sarmal merdivenlerden aşağı in. Eğer şanslıysan kimseyle karşılaşmazsın çünkü o sırada herkes Samaniego'nun ofisinde elma şarabı dolu kadehlerini tokuşturuyor olacak."

"Teşekkürler," dedim.

"Ben şişman ve sıkıcıyım," diye cevap verdi, "fakat aynı zamanda sevimliyim de."

LIX

Birinin, umuttan daha kötüsü yoktur, dediğini hatırlıyorum. Bana bunu söyleyen Ceferina mı, Aldini mi, yoksa Martín Bey miydi sormayın. Bu üçünü elersek geriye kim kalır zaten? Kesin olan şu ki doğruyu söylemişti. Paula bana kaçış planını açıkladığından beri kendime katlanamıyordum. İdare etmemi ve beklememi sağlayan tek şey bu raporu yazıyor olmamdı. Kendimi işe adadığım saatlerin dışında kaygı içinde yaşıyordum. Size burada Paula'dan ve onun üzerime gelişlerinden bahsetmiyorum. Daha da tehlikeli olan şey geceleri uyuyamamak, gergin olmak, erkek hemşirenin ve doktorun bunu fark edip beni uyutacak ya da irademi zayıflatacak haplar verecek olmalarıydı. 31'i gecesine kadar fiziksel olarak güçlü olmalıydım ve doktorların benim için hangi tedavileri planladıkları hakkında hiçbir fikrim yoktu. Birçok kez

buradaki insanlara uyku tedavisi uyguladıklarını duymuştum. Benim üzerimde de bu metodu deneyeceklerini farz edelim. İnanın bana, hızla geçsinler diye günleri sabırsızlıkla saydım.

Ayın 24'ünde öğleden sonra Campolongo ve erkek hemşire ziyaretime geldiklerinde artan huzursuzluğumu elimden geldiğince bastırmaya çalıştım. Endişelenip işi ertelemesin diye Paula'nın önünde de rahat görünmeye çalışıyordum.

Aynı zamanda mahallede ve çevresinde, hatta yaptığım hesaplamalara göre ufukta, şehrin bittiği noktada bile bu yılın sonunu ve gelen yeni yılın başlangıcını kutlamak için atılan havai fişek ve diğer fişeklerin gürültüleri artıyordu. Havlamalar da artmıştı. O sırada duruma ne kadar da uygun olduğunu düşünüp memnun olduğum bir gözlemde bulunduğumu hatırlıyorum. İçimden: "Ne tuhaf," diye geçirmiştim. "Bu köpek iki farklı tonda havlıyor." Dinledim. Tanrı aşkına ne iki tonu: İki köpek var. Nasıl da duymuştum ama. İlginç olan şey bu köpeklerden birinin muhtemelen av köpeği olmasıydı çünkü büyük kulakları vardı. "Bu yasadışı, şikâyette bulunacağım. Burası akıl hastanesinden çok bir köpek sığınağı!" diye düşündüm.

Bu noktada, Félix Ramos'a yazdığım rapora bıraktığım yerden devam ediyorum.

Saat sekizde Paula elinde bir havluyla geldi. Havlunun altında bir pense, bir de kerpeten getirmişti. Ona yazdığım sayfaları verdim. Üzerlerini örttü ve yanında götürdü.

Biraz zorladıktan sonra pencereyi açtım. Zaman yaklaştıkça pencerenin pervazına çıkıp karşıdaki pencereye kadar yürümenin korkusu muazzam bir boyuta ulaşmıştı.

Havai fişek patlamaları da artmıştı. Buna karşın avludan gelen havlamalar azalmış ve bir noktada serzeniş dolu ulumalara dönüşmüştü. Mutsuz bir şekilde kafamı dışarı doğru uzattım, çünkü pencereye yaklaşmak bile başımı döndürmüştü. Şikâyet eden mastif cinsi köpekti çünkü uzun kulaklı yeni arkadaşı bariz bir şekilde ortada yoktu. Etrafa ne kadar bakarsam bakayım sadece bir köpek görebildim. Avluda az ışık olduğu doğru.

Havai fişek patlamalarının hepsi aynı anda sona erecek gibiydi. Bizim zavallı köpeğimiz Diana'nın tam o sırada yaşayacağı korkuyu düşündüm ama karımla birlikte evde olduğu için benden daha şanslı olduğunu söyledim kendime.

On ikiye çeyrek kala gözlerimi kapattım ve pencerenin pervazında durdum. Size yemin ederim en az dört kez baş dönmesi ve korku yüzünden küçük odama geri döndüm. Üzerinde küçük kabartmaların olduğu duvarları avuçlayarak birkaç adım atmıştım. İşe yaramamasına rağmen bir örümcek misali ağ atıyordum; onları tutmaya çalışırsınız ama bir türlü tutturamazsınız ya, o hesap. İnsanın geriye doğru düşmemesi için çok iradeli olması lazım. Odaya dönerken ellerim terliyordu ve tırnaklarımın arasında alçı parçaları vardı. Pencerenin pervazında ilerlemek için iki yolu da denemiştim: sırtı boşluğa vermek: Bu yükseklik korkusu için en iyi seçenek gibi çünkü hiçbir şey görmüyorsunuz ancak anlayamadığım nedenlerden ötürü bu şekilde yürümek dengede durmayı da engelliyor, hatta dengeyi bozuyor; yüzü boşluğa vererek yürümekse gerçekten korkutucuydu çünkü aşağıdaki döşeme taşlarını ve çimenliği adeta bir resim gibi gözünüzün önüne seriyor, ama ne olursa olsun, diğeriyle karşılaştırıldığında bu kesinlikle daha kabul edilebilir bir yöntem, çünkü sağlam durmanızı, duvara arkanızı iyice yaslamanızı sağlıyor. Elbette bu

esnada kaskatı da durmamalısınız çünkü ayağınız bir çıkıntıya takılırsa sendelersiniz.

Beşinci ve son denemede önümde kalan yolu hesap etmeye çalışırken, bastırmakta zorlandığım bir titreme geldi. Bu durumu nasıl kontrol altına aldım biliyor musunuz? Hayal gücümü kullanarak. Kaçışımı bir sokak gibi düşünmem yeterliydi: Tımarhane başlangıç, karım ise bitiş noktasıydı. Yürümeye devam ettim ancak bu çok yorucuydu çünkü kimse pencere pervazında düşme riski olmaksızın yürüyemez. Arada bir dinlenmek için durdum. Bu aralardan birinde uzun saçlı ve düşünceli bir beyefendinin gözlerini bir an bile ayırmadan beni gözlemlediğini fark ettim. "Korkup bağırmadığı ve herkesi alarma geçirmediği sürece sorun yok," diye düşündüm. Şans eseri sakinliğinden hiçbir şey kaybetmeden orada durmaya devam etti ve bir şekilde dinginliğini bana da aktardı. En zor anları bir yağmur borusunun etrafından geçmek zorunda kaldığımda yaşadım. Dinlenmek ve biraz sakinleşmek için durdum. Size o sırada nasıl terlediğimi anlatamam. Ve bu terleme, bir titreme tekrar vücudumu ele geçirip beni yeniden yolumun başlangıcını ve sonunu, yani tımarhaneyi ve karımı zihnimde canlandırmak zorunda bırakıncaya dek sürdü. Bir süre sonra uzun saçlı beyefendinin dışında bir izleyenim daha olduğunu fark ettim: Mastif cinsi köpek. Büyük bir ilgiyle aşağıdan beni izliyordu. Avludaki döşemeler ve çimenlik plajdaki su misali dalgalanmaya başladığında yukarı baktım ve yeniden çok terlemeye başladım –böyle anlarda insan en olmadık şeyleri düşünür– ve bir keresinde bir doktorun bana Rus çelik fabrikalarında çalışan yabancıların günde sekiz litre terlediklerini söylediğini hatırladım, fakat bu çarların zamanındaydı. Alnımdan damlayan ter beni rahatsız ediyordu ve görmemi engelliyordu. Elimi

yüzüme götürdüğümde hissettiğim korku inanılmazdı; eğer elim yüzümde birazcık daha kalsaydı aşağı düşerdim. Ardından büyük bir dikkatle boruyu tutmaya başladım. Solundan sağına doğru geçmem gerekiyordu. İlk önce sağ elimle boruyu kafamın üzerinde tutmaya çalıştım. Fakat şans eseri anladım ki eğer bu eli diğer tarafa kaydırırsam halihazırda zayıf olan dengemi bozacak bir şekilde oldukça zor, gergin ve belki de tehlikeli bir pozisyonda kalacaktım. Bu yüzden boruyu sol elimle kavradım ve ilk önce rahat edemedim –tabii ki bunun kolay bir tarafı yoktu– ama sağa geçtiğimde bu durum düzeldi. Size yemin ederim hayatımdaki en büyük sürprizi işte tam o esnada yaşadım: Boruyu geçmeyi başardığımda, yerinden kımıldamamış olan beyefendinin yüzünde bir anlığına yaptıklarımı onaylayan bir gülümseme gördüm. Garip de gelse o gülümseme beni rahatlattı ve o andan itibaren yoluma daha iyi bir ruh haliyle devam ettim. Aklıma gelen bir düşünce yeniden titrememe neden olduğunda altıncı pencereye yaklaşıyordum: Paula'ya açık bırakmasını söylemeyi unutmuştum. "Eğer kilitliyse her şeyi bir anda bitirmek için kendimi aşağı atarım," diye düşündüm. Oraya vardım, pencereyi ittim ve açtım. Bir mucize gerçekleşmiş gibi mutlu oldum ve size yemin ederim o an dengemi öyle bir kaybettim ki eğer kendimi geriye doğru atmamış olsaydım neler olurdu bilemiyorum. Gürültüyle sırtüstü odanın sert zeminine düştüm. Başım dönüyordu.

LX

Güleceksiniz. Yere oturdum ve yüzümü ellerimin arasına alarak oracıkta kim bilir ne kadar süre kaldım. Bunun nedeni düştükten sonra yaşadığım acıdan çok (o normal bir acıydı) pencere pervazında yürürken yaşadığım korkuydu. Yere yakın olmak istiyordum, pencereden uzaklaşmış olmama rağmen ayağa kalktığımda hâlâ başım döndüğünden dengesiz hissediyordum.

Saate baktım: On ikiyi üç geçiyordu. Sanırım en başta dışarı çıkmaya çalıştığım, bir işe yaramayan denemelerimle beş dakika kaybetmiştim ve pencereden pencereye olan o sonsuz yolculuk da on dakikadan fazla sürmemişti. Sadece biraz geç kalmış olsam da zaman kaybetmemeliydim. Odayı dikkatle inceledim: Yarı karanlıkta yanlardaki iki küçük odayı seçebiliyordum ama aslında onlar nikel kaplı paravanlarla kapatılmış köşelerdi. Yanılmadı-

ğımdan emin olmak için Paula'nın komutlarını aklıma getirdim ve sağdaki küçük odaya girdim. Kapı açılmadan önce kıyafetlere ulaşmak için zamanım vardı. Elim uzanmış bir halde hareket etmeden orada durdum ve lastik tekerlekleri ve ayak seslerini işittim. Işıkları açtılar. Boyumun paravandan daha uzun olduğunu fark ettim ve bu yüzden görünmemek için biraz eğildim. Çarpık bir pozisyondaydım, rahatsızdım ama beni en çok sinir eden şey daha önceden planladığımız zamanlamanın dışına çıkmış olmaktı. Ayak sesleri uzaklaştığında, sessizliği bozan hiçbir şey kalmadığında, parmaklarımın ucundan yukarıya doğru uzandım ve paravanın üstünden bakınca üzerinde bir cesedin durduğu sedyeyi gördüm. Üstü tamamen çarşafla kapatılmış küçük bir çocuğun bedenine benziyordu. "Bana arkadaşlık etsin diye bir ceset getirmişler. Beni yakalasalar bile burada kalmam," diye düşündüm. Gitmeye hazırlanırken lastik tekerleklerin ve adımların çıkardığı sesleri duydum. "Başka bir ölü daha. Seri halinde otopsi," diye düşündüğümü hatırlıyorum. "Morgdayım."

Erkek seslerini işittim. Biri emirler veriyordu; Samaniego'ydu. Diğeri ise Campolongo'ydu ve neredeyse hiç konuşmuyordu.

Durduğum pozisyon katlanılmaz olduğundan yeniden pencere pervazındaymışım gibi, çok dikkatli bir şekilde, önümdeki küçük metal dolabı koruma kalkanı olarak kullanarak doğruldum. Ne olursa olsun o anı hiç unutmayacağım. Önce sadece doktorların beyaz önlüklerindeki kırmızı lekeleri gördüm. Ardından kenara çekildiklerinde sanki bir kâbusun ortasındaymışım hissi veren bir manzara ortaya çıktı: Hayali sinekleri kovalayan üst katın penceresinde gördüğüm zavallı kız bir sedyenin üzerinde yüzü koyun yatıyordu, ölü gibi solgundu ve üzerinde bir örtü bile yoktu. Kafasının arkasında –yanılmıyorsam beyninde–

yuvarlak bir delik vardı ve kan akıyordu. Belki de zayıf olduğumu düşüneceksiniz. Gözlerimi yumdum çünkü kendimi kaybetmekten korktum ve küçük dolaba tutundum. Ağırlığımı biraz daha verseydim az kalsın dolabı düşürecektim.

O ikisi sanki insanlardan değil de cansız şeylerden bahsediyor gibiydiler. Pratisyenlerin hastanelerde yaptıkları sapkınlıklarla ilgili lise yıllarımda duyduğum hikâyeleri hatırladım.

Durumu anlamaya çalıştım. Kafasının arkasından akan kan, kızın hâlâ hayatta olduğunu gösteriyordu. Neden diğer sedyeyi de getirmişlerdi? Kıza diğer cesetten organ nakli mi yapacaklardı?

Duyduklarıma inanamadım. Samaniego tüm doğallığıyla Campolongo'ya şöyle söyledi:

"Kuyruğuna dokunma."

Kendimi tuttum çünkü eğer onlarla ameliyatın ortasında yüzleşirsem kibrimin tek kurbanının o zavallı kız olacağını anladım. "Karım bu insanların elindeydi," diye düşündüm.

O kadar derin bir rahatsızlığın içine gömülmüştüm ki tekerleklerin ve ayak seslerinin uzaklaşması beni yerimden sıçrattı. Kendime gelmem zaman aldı. "Ölü çocuğun olduğu sedyeyi burada bıraktılar," dedim kendi kendime. "Onu almaya gelecekler."

Bir karar vermek zorundaydım: İşler Paula'nın planladığı gibi gitmemesine rağmen ya kaçmayı deneyecektim ya da pencerenin pervazına çıkıp odama geri dönecektim. Pervazı hatırlamak bile kaçmaya karar vermeme yetmişti. Paula'nın kardeşinin pantolonunu ve ceketini giydim; ses çıkarmamak için sokağa ulaşana dek ayakkabıları elimde taşıyacaktım. Dakikalar geçiyordu ve doktorlar geri gelmiyordu. "Zaten ölü, onu burada bıraktılar," diye düşündüm. Kafam çok karışmıştı. Gece yarısında tokuşturulacak şarap kadehlerini bir fırsat olarak değerlendirebileceğim

fikrine tutunmaya çalıştım. Halbuki doktorlar gece yarısı kadeh tokuşturmak yerine gözümün önünde bir ameliyat gerçekleştirmişlerdi. Bu da yetmezmiş gibi saat biri geçmişti.

Elimdeki tüm kartları oynadım ve çıkışa yöneldim. Bir adım ilerleyip etrafı dinlemek için durdum: Artık havai fişeklerin iyice azalan sesleri benden gelen tehlikeli sesleri bastıramazdı. Sedyenin yakınından geçerken merakıma hâkim olamayıp çarşafı kaldırdım. Tam o anda ısırıldım. Sizin de tahmin edebileceğiniz bir kafa karışıklığıyla, sedyenin üzerinde, bağlandığı iplerden kaçmaya çalışan bir av köpeği gördüm. Havlamaya başladığında aceleyle oradan çıktım çünkü birinin gelmesinden endişelenmiştim.

LXI

Böyle bir tutsaklık yaşadıktan sonra, gece mahallede özgürce dolaşmanın nasıl bir his olduğunu tahmin dahi edemezsiniz. Gökyüzüne bakmak için durdum ve ben daha küçük bir çocukken annemin ve Ceferina'nın bana gösterdikleri yıldızlara baktım, Ülker yıldız kümesi, Orion kuşağı, Güney Haçı takımyıldızı. Eğer Paula'nın yardımları ve şansım olmasaydı özgürlüğümü bu kadar çabuk elde edemezdim. Arkama baktım. Kimse beni takip etmiyordu. Lugones'in köşesinde sokaktayken bir kez daha arkama döndüğümde biri beni tuttu. Picardo olduğunu görünce ona sarılmak istedim, neredeyse düşüyordu.

"Dostum," dedim.

Bana aynı samimiyetle cevap vermedi.

"Seni saldılar mı yoksa kaçtın mı?" diye sordu. "Eğer seni yeniden içeri alırlarsa doktorun seni çıkarmasını bekleme. Sana kızgın, içeride çürümen umurunda değilmiş."

Dayak yemiş gibi olmalıydım çünkü ona hak ettiği cevabı vermek yerine şikâyet ettim:

"Ne güzel bir yeni yıl karşılaması."

Yoluma devam ettim.

"Evinde de aynısı olacak."

Aniden durdum çünkü kurduğu cümle beni alarma geçirmişti.

"Nedenmiş öğrenebilir miyim?"

"Çünkü evde kimse yok. Herkes dışarda. Cümbüşte. Anladın mı?"

Anlamıştım. Evin kapısı kilitliydi ve anahtarım yoktu çünkü akıl hastanesinde kimliğimle birlikte anahtarlarıma da el koymuşlardı. Çok geç olmuştu. Aldini'lere gitmenin uygun olup olmayacağını bilemedim ve sizi de rahatsız etmek istemedim. O saatte arkadaşlarımı rahatsız edip karımın nerede olduğunu soramazdım. Endişem ne kadar yerinde olsa da onu dillendirmemenin daha doğru olacağını düşündüm. Bir süre sonra mutfaktaki pencerenin çok iyi kapanmadığı aklıma geldi.

Oradan içeri hiç zorlanmadan girdim. Ben ve köpek, iki iyi Hıristiyan gibi birbirimize sarıldık. Nasıl anlatacağımı bilemiyorum: Mutlu hissetmem için eksik olan şey çok azdı. Ama ne olursa olsun söz konusu bu şey, karımın nerede olduğunu bilmemenin verdiği o kocaman kederi de kapsıyordu. Acaba geceleri çıkma alışkanlığına geri mi döndü diye ciddi bir şekilde düşünüp üzüntüyle kendi kendime şöyle dedim: "O zaman şikâyet edemem. Her zamanki haline geri dönmüş olur."

Geri dönmeyi çok istediğim yatağa baktım ve uzanır uzanmaz aklıma gelecek olan düşüncelerden korktum. "Acaba sarhoş olsam daha mı iyi olur?" diye sorarken buldum kendimi. Tabii

ki hayır: Psikiyatri hastanesindekiler beni almaya gelirlerse diye kafamı temiz tutmak zorundaydım.

Uzanıp gözlerimi kapattığımda aklıma kurtarıcı bir düşünce geldi. Picardo kafamı karıştırmamış olsaydı –*cümbüş* sözcüğü hoşuma gitmemişti– bu düşünce hemen aklıma gelirdi çünkü çok barizdi: "Martín Bey'in evinde olmalı." Ayağa kalktım, telefona koştum ve ümitle titrerken numarayı tuşladım. Kimse cevap vermiyordu. Tam vazgeçmek üzereyken Diana telefonu açtı. Size yemin ederim, arayanın ben olduğuma inanamadı.

"Neredesin?" diye sordu.

"Evde," dedim.

Duygularının üstesinden bir türlü gelememiş gibi cevap vermekte gecikti.

"Kaçtın mı?"

"Evet."

Bir sessizlik oldu. Ardından konuştu:

"Ne şans ama!"

Ona sordum:

"Oraya geleyim mi?"

"Herkes uyuyor," diye cevap verdi. "Nasıllar bilirsin: Her şeyi büyük bir olay haline getirirler. Giyinip geliyorum."

"Yalnız mı? Saçmalama. Ceferina nerede?"

"Küçük Martín'in odasında. Saat on ikiden önce uyudu. Onu evde yalnız bırakmak istemedim. Söylememe gerek var mı? Sen gidince biz çok iyi anlaşır olduk."

"Nasılsın?"

"İyiyim. Biraz yorgunum çünkü çok uzun bir gün oldu."

Onu almaya gideceğimi söyleyecek cesareti kendimde bulamadım. Eğer yorgunsa onu eve getirmek için bekletmeyecektim.

"Yarın olmak üzere," dedim. "Birlikte olacağız."

Şımarıklık yaptığımı ve hayal kırıklığına uğramış gibi hissetmem için de ortada bir neden olmadığını düşündüm.

Israrla çalan kapı zilinin beni uyandırmasıyla birlikte ertesi günün çabuk geldiğini düşündüm. Diana ve Ceferina'da evin anahtarı olduğunu düşünmeden kendimi "Geldiler," derken bulmuştum. Gelen Samaniego'ydu.

LXII

Aceleyle kapıyı açtım ve bahçede duran doktorla karşılaştım. Bana çok uzun gelen bir süre boyunca bakıştık. Samaniego çok sakindi; bense herhangi bir şey yapmaya, onu itmeye ve yardım istemeye hazırdım. Köpek ona dişlerini gösteriyordu. Neden inkâr edeyim, sokak akıl hastanesi değildi ve ben kendimi burada güvende hissediyordum. Doktor sanki üçüncü bir kişiyle konuşuyormuş gibiydi:

"Diana'nı kurtardım."

"Anlamadım," dedim.

"Ama arkadaşım, sen hiç anlamıyorsun zaten," diye cevap verdi iyi bir ruh haliyle. "Karın seni akıl hastanesinde bekliyor ve eminim şikâyetin olmayacak. Benimle gelir misin?"

"Beni o mezbahaya bu hikâyeyle mi götüreceksin? Sandığından daha akıllı olduğumu göstereceğim sana."

"Sözlerimi yorumlama," dedi. "Neden onu aramıyorsun?"

"Kayınpederimin evinde."

"Öyleydi. Şimdi akıl hastanesinde. Ara onu."

İçeri girdim. Dışarıdan bana numarayı verdi ama ben umursamadım ve telefon rehberinde hastanenin numarasını aradım. Numarayı çevirdim ve Diana'yı istedim. Sesini duyduğumda başımın döndüğünü hissettim.

"Şansa bak, beni aradın. Gelip beni al."

Size yemin ederim oydu. Sesinde endişe ve aynı zamanda mutluluk vardı. Kendimi savundum:

"Neden sen eve gelmiyorsun?"

Şunu ekleme ihtiyacı duydum: "Göründüğüm kadar korkak değilimdir."

Diana cevap verdi: "Doktor bizimle konuşmak istiyor. Bizi birbirimizden ayıran yanlış anlaşılmaları netleştirmek istiyor."

"Şansa bak ki doktor burada."

"Onunla konuş. Beni ikna etti ama siz ne derseniz onu yapacağım."

Arkamı döndüğümde neredeyse Samaniego'ya çarpıyordum. Bacak bacak üstüne atmış, olabilecek en rahat şekilde koltuğa oturmuş sigara içiyordu.

"Rahatınıza bakın," dedim ironik bir şekilde. "Bir sorum var: Beni akıl hastanesine götürme ihtiyacı duymanızın sebebi nedir?"

"Bir karar vermeniz için size dosyanın tamamını göstermek istiyorum."

"Zavallı Diana'yı bu komploya nasıl dahil ettiniz?"

"Bordenave Bey, lütfen, dürüstçe söyleyin bana akıl hastanesine gitmekten korkuyor musunuz? Size o kadar kötü mü davrandık?"

Biraz dürüst olmak için, biraz da şikâyet etmeyi sevmediğimden ona cevap verdim:

"Hayır, bana kötü davranmadınız."

"Size dinlenmeniz ve gücünüzün yerine gelmesi için bir tedavi uyguladık. Peki o zaman bu korku neden?"

Kızsam mı kızmasam mı bilememiştim. Savunmamın gücüne güvenerek kendimi tuttum ve konuştum:

"Kimse kilit altında tutulmayı sevmez."

"Kilit altında tutulduğunuzu kim söyledi size?"

"Kim olduğunun bir önemi yok. Önemli olan o durumda olmamdı."

"Hayır beyefendi, kilit altında değildiniz. Dahası ne bana ne de bildiğim kadarıyla Doktor Campolongo'ya ayrılma isteğinizi dile getirdiniz. Eğer size bir soru sorarsam rahatsız olur musunuz?"

"Soruya bağlı."

"Televizyondaki frak ceketli, ceset çalan doktorların olduğu diziyi izliyor muydunuz?"

"*Şafak Vaktinde Fırtına*. Bir arkadaşım, Aldini Bey, onu izler."

"Ben de ve çok ilginç bir ayrıntıyı keşfettim: Doktorlara olan korku hep yanlış anlaşılmadan kaynaklanıyor."

"Anlamadım," dedim.

"Dizideki silindir şapkalı şeytani doktorlar gerçekte dürüst profesyonellerdi, insan vücudunu daha iyi anlamak ve hasta insanları kurtarmak için cesetleri çalıyorlardı. Beni anlıyor musunuz?"

"Anlıyorum ama bunun olanlarla ne ilgisi var?"

Samaniego açıkladı:

"Sıradan insanlara göre o karanlık zamanlarda doktorlar, özellikle de araştırmacı olanlar ürpertici karakterlerdi... Yani çocuklara göre biz hâlâ işkencecileriz. Ama siz Bordenave Bey,

size zarar vermeye çalıştığımızı mı düşünüyorsunuz? Söyleyin bana sizi kapatarak elime ne geçecek? Lütfen, eğer yaptığım iş iyi sonuçlanmazsa, kötü biri olduğumu düşünmek yerine sadece dünyadaki herkes gibi beceriksiz olduğumu bilin."

Mütevazı sözleri beni yatıştırmıştı.

LXIII

Beni ofisine getirir getirmez tavrı değişmişti.

"Size bir şans daha vermek istiyorum," dedi.

Artık yardım etmeye hevesli bir dost değildi, hastayla konuşan bir doktordu. Bir tuzağa düştüğümü düşünmeye başlamıştım.

Samaniego emirler verdiği bir hemşireyle kendini meşgul ediyordu. Ben de çalışma masasının küçük kafalar şeklindeki çekmece kulplarına bakıyordum fakat sabırsızlığımla baş edemiyordum. Hemşire gittiğinde Samaniego kapıyı kapattı ve kilitledi. Korkusuzca konuştum:

"Gördünüz mü? İşte bunu sevmiyorum."

Kilidi diğer tarafa çevirdi.

"Eğer sevmiyorsanız kapatmam. Bu bir alışkanlık," dedi.

"Karımla buluşacağım bilgisi verildiği için geldim."

"Onu göreceksiniz," diyerek bana güvence verdi. "Ama öncesinde bir şeyleri açıklığa kavuşturalım ki siz, ben ve eşiniz birbirimizi daha iyi anlayabilelim."

"Lütfen bana bir iyilik yapın ve bizimle ne ilginiz var söyleyin," dedim ve onun için cevap verdim: "Hiçbir ilginiz yok."

Samaniego solgun suratını, yüzü gibi solgun olan büyük ellerinin arasına gizledi. Ellerini yüzünden nihayet çektiğinde:

"Siz sürekli sinirleniyorsunuz Bordenave Bey. Korkarım öfke nöbetleriniz olayları anlamanızı engelliyor. Ve bu herkesin zararına, inanın bana, herkesin."

"O kadar da değil. Size açıkça ne düşündüğümü söyleyebilir miyim?"

"Tabii ki."

"Karımın burada olmadığına dair her şeyine bahse girerim."

"Ama siz, kendiniz onunla konuştunuz."

"Eğer bu bir tuzaksa benden açıklama yapmamı beklemeyin," dedim. "Her şeyine bahse girerim ki siz Diana'yı yem olarak kullandınız."

"Benimle gelir misiniz lütfen?" dedi kısaca.

İnatçı görünmemek için onu takip ettim ama rahatsız olmuştum. Koridorun sonunda bir kapı vardı. Samaniego kapıyı açtı, küçük yuvarlak bir odaya girdik ve –gözlerime inanamadım– Diana oradaydı. Telefonla konuşuyordu, beni görür görmez konuşmasını yarıda kesip kollarıma atladı. Ona kiminle konuştuğunu soracaktım ki benimle konuştu:

"Seni seviyorum. Bundan emin olmalısın. Seni seviyorum."

Ben de ona, onu sevdiğimi söyledim. Göğsüme yaslanarak ağlamaya başladı. Ardından son zamanlardaki endişelerimin delilikten başka bir şey olmadığından emin oldum ve kendimi

düzeltmeye karar verdim; doktor haklıydı, evliliğimizdeki çürük elma bendim. Şu andan itibaren Diana'nın bana sunduğu mutluluğu şüphe duymadan kabul edecektim.

"Hikâye gibi," dedim ona. "Bunu yaşamam gerekiyordu ki benden daha şanslı kimsenin olmadığını anlayabileyim."

"Teşekkürler," dedi.

"Haydi eve gidelim. Sana söz veriyorum artık seni rahatsız etmeyeceğim. Haydi, şimdi gidelim."

Diana cevap verdi: "Şimdi olmaz."

"Neden?" diye sormayı becerebildim.

"Çünkü çok iyi biliyorum ki bende sevdiğin ve sevmediğin birçok şey var. Bazen bana şüpheyle baktığını fark ettim. Sana yemin ederim ki bu korkunç bir şey. Seni öyle çok seviyorum ki!"

İyi niyetle ısrar ettim:

"Sana söz veriyorum, deliliklerime geri dönmeyeceğim."

Dürüst olmak gerekirse cevabı beni çok şaşırttı:

"Belki de delilik değillerdir. Senden Doktor Samaniego'yla konuşmanı istiyorum. Bende bir şey olduğunu ve bunun, seni benden uzaklaştırdığını hissetmenin nasıl canımı acıttığını bilemezsin."

Arayı bulmaya çalıştım: "Haydi doktorla konuşalım."

"Yalnız olursanız daha özgürce konuşursunuz. Her şeyi açıklığa kavuşturduktan sonra beni hâlâ seviyorsan çağırırsın. Bekleyeceğim."

Doktor bana sordu:

"Ofisime geri dönelim mi?"

Diana'nın ellerini tuttum, gözlerine baktım ve konuştum:

"Seni her zaman seveceğim."

Kafasını sanki bundan şüpheliymiş gibi oynattı. Samaniego'yla gittim.

LXIV

"Haydi özetleyelim," diye mırıldandı doktor ve sanki bir ayin yönetiyormuş gibi kollarını açtı. "Hanımefendinin ruhu oldukça hastaydı."

"Bilimin ruhu reddettiğini sanıyordum."

"Bilim bir adım ileri, bir adım geri gider. Ruh ve vücut vardır, tıpkı eski kitapların da bahsettiği gibi. Bugün artık bunu kanıtladık. Tıp, vücuttaki bazı hastalıklara tedavi buldu (çok azına, biliyorum); diğer yandan ruhun hastalıkları..."

"Tüm bunlarla nereye varmaya çalışıyorsunuz?"

"Hanımefendiye. Hanımefendinin mevcut durumuna. Açıklamanın nedenine geri dönmeme izin verin lütfen: Sıradan halkın genellikle deli dedikleri, zavallı hasta insanlar sopalarla dövülerek tedavi ediliyorlar.

Eğer bana inanmıyorsanız neden koşarak Vieytes'e kadar gidip bir bakmıyorsunuz?"

Cevap verdim:

"Şimdi gidebilirim isterseniz."

Neden bilmiyorum ama dostça gülümsedi ve konuştu:

"Tedavi için yeni yollar aradım."

"Deli insanlar için mi? Karımın deli olduğunu mu söylüyorsunuz?"

"Ne münasebet. Basit bir rahatsızlık sadece ama evet, tedavisi zor."

"Anlamıyorum."

"Anlamaya çalışın, çünkü kararım sizin cevabınıza bağlı. Hatırlayın Bordenave Bey, benim alanımdaki bir doktor hem bir polisin hem de bir yargıcın özelliklerine sahiptir."

Beni tehdit ettiğini hissettim. Cevap verdim:

"Eğer sizi anlamamı istiyorsanız, daha açık konuşun."

"Pekâlâ. Söylediğim gibi, tedavi için yeni yollar aradım. Düşündüm ki uyuyan kişi sakinleşir ve uykuyu kolaylaştırmaya yarayan yöntemleri hatırladım."

"Öyle bir şey var mı?"

"Tabii ki. Bakın benim uykuyla ilgili problemlerim vardı. Bir beyefendi bana şöyle bir şey önermişti: 'Yatakta size uygun bir pozisyon alın, gözlerinizi kapatın ve bir koruda ilerlediğinizi hayal edin. Ne kadar hızlı ilerlerseniz, ağaçlar da diğer yönde o kadar hızlı hareket edecektir. Hareketle birlikte bulanıklaşırlar ve siz de uykuya dalarsınız.' Bu reçete sonuç veriyordu, ta ki bir gece kavak ağaçları servi ağaçlarına dönüşüp ben de kendimi bir mezarlıkta buluncaya kadar."

"Mezarlık mı sizi uyandırdı?"

"Evet. Başka bir beyefendi, bir arkadaşımın babası da, bana bir öneride bulunmuştu: 'Bir şehre girdiğini hayal et. O kadar çok sokaktan ve evden geçeceksin ki en sonunda yorulup uyuyakalacaksın. Herhangi bir şeyle dikkatinin dağılmaması için –ki bu hiç verimli olmaz– çok ayrıntının olmadığı boş bir şehir hayal etmelisin.' Peki ama, boş bir şehir de savaş filmlerini, fethedilen şehirleri, evlerden ateş eden keskin nişancıları akla getirir. O noktada uyanırsın çünkü saldırıya uğramaktan korkarsın."

"Ve nihayetinde uygun bir yöntem bulabildiniz mi?" diye sordum.

"Tabii ki. Kimseye sormadan neredeyse içgüdüsel olarak. Geniş ve sakin bir nehirde, akıntı yönünde yavaşça ilerleyen bir salın üzerinde güneşte uyuyan bir köpek hayal ettim."

"Ve sonra?"

"Sonrası şu, o köpek olduğumu hayal ediyorum ve uykuya dalıyorum."

"Köpek olduğunuzu mu?"

"Tabii ki. Sizi uyarmalıyım, havlayan bir köpek bu hayal için iyi bir seçenek değil. Büyük, tercihen büyük kafalı bir köpek olmalı."

Sanırım sohbetin konusu beni rahatlatmıştı. İnanılmazdı: Eğer bizi görseydiniz çok iyi iki dost olduğumuzu düşünürdünüz. Karşılık vermeye çalışarak düşündüm: "Beni konuya çekip uyutmasına izin vermemeliyim." Cevap verdim:

"Benimle bazı hasta insanları tedavi etme yöntemleriniz hakkında konuşacaktınız."

"Göreceksiniz," dedi. "Geceleri uykuya dalma yöntemlerini araştırırken gündüzleri de ruhu tedavi etmenin yollarını arıyordum."

Şunu gözlemlediğimde kendimi çok akıllı hissettim:

"Aklınıza birini diğerine bağlamak geldi."

"Aynen öyle," dedi. "Dinlenmek için bir tedavi arıyordum ve bir şekilde insanlar için dinlenmenin en iyi yolunun hayvanlaşmak olduğunu fark ettim."

"Şimdi gerçekten anlamıyorum," dedim.

Sinirlenmedi. İşler benim için o kadar iyi gidiyordu ki, bu sohbetin kötü bir şekilde sonlanacağından korktum.

LXV

Beni son derece makul ve arkadaş canlısı gösteren şey belki de içimdeki korkuydu. Bunca derdimin arasında, doktora mazeret vermediğim sürece beni kilit altında tutamayacağını düşündüm. Fakat aniden fark ettim ki eğer halihazırda bir planı varsa, ne kadar iyi davranırsam davranayım bu planını değiştirmeyecekti. Gerilmeye başlamıştım ve tam doktoru sorgulamak üzereyken birisi kapıyı çaldı. Bir hemşire ya da bir çalışan içeri girdi ve Samaniego cevap verene dek ona çok yakın bir şekilde durup konuştu:

"İç hattan bağla."

Hemşire çıktı. Konuşsam mı yoksa beklesem mi, bilemedim. Telefon çaldı ve kendimi tutmak zorunda kaldım. Doktor konuşurken düşüncelerimi toparlamaya çalıştım, telefonu kapatır kapatmaz onu eşim hakkında sorgulayacaktım. "Endişelenmeyin. Hiçbir şekilde zarar görmeyeceksiniz," dediğinde ciddi bir şekil-

de irkildim. Ardından tekrar etti: "Geriye döndürülemez hanımefendi, endişelenmeyin. Geriye döndürülemez." İçime korkunç bir his doğdu: Samaniego'yla konuşan kadın karımdı. Doktor, bana yardım etmek için ona zarar vermeyeceğini söyledi. Sanki bir kâbustaymışım gibi Diana bana karşıydı. Samaniego telefonu kapattı ve yüzünü ellerinin arasına sakladı. Nihayet ellerini yüzünden çektiğinde bana gülümseyerek sordu:

"Bana açıkça söyleyin Bordenave Bey, eşinizde en sevdiğiniz şey nedir?"

O soruyu işitirken bazen benim de bunu merak ettiğimi hatırladım. Bu tesadüf ya da her neyse beni rahatlatmıştı; korkularımı biraz dizginledim ve samimiyetle cevap verdim:

"Cevap basit değil doktor. Bazen kendime 'Acaba en çok vücudunu mu seviyorum?' diye sorardım... Ama bu, biz onu henüz hastaneye yatırmadan önceydi. Ve şimdi onu bana öyle değişmiş bir şekilde gönderdiniz ki, inkâr etmeye lüzum yok, önceden sahip olduğum o insanı özlüyorum."

Sabırla ama kararlı bir şekilde cevap verdi: "Seçmelisiniz."

"Anlamıyorum," dedim.

"Bu sefer haklısınız," diye cevap verdi kibarca.

Yeniden yüzünü ellerinin arasına aldı ve o kadar uzun süre sessiz kaldı ki sabırsızlanmaya başladım. Ona sordum:

"Neden doktor?"

"Descartes'ın ne söylediğini hatırlar mısınız? Hayır mı? Hiç okumadıysanız nasıl hatırlayabilirsiniz ki? Descartes, ruhun beyne ait bir salgı bezi olduğunu düşünürdü."

Kulağa *pineral* ya da *mineral* gibi gelen bir isim söyledi. Ona sordum: "Karımın ruhu mu?"

Öyle sinirlenerek cevap verdi ki şaşırdım kaldım.

"Herhangi birinin ruhu, canım beyefendi. Sizin, benim."

"Salgı bezinin adı ne?"

"Unutun bunu, önemli değil. Hatta kendisine atfedilen işleve sahip bile değil."

"O zaman neden bundan bahsettiniz?"

"Descartes ana fikir konusunda yanılmıyordu. Ruh beyinde ve biz onu ayırabiliriz."

"Nereden biliyorsunuz?"

Basitçe cevap verdi:

"Çünkü biz onu ayırdık."

"Kiminkini?"

"Bu da önemli değil. Önemli olan ruhu ayırmayı başarmış olmamız, eğer hastaysa onu çıkarıp bedenin dışında tedavi edebilmemiz."

Açıklamalar ilgimi çekmişti:

"Bunu yaparken vücuda ne oluyor?"

"Ruh olmayınca yıpranmıyor ve kendini toparlıyor. İddia ederim, karınızın dudaklarında onu o çok rahatsız eden uçuklar bir daha çıkmayacaktır."

"Hayır," diye düşündüm. "Olamaz." Doktora sordum:

"Bana karımın ruhunu çıkardığınızı mı söylüyorsunuz?"

"Bizi bu deneye yönlendiren şey onu normal terapilerle iyileştiremeyeceğimizi düşünmemizdi."

Ona dikkatle baktım çünkü benimle dalga geçtiğinden şüphelenmiştim. Dalga geçmiyordu. Soruyu dile getirmeye çalıştım:

"Ruhuna ne yaptınız?"

"Sanırım tahmin ettiniz Bordenave Bey. Onu sakin mizacından ötürü seçtiğimiz alacalı, maviye çalan bir kürkü olan dişi bir av köpeğine geçirdik. Vücudunu da düşük bir sıcaklıkta tuttuk."

Açıkladığı şeyin korkunç anlamını henüz çok iyi kavrayamamış olmama rağmen tamamen anladığımı ona kanıtlamak istercesine aceleyle konuştum:

"Bana Diana'yı geri verdiğinize inanmamı bekliyor olamazsınız."

Yüzünü ellerinin arasına aldı ve hayatımda geçirdiğim en uzun süre boyunca öylece kaldı. Sonunda ellerini yüzünden çekti. Yüzü ölü birinin yüzü gibiydi.

"Vücut olarak, evet."

"Peki ruhu?"

Kendine gelmişti.

"Ruhuna gelince, Bordenave Bey, gerçekten tahmin edilemeyecek bir şey oldu. Sizin de anladığınız üzere, biz akıl hastanesinde ihtiyatlılık ilkesine bağlı bir şekilde hareket ederiz."

Sağduyu kuralları üzerine öyle çok düşündü ki beni gerdi. Ona sordum:

"Neden bana karımın ruhuna ne olduğunu tek seferde anlatmıyorsunuz?"

"Karınızın ruhu sakin mizaçlı Pointer cinsi bir köpeğin içinde. Ve mantığa uygun bir varsayımla bu durumun en ufak bir risk taşımadığını düşünüyorduk."

Bana iyi haberler verdiğini düşünüyordum ama bir şeyden şüphelenmiştim.

"En ufak bir risk taşımadığını düşünüyordunuz da, sonrasında ne oldu?"

"Karınızın ruhunun bu kadar rahatsız olduğunu tahmin etmedik, edemedik."

"Tamam, tahmin edemediniz ama ne oldu?"

"O sakin köpek bir çeşit asabiyet belirtisi göstermeye başladı."

Sizi temin ederim, gerçeği ondan duymak için sinirlerime hâkim olmam ve ısrar etmem gerekmişti. Israr ettim:

"Yani, peki sonra?"

"Köpekteki asabiyet arttı. Köpek okulunda çalışan ve bize buradaki kişilerin bakım ve beslenmesinde yardım eden çocuk (mahallede mutlaka görmüşünüzdür, gür kaşları olan) söz konusu köpeğin kaçtığı haberiyle geldiğinde yaşadığım sürprizi bir düşünün."

"Söz konusu köpek benim karım," dedim inatla.

"Sizin karınızın ruhunu taşıyordu," diyerek beni düzeltti. "Sizi temin ederim, köpeği bulmak için hiçbir şeyden kaçınmadık. Tabii ki tam bir labirent olan Chas Parkı'na girdiğini duyduğumuzda umutlarımız sarsıldı... Ama ne olursa olsun yine de çabaladık. Sizi temin ederim, yine de çabaladık."

Bir robot gibi cevap verdim:

"İnanılmaz görünüyor. Pointer cinsi bir köpek, mavimsi kürklü, Chas Parkı'nda. Size yemin ederim onu gördüm. Bir dakika bile geçmeden yanına gür kaşlı çocuk geldi. İnanılmaz."

"Neden onu tutmadınız?"

"Neden tutayım? Nereden bilebilirdim? Bu bir felaket, gerçek bir felaket."

"Böyle davranmayın Bordenave," dedi. "Sakinleşmeye çalışın ve size her şeyi anlatana dek bekleyin. İyi haberlerim var. Çok iyi."

"Size inanmam zor," dedim. "Bu bir felaket. Çaresizim."

"Sözlerimi doğru yorumlayın, çaresiz olduğunuzu düşünmüyorum. Aslında köpek kaybolduğunda çaresiz olan bendim. Bir gün Doktor Campolongo beni o kadar umutsuz bir vaziyette gördü ki belki de bana kurtarıcı bir fikir vermek için, bizim hastanemizin yanı sıra çalıştığı Tornú hastanesinde karşılaştığı

bir vakadan bahsetti... Ölmek istemeyen ve tüm doktorlara onu kurtarmaları için yalvaran genç bir hasta. 'İşte bizim şansımız!' dedim Campolongo'ya. 'Neden onunla konuşmuyorsun?' Onunla konuştu. Beş dakikadan az sürede zavallı kız teklifimizi kabul etti. Nerede zorlandığımızı tahmin edebilir misiniz? Onu hastaneden çıkarırken. Tabii ki bu sizin için önemli değil. Bu kızın ruhunu karınızın vücuduna geçirdik ve hastalıkla lanetlenen diğer vücudu da ölüme terk ettik."

Bir insan çaresiz olduğunda en garip soruları sorar. Ona sordum: "Benim karımın içindeki kişi nasıl oluyor da bizim hayatımızla ilgili bunca detayı biliyor?"

"Onu bulabildiğimiz detaylarla eğittik. Akıllı bir kız, canlı, çok iyi biri, garanti ederim."

"İrlanda Meydanı civarında yaşamış," dedim düşünmeden.

"Nereden biliyorsunuz?" diye sordu.

"Bu da pek önemli değil," diye onu temin ettim. "Asıl önemli olan Diana'mı değiştirmiş olmanız."

"Siz her yönden kazanmış oluyorsunuz. İtiraf ediyorum, hanımefendinin benzersiz bir güzelliği var. Onu evinize götürdünüz. Siz de bana itiraf edin, hanımefendinin ruhu hastaydı ve hastalık çok nadiren güzel bir şeydir. Neyi özlüyorsunuz dostum Bordenave? Suçlamaları, kaprisleri, aldatmaları mı?"

Ellerim onu tokatlama isteğiyle yanıyordu. Bunu yapmamak için kendimi neden tuttum bilmiyorum. Ve sonra ona şöyle dedim: "Suçlamaları ya da aldatmaları özlemiyorum. Aynı zamanda hastalıktan da hoşlanmıyorum. Sadece onu seviyorum, onu. Günlük gazetelere Pointer köpeği bana geri getirene ödül vereceğime dair ilan vereceğim."

"Bu gerekli değil," dedi. "Onu bulduk."

LXVI

"Sizin ilan verme fikriniz de kötü değildi aslında," dedi doktor. "Bir köpek yavrusunun kaybolması yüzünden acı çekenlere, ellerinden gelen her şeyi yaparak yardım edecek sayısız insan var. Gür kaşlı çocuk iyi bir yazar. Bir ilan hazırladı ve birkaç gün içerisinde köpek bize ulaştırıldı."

Ona sarılmak için ayağa kalkmak üzereydim. Mırıldandım:

"Neden bunu söylemek için bunca zaman beklediniz?"

Sesim titremişti.

"Çünkü size süreci aceleyle açıklasaydım hiçbir şey anlamazdınız, bunlar hakkında bir bilginiz yoktu."

Söyleyecek başka bir şeyi yokmuş gibi sustu. Neden bulur bulmaz Diana'yı bana geri vermediğini sormak için daha iyi bir yol bulamamıştım; ona bağırdım:

"Ne güzel! Yani Diana'ya yeniden kavuştuk!"

"Ruhuna. Sizin de görmezden gelemeyeceğiniz gibi bu sırada durum biraz karıştı."

"Anlamıyorum," dedim. "Şimdi Diana elinizde olduğuna göre onu benden ayrı koymayacaksınız, değil mi doktor?"

"Tabii ki hayır, ama karşı karşıya olduğumuz zorlukları anlamalısınız."

"Tüm yaptıklarınız için müteşekkirim, ama neden onu getirmiyorsunuz? Onu görmek için can atıyorum."

"Şu anki haliyle mi?"

Sizi temin ederim ki o soru bende bir yumruk etkisi yarattı. Yalnızca kekeleyebildim:

"Bana köpeği getireceğinizi söylemeyin."

"Hayır, hayır," diye cevap verdi rahat bir gülümsemeyle. "Görüyorum ki anlamaya başladınız."

Korkuyla cevap verdim:

"Sizi temin ederim ki anlamıyorum."

"Ancak karınızın vücudunun İrlanda Meydanı'ndaki kız tarafından kullanıldığını biliyorsunuz."

Duyduklarıma inanamıyordum.

"Bu sizin suçunuz," diye bağırdım. "Çıkarın onu. Hemen çıkarın."

Bana cevap verdi:

"Benden birini incitmemi istemeyin. Bir insanın bile acısını çoğaltırsam yaptığım işin hiçbir anlamı kalmaz."

"Ya ben yanılıyorum ya da siz kendinizi büyük bir hayırsever olarak görüyorsunuz. İnsanlar bunu duyunca ne düşünecekler göreceğiz."

"Yargılamadan önce en azından bir dinleyin. Size söyledim, kimsenin acısını çoğaltmak istemiyorum. Buna siz de dahilsiniz."

"O zaman yapmanız gereken tek şey Diana'yı bana geri vermek."

"Bununla ilgileniyoruz," dedi. "Bir açıklama yapmama izin verir misiniz?"

"Bunu gereksiz buluyorum."

"Ben öyle düşünmüyorum. Size bir açıklama borçluyum ama belki de siz bunu hak etmiyorsunuzdur. Akıl hastanesinde, tam burada, iyileştirmesi mümkün olmayan bir hasta var. İnanılmaz güzel, harika bir kız. Düşündüm ki..."

"Ne düşündünüz?"

"Bakın, size en az Diana Hanım kadar güzel olduğunu söylüyorum. Hatta daha genç ve daha zarif yüz hatlarına sahip!"

O esnada kimden bahsettiğini anladım. Öfkeli bir şekilde cevap verdim:

"Diana kadar güzel çok az kadın var."

"Bu doğru. Bu kızın çok güzel olduğu da bir gerçek."

"Karşılaştırmayın bile."

"Önce onu bir görün, daha sonra konuşalım."

"Onu gördüm. Beni salak sanıyorsunuz ama kimden bahsettiğinizi biliyorum: Sinek avcısı."

Ağzını açtı. Şimdi salak gibi görünme sırası ondaydı ama çok çabuk toparladı.

"Siz onu gördüğünüzde zavallıcık çok kötü durumdaydı. Şimdi hanımefendinin ruhuyla bambaşka bir şey oldu. Bambaşka."

"Beni anlamıyorsunuz doktor. Ben başka birini istemiyorum, Diana'yı istiyorum."

"Çeşitliliğin tadı başkadır."

"Siz tüm edebinizi kaybetmişsiniz. Kimse size insanları kullanamayacağınızı söylemedi mi? Ben söylüyorum. Kendinizi harika

bir adam olarak görüyorsunuz ama ruh ve beden satıcısından başka bir şey değilsiniz. Bir kasaptan farkınız yok."

"Böyle davranmayın," dedi.

"Nasıl davranmamı istiyorsunuz? Diana'yı bana verdiğinizi söylediniz ama verdiğiniz şey sadece bir maske. Karınıza bakıp içinde tanımadığınız birinin sizi izlediğini düşünmenin ne kadar korkunç bir şey olduğu hiç aklınıza gelmedi mi?"

"Bu size bilgi verilmeden önceydi. Şimdi biliyorsunuz."

"Dahası siz bir insanın ne demek olduğunu bilmiyorsunuz. Onu parçalara ayırdığınızda ne kaybedeceğinizi de bilmiyorsunuz."

Doktorla onu ikna etmeye çalışıyormuş gibi savaşıyordum. Doğrusunu söylemek gerekirse tek istediğim karımın bana dönmesiydi ve çaresiz durumdaydım.

"Bu düşünme şekliyle hastalıkları iyileştiremezdik ve hataları düzeltemezdik."

"Birinin diğerini sevme nedeninin, kusurları olabileceği hiç aklınıza gelmedi mi?" diye bağırdım ona çıldırmış gibi, "Hasta olan sizsiniz! Sizsiniz!"

Sanırım o an bana iğne yaptı.

LXVII

Uyandığımda kendimi yeniden o küçük beyaz odada buldum.

Paula, mektubumu çabuk yazmamı çünkü yarın beni başka bir kata alacaklarını söyledi. Yeni bir kaçış planı için ona güvenip güvenemeyeceğimi sorduğumda tam bir cevap vermedi. Onu suçlamıyorum. Zavallı kadın eğer bu doktorlara karşı gelirse onu nelerin beklediğinden haberdar.

Ceferina'nın bana birden çok kez söylediği gibi, küstahlıklarım başıma bela.

Ben ofisindeyken iç hatlardan Samaniego'yla konuşan kişi eminim ki İrlanda Meydanı'ndaki kızdı. Samaniego ona, "Endişelenme. Geri dönüşü yok," dediğinde, belli ki onu Diana'nın bedeninden çıkarmayacağının sözünü veriyordu. Her neyse eğer sinirlenmemiş olsaydım onu ötekinin bedenine ve karımı da ait olduğu bedene aktarması için ikna edebilirdim. Belki de çok geç değildir.

İKİNCİ BÖLÜM

Yazan
FÉLIX RAMOS

Hayatım boyunca birçok kez kaderimi değiştirecek bir haber almanın hayalini kurdum. Bu hayal, belki de popüler bir almanakta okuduğum hiç şüphesiz uydurma bir hikâyeden kaynaklanıyor. Genç, aç ve umutsuz olan İngiliz bir adam intihar etmek için kumsala gittiğinde bir şişenin içinde Kuzey Amerikalı Singer'in vasiyetnamesini bulur. Singer milyonlarını notu bulan kişiye verecektir. Bir gün kendi evimin kapısındayken bu hayal inanılmaz bir şekilde gerçeğe dönüştü fakat şansın bana getirdiği halinde, romantik unsurlar ortadan kaybolmuştu: Şişe, deniz ve vasiyetname yoktu, sadece bir köpeğin ağzında taşıdığı bir tomar kâğıt vardı. Arzularımız, sonunda bizi, hiçbir şey istememenin daha iyi olacağına ikna edecek bir şekilde gerçekleşirler.

Köpek, gövdesinde kaplanlarınkine benzer şeritler olan mastif cinsi gibi gelmişti. Heyecanla beklediğim dergileri her ay bitişikteki evin girişine bırakan her zamanki postacılardan farklı olarak, bu postacı ne yaptığını biliyordu. Zarfı teslim ettikten sonra kararlılıkla ve şimdi düşünüyorum da aynı zamanda umutla bana baktı. Kapıya kadar koştu, arka ayaklarının üzerinde durup patileriyle kapının mandalını açmaya çalıştı. Başaramadı. Sanırım tam o esnada bir hayvana göre olağanüstü olan zekâsıyla, türünün

refleksleri arasında bir çatışma meydana geldi. Refleksler galip geldi ve köpek uludu. Ulumaları, Estomba Sokağı'ndaki köpek okulunda çalışan gür kaşlı beş para etmez herifin aceleyle attığı adımlarına yol gösterdi. Köpek onu gördüğünde süratle karşı saldırıya geçip kaçmaya çalıştı ancak hiç zorlanmadan yakalandı.

"Kaçmıştı," diye açıkladı adam onu biraz olsun insan gibi gösteren bir gülümsemeyle.

Kâğıtları benden istemedi.

Üzgün gözlerle bakan bir köpekten daha kasvetli bir şey yoktur. Mücadele etmekten neredeyse nefesini yitirmiş zavallı hayvanın gözlerinde hem keder hem de sitem de vardı. Bu sitem, umarım yanılıyorumdur ama banaydı.

Eve girdim ve kâğıtların olduğu dosyayı inceledim. Üzerinde Lucio Bordenave'nin bana birkaç gün önce genç bir hanımefendi aracılığıyla yolladığı çılgın ve karmaşık mektubundaki imzası vardı. Mektup arkadaşım acaba bir köpeğin yardımına da başvurduktan sonra dikkatimi çekebilmek için başka ne yapacaktı?

Gözle görülür derecede çelişkili olan sebeplerden ötürü belgelerin orijinalliğinden şüphelendim. İlk olarak Bordenave'nin bu mektubu bana yazmış olması tuhaftı. Ne de olsa birbirimize uzağız. Ve yine bana "siz" diye hitap etmesi de ilginç değildi çünkü birbirimizi çocukluktan beri tanırız. Kesin olan şu ki yazdıklarını okuduktan sonra sanki isimsiz birinden mektup alan biri gibi hayal kırıklığına uğradım. Ya da daha kötüsü: bir sahtekârdan mektup alan biri gibi.

Telefon rehberinden Baigorria Sokağı'ndaki akıl hastanesinin numarasına baktım. Numarayı çevirdim ve Paula Hanım'ı istedim.

Ona ismimi söylediğimde bana:

"Kâğıtlar size teslim edildi mi?" diye sordu.

"Evet bana onları bir köpek getirdi."

Kadın haykırdı:

"Zavallı köpekçik! Benim sevgili küçük köpeğim." Kedere boğuldu, zayıfça inledi ve telefonu kapattı.

Yirmi gün sonra, gözümün önünde, sokakta hiç de hoş olmayan bir şey oldu. Ceferina, yani Bordenave'nin yakını olan kadın– yerli ırktan, yaşlı, kemikli ve uzun boyluydu– dağınık saçlarla ve ateşi varmış gibi parlayan gözlerle sokağın ortasında belirdiği esnada evin önündeki hasır sandalyede oturuyordum. Önümde durana dek koştu, kollarını sallayarak deli gibi bağırıyordu:

"Geri dönen Lucho değil! Geri dönen Lucho değil!"

Sonra aniden yere yığıldı. Bakmak için yaklaştım. Ölmüştü. Çok geçmeden meraklı insanlar toplaştı.

Eve girdim, kendimi yatağa attım ve unutmaya çalıştım, fakat bu imkânsız olduğu için düşünmeye başladım. Sadece iki seçenek vardı: Ya mektupların bana anlattıklarına inanıp, olaya müdahale edip aptallık edecektim ya da inanmayıp, hiçbir şey yapmayıp bencil biri gibi davranacaktım.

Aynı günün gecesi Bordenave'yi ziyaret edebilmek için çok da uygun olmayan bir şey yaparak Ceferina'nın cenazesini fırsat bildim. Her zamankinden daha güzel olan Diana bana bir fincan kahve ikram etti ve sanki daha önceden tanışmıyormuşuz gibi selam verdi. Lucho bana öyle vurdumduymaz bir kayıtsızlıkla baktı ki, çareyi aralarında Şişko Picardo, Palyaço Aldini ve taşındıkları, yıllardır bizim sokakta yaşamadıkları için zar zor hatırladığım diğerlerinin olduğu bir grup arkadaşın yanına sığınmakta buldum.

Gün ağarmaya başlarken mutfakta bir yaygara koptu. Meraklı Picardo'ya sordum: "Neden neler olduğuna bakmıyoruz?" Zayıf, solgun, oldukça kısa saçlı bir kız Diana'ya bağırıyordu:

"Bu gece buraya geldim ki tüm mahalle beni duysun! Evimden defol! Sen bir işgalcisin ve bunun da son derece farkındasın."

Lucho Bordenave ve Alman Standle Bey onu kollarından tutup sokağa attılar. Onu sürüklerlerken yanlarına gittim ve sanırım kızın kafasının arkasında bir yara gördüm. Bence Bordenave'de de aynısından vardı. Birisi Alman'ın yaygaracıyı alıp akıl hastanesine götürdüğünü söyledi. Bordenave'nin kayınpederi Martín Irala Bey –üzerine kısa kollu gömlekle, ayağına terlik giymiş yaşlı adam– olanlardan son derece etkilenmiş görünen kızını sakinleştiriyordu.

Ertesi gün akıl hastanesini aradım ve Paula Hanım'la konuşmak istedim. Bana: "Kim görüşmek istiyor?" diye sordular.

"Bir arkadaşı."

"Artık bizimle çalışmıyor."

"Bana adresini verebilir misiniz?"

"Bilmiyoruz. Bordenave Bey'in kaldığı odada size yazılmış bir mektup bulduk. Size göndermemizi ister misiniz Ramos Bey?"

Karşı çıktım çünkü artık Bordenave'nin mektuplarından bıkmıştım. Ayrıca benim kim olduğumu da anlamışlardı. Tüm bu konu kafa karıştırıcı olmanın yanı sıra tehditkâr bir hal almıştı. Bu yüzden bir süreliğine bunu unutmaya karar verdim.

İspanyolca edebiyatın en ünlü kalemlerinden Adolfo Bioy Casares, *Güneşte Uyumak*'ta, Lucio Bordenave adında eski bir banka çalışanının hikâyesiyle günlük hayatın güçlüklerinden fantastiğe bağlanan bir yol açıyor. Lucio Bordenave işini kaybetmiş, ardından saat tamirciliği yaparak geçimini sağlamaya başlamıştır. Derken hayatını altüst eden tuhaf olaylarla karşı karşıya kalır: Aşkla bağlı olduğu eşi Diana giderek dengesizleşir ve gecelerini sokaklarda geçirmeye başlar. Köpek eğitmenliğiyle uğraşan bir arkadaşı, Lucio'yu, Diana'yı akıl hastanesine yatırması ve adı Diana olan bir köpek alması için ikna eder. Sonra bir gün Diana akıl hastanesinden çıkar ama sanki başka biridir artık... Ruhlar ve bedenler yer değiştirebilir, birbirine karışabilir mi?

"*Eğer kitaplar ev olsaydı,* Güneşte Uyumak*'ta yaşamak isterdim,*" diyor Adolfo Bioy Casares. Okura da içinden çıkmak istemeyeceği bir ev sunuyor.

EVEREST
www.everestyayinlari.com
/everestyayinlari
/everestkitap
/everestyayinlari

9 786051 856858